

పురాణములు

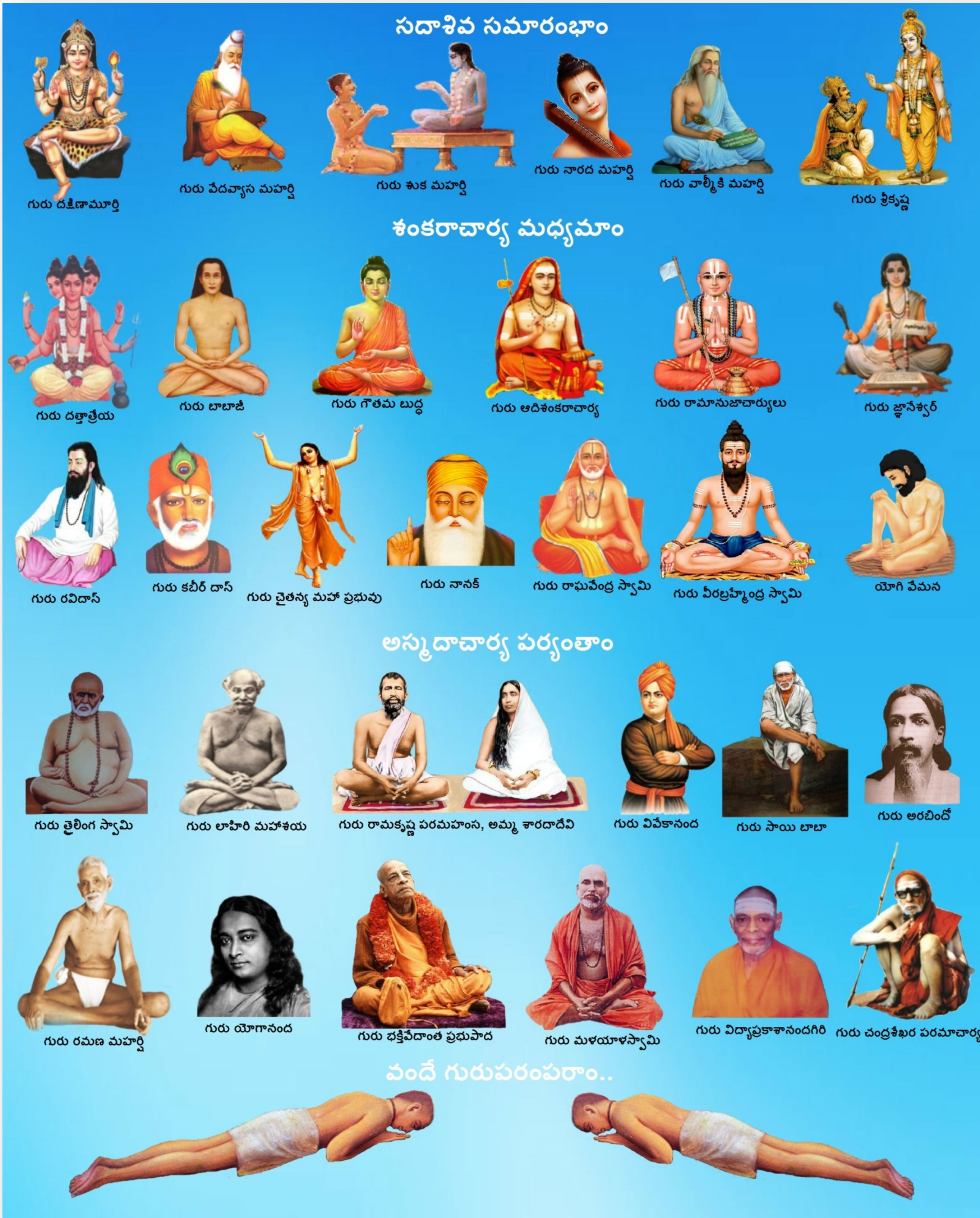
విచారణ

బ్రహ్మేశ్వర పురాణం

సదాశివ సమారంభాం
గురు దక్షిణామూర్తి
గురు వేదవ్యాస మహర్షి
గురు శుక మహర్షి
గురు నారద మహర్షి
గురు వాల్మీకి మహర్షి
గురు శ్రీకృష్ణ
శంకరాచార్య మధ్యమాం
గురు దత్తాత్రేయ
గురు బాబాజీ
గురు గౌతమ బుద్ధ
గురు ఆదిశంకరాచార్య
గురు రామానుజాచార్యులు
గురు జ్ఞానేశ్వర్
గురు రవిదాస్
గురు కబీర్ దాస్
గురు చైతన్య మహా ప్రభువు
గురు నానక్
గురు రాఘవేంద్ర స్వామి
గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి
యోగి వేమన
అస్మదాచార్య పర్యంతాం
గురు త్రైలింగ స్వామి
గురు లాహిరి మహాశయ
గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి
గురు వివేకానంద
గురు సాయి బాబా
గురు అరబిందో
గురు రమణ మహర్షి
గురు యోగానంద
గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద
గురు మళయాళస్వామి
గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి
గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య
వందే గురుపరంపరాం..

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీరామచంద్రాయనమః

విజ్ఞాపనము.

పాఠకమహాశయులారా ! నమస్కారములు.

ఈ శ్రీబ్రహ్మేశ్వరపురాణము, శ్రీశైలపశ్చిమద్వారమును, దక్షిణకాశి యని విఖ్యాతి నొందినదియును, నగు అలంపూ రను మహాక్షేత్రముయొక్క స్థల పురాణము. ఈ క్షేత్రరాజము మా జన్మస్థాన మయిన కర్నూలున కనతిదూరమున నుంటఁజేసియును, మఱికొన్ని కారణములం జేసియును, నాకు భక్తిఁబొడమించి నది. ఆయలంపూరఁ గల యొక్క మిత్రసత్తముఁడు నాకు సంస్కృతభాషలో నుండు ఆ యలంపూరి స్థలపురాణమూలము నొసంగెను. దానిని బట్టియే నే నీ తెలుంగుపద్యకావ్యము వ్రాసితి. అందునుండి ఈ తెలుఁగుపుస్తకమునందుఁ గొన్ని శ్లోకముల నుదాహరించితి. అయ్యవి శిష్టాచారపరాయణులయిన కొందఱు తత్క్షేత్రభక్తిపరు లగు బ్రాహ్మణాదులచే పారంపర్యముగాఁ బఠింపఁబడుచున్నవి. కనుక దిద్దుఁబాటులు చేయవలసినట్లు కనుపట్టినను, నే నా పని చేయలేదు— చేయింప లేదు. ఇందలి శైలి కొంత కఠినమయినదని పెద్దలు కొంద ఱనిరి. అది ప్రయత్నసిద్ధము కాదు. అది క్షేత్రపతి యగు శ్రీబ్రహ్మేశ్వరుని దయయో? లేక కృతిభర్త లయిన మత్పితరుల యాశీస్సో? ఏ మనఁగా ఇతఃపూర్వము మద్రచితంబు లయిన శ్రీపరకాలవిలాస ప్రేమాభిరా మాదికృతులును, ఇటీవల వ్రాయఁబడుచున్న శ్రీ బ్రహ్మవైవర్త పురాణమును మిక్కిలి సులభతరశైలిలో నున్నవి.

ఈ పుస్తకమూలమును నా కొసంగిన యాస్తికులకును, వ్రాయునప్పుడు విని ప్రోత్సహించిన యభిజ్ఞులకును, దీనికిఁ బీఠికాభిప్రాయాదులు వ్రాసి యిచ్చిన మాన్యులకును, ఏతన్ముద్రణార్థము ద్రవ్యసాహాయ్యము చేసిన దాతల కును గృతజ్ఞతాభివందనములు గావించుచున్నాను.

బ్ర॥ శర్మగారి పీఠికలోని విషయములలో గొన్నింటి కీష ద్వివరణము.

(1) శ్రీశైలమునకు నాలుగు ద్వారములు.

పూర్వద్వారము—త్రిపురాంతకము—కర్నూలుజిల్లా మార్కాపురము తాలూకాలో నున్నది. దక్షిణద్వారము—సిద్ధవటము కడపజి పశ్చిమద్వారము అలంపురి, నైజాంఇలాకా—కర్నూలునకు దగ్గఱ. ఉత్తరద్వారము—ఉమామహేశ్వరము—నైజాంఇలాకా—అచ్చెమ్మపేటకు సమీపము.

(2) బ్ర॥ శర్మగారికి మూలము పంప వీల్గా లేదు. దానిని నాకుఁ గొన్ని సం॥లు ముందుగా నొసంగియుండిన మిత్రములు కోరినందున ఆపుస్తకము వారి కప్పటికే పంపఁబడియుండెను. నేను కోరినను అయ్యది మరల నెందుకో నాకడకు పంపఁబడ లేదు. ఈ కారణమున "పెంపులో కుంచింపులో యున్నను విషయములుమాత్రము మూలము ననుసరించియే వ్రాసితి"నని నే నీ మనవి చేసికొనుచున్నాను. మ॥ ప్రతాపరెడ్డిగారి యభిప్రాయమును అదియే.

(3) ఏతద్గ్రంధరచనకారణము నా కెట్టిదేనియు స్వప్నము గల్గుట గాదు. ఆ తీర్థరాజంబున నా కేర్పడిన మక్కువం జేసియే యీ స్థలపురాణమును వ్రాసితిని.

దో. వేం. గు॥

శ్రీ.

గ్రంధకర్తకు మిత్రములును, ప్రకృతముదక్కన్ హయిదరాబాదులో న్యాయవాదులును, అభిజ్ఞులును, దేశభాషాభిమానులును, చరిత్రాంశపరిశోధకులును అయిన మ॥ సురవరము. ప్రతాపరెడ్డి బి. యె. బి. యల్ గారు దయ చేసిన చరిత్రాంశయుక్తమయిన

పీఠిక (2)

శ్రీ బ్రహ్మేశ్వరపురాణమును సంస్కృతమునుండి యాంధ్రములోనికిఁ బరివర్తనము చేయు నదృష్టము శ్రీ దోమా. వేంకటస్వామిగుప్తగారి కబ్బినది.

ఈ పురాణము అలంపురమునకు సంబంధించినది. అలంపురము రాయచూరుజిల్లా లోనిది. శాసనము లలంపురము ననేక నామములతో వ్యవహరించి యున్నారు. కాని శాసనములందు మాత్రము "హతంపురము"నియే పేర్కొనఁబడినది. ఈ క్షేత్ర మాహాత్మ్యమును గురించి యస్మన్మిత్రులగు శ్రీ వేంకటస్వామిగుప్తగా రాంధ్రీకరించిన గ్రంథమునుండి పాఠకలోకము గుర్తెఱుంగఁ గలదు.

సాధారణముగా నార్యావర్తమందలి యనేక పుణ్యక్షేత్రములకు నేదో యొక మాహాత్మ్యము భక్తుల దృష్టిలోఁ గల దనుట నిర్వివాదాంశము. అది సహజము. కాని యిన్ని క్షేత్రములవలెఁ గాక యీ యలంపురీక్షేత్రము ప్రాచీనవైభవముఁ బట్టియు, క్షేత్రదేవాలయశిల్పసౌందర్యమును బట్టియుఁ, బూర్వరాజుల శ్రద్ధావిశేషమును బట్టియు, నెక్కుడు గౌరవస్థానమున కర్హత పొందినట్టిది. ఈ స్థలపురాణము స్కందపురాణాంతర్గత మని వ్రాయఁబడినను గ్రంథమందలి యొకటి రెండు మాటలను బట్టి యీ మాహాత్మ్య మిటీవల నెవ్వరో యొక భక్తునిచే వ్రాయఁబడినట్లు కనఁబడుచున్నది.

ఈ పురాణమునలో "ఎల్లమ్మ" "జోగులమ్మ" యను దేవతలను జేర్చుటయే నాయీ యనుమానమునకుఁ గారణము. ఈ రెండును తెనుఁగు శబ్దములు. ఎల్లమ్మ రేణుకయే యని పురాణములందుఁ బేర్కొనఁబడినది. ఈ యెల్లమ్మ దేవత యైన నాటినుండి యీస్థలము ఎల్లమ్మపురమని వ్యవహరింపఁబడి దాని యపభ్రంశముగాఁ దర్వాత అలంపురమని యయ్యెనో యేమో! ఈ ఎల్లమ్మనే సంస్కృతమున "హేమలా" దేవినిగాఁ జేసియుందురు. "జోగుళ"యను పదమును దెనుగుపదమే. ఈ జోగుళాంబ జోగులైన జైనభిక్షుకుల దేవతయై తర్వాత హిందూదేవత యై యుండును. జోగిణి యను నొక దేవత యుండినట్లు నాచనసోముఁడు "జోగిణీఁ గొసరి బైనకవెట్టి"యని వర్ణించినాఁడు.

ఏది యెట్లున్నను నీ క్షేత్రము శైవక్షేత్రములలోఁ బ్రధాన మైనది. ఇక ఈస్థలమందలి దేవాలయము లెప్పుడు కట్టఁబడెనో, యీ క్షేత్ర మెప్పటి నుండి భక్తజనసంసేవ్యమయ్యెనో యను నంశములఁ జారిత్రకముగా విచారించు

టకుఁ బూర్వము స్థలపురాణ మేమి చెప్పునో విచారింతము. ఈ క్షేత్రమందలి దేవాలయములు ద్వాపరయుగాంతమందు రసాసిద్ధుఁ డను నొక మహానుభావు నిచే నిర్మింపఁబడినట్లు స్థలపురాణమం దున్నది. ఈ రసాసిద్ధుని కాలమునసే "విలసత్" అను దుష్టరాజొకఁడు రసాసిద్ధునితోఁ బోరినందున రసాసిద్ధుఁడు శివసాయుజ్య మొందెననియు, దర్వాత విలసద్రాజు క్షేత్రము నంతయు నాశనము చేసెననియు నీపురాణము చెప్పుచున్నది. ఈ రాజు వివరము లేవియు మనకుఁ దెలియవు. ఈ క్షేత్రమందు రసాసిద్ధుని విగ్రహ మొకటి నేటికినిఁ గలదు.

పురాణమందలి రసాసిద్ధవిలసద్రాజయుద్ధమువలన మన మింత గ్రహింప వచ్చును. రసాసిద్ధుఁడు అను మహాపురుషుఁ డీక్షేత్రదేవాలయములఁ గట్టించి యుండవచ్చును. విలసత్తుఅను వాఁడో మఱి యెవ్వరో యొక్క హిందూమతే తరరా జీ క్షేత్రముపై విజయధ్వజ మెత్తి రసాసిద్ధుని యుద్ధమందుఁ జంపి దేవాలయముల ధ్వంసము చేసి యుండును. మొత్తముపై నీ క్షేత్రము జైము విజృంభణకాలములో ననగా క్రీస్తుశకారంభము నకే ప్రసిద్ధస్థలమై యభివృద్ధి నొందినట్టిది.

ఈ యలంపురిని శాసనములో "హతంపుర" మనియేల వ్యవహరించిరో స్థలపురాణమునుండి గాని స్థాపకులవలనఁ గాని యేమియు బోధ యగుట లేదు. బహుశః పై విలసత్తే యీపురిని "హతము" గావించిన దీనికీపేరు వచ్చెనో యేమో!

ఇంతవఱకు స్థలచరిత్రావిషయమై మన మూహాప్రపంచమందే సంచరించు చున్నాము. ఇఁక చరిత్రను గొంత లేవనెత్తి విచారింతము. ఈ స్థలచరిత్రమును నిర్ణయించుట కష్టమైన పని. ఏల యన నిం దనేకశాసనములు భూమిలో విశేషభాగము పూడియున్నవి. ఇచ్చటి దేవాలయములందును నదీతీరమందును నితరస్థలములందును సుమారు ౨౦ వఱకు శాసనము లున్నవి. దృష్టిగోచరముగాని విఁకెన్ని యున్నవో యా బ్రహ్మేశ్వరునికే యెఱుక. ఒక శాసనము ఇటికేలపాడను గ్రామపుఁ బొలిమేరరాతిగాఁ బాతఁబడి యున్నది. అందుఁ గనఁబడు

భాగములోఁ బ్రోలరాజు పే రున్నది బహుశ యతఁడు ఓరుగల్లురాజులలోని వాఁ డేమొ ! అనేకశాసనములు బట్టబయల వాతాతపముల పాలై మాసిపోవుట చేతను, నొకటి రెండు దేవాలయములు మసీదులుగా మార్పఁబడుటచే నందలి విగ్రహములతోఁబాటిగ శాసనములును మాయమై యుండుటచేతను, నీదేవాలయ ములు మారుమూలలం దుండి పథికులకుఁ బరిచితములు గానందునను, చరిత్రకారు లెవ్వరును నీవైపునం తమ దృష్టిని బ్రసరింపఁ జేయనందునను నిచ్చటి చరిత్రము నిదమిత్థ మని నిర్ణయించుట కష్టము.

మన కిచ్చట లభించుశాసనములలో శ్రీకృష్ణదేవరాయలయొక్కయు, ఓరుగల్లురాజులయొక్కయు, చాళుక్యులయొక్కయు శాసనములు గలవు. నేను జూచినంతవట్టు త్రైలోక్యమల్లదేవర శాసనము కట్టకడపటిదిగాఁ దోఁచు చున్నది. ఇతఁడు క్రీ. శ ౧౬-వ శతాబ్ది వాఁడు. శ్రీకృష్ణదేవరాయల దింతకన్న పూర్వశాసనము. ఈరెండును దానశాసనములు. ఇంతకన్నఁ బూర్వమది, 'పేర్మాడిదేవమహారాజుల ప్రధాని అయితంరాజుగారు" "కంచికామాక్షి" గుడిదగ్గఱ శా. శ. ౧౨౮౧ లో వ్రాయించిన శాసనము. దీనికన్నను పూర్వమది శా. శ. ౧౨౨౧ లో వ్రాయింపఁబడినది. ఈ రెండును దెనుఁగుశాసనములు. అన్నిఁటిలో నీ కడపటిదే ముక్కుమొగము గల్గి చదువ వీలుగలది. ఈ శాసన ములో "హతంపుర"మనియు, "అలంపూరు" అనియు రెండుపేరులు కనఁబడు చున్నవి. ఇంతకుఁ బూర్వపు శాసనములో (౧౨౮౧ లో) 'హతంపుర"మనియే యున్నది. ఇందుచే అలంపురమను పదము ౧౨౮౧ శా. శ. తర్వాతనే వాడుక లోనికి వచ్చిన దనియు, ఆ నాటినుండియే "ఎల్లమ్మ"దేవత ప్రాముఖ్యతఁ గన్న దనియు నూహింప వచ్చును.

తక్కిన శాసనములు విశేషముగాఁ జాళుక్యులవై యున్నవి. ఇం దొకటి చాళుక్యవిక్రమశక ౧౦ అనియు, ఒకటి చాళుక్యవిక్రమశక ౩౨ సర్వజి త్సంవత్సర ఉత్తరాయణసంక్రాంతి నాడు బాలబ్రహ్మేశ్వరునికి దాన మిచ్చిన దనియు, నిం కొకటి చాళుక్యశక ౩౮ అనియు నున్నవి. చాళుక్యవిక్రమశకము

గ్రంథములో నిట్లు వ్రాసినారు. "ఒక కాలమందు హిందూస్థానమందు పురుషచిహ్న (Phallus) పూజ జరుగుచుండెను. ఈ లింగము తర్వాతి కాలములో శివునియొక్క "అవ్యక్తచిహ్నము"గా నేర్పడెను. గోపీనాథరావు గుడిమల్లములోఁ గనిపట్టిన లింగము ౫ అడుగుల యెత్తైనది. దీనిలో నొక (నగ్నమైన) యనార్య విగ్రహమున్నది ......ఇది బహుశః క్రీ. పూ ౨ వ శతాబ్దముదో ప్రథమశతాబ్దముదో కావచ్చును."

గుడిమల్లలింగమునకు, అలంపూరి లింగమునకు భేదము విశేషముగాఁ గాన రాదు. అందుచే ఆలంపూరి లింగము నైౖ దానికి సమానకాలము దై యుండును. అలంపూరి విగ్రహములు చాల సుందర మైనవి. సాధారణముగా నాయా దేశములందలి దేవవిగ్రహము లాయా దేశముల యాకారములఁ బట్టి యుండును. వరాహమిహిరుఁడు తన బృహత్సంహితయం దిట్లు వ్రాసినాఁడు. "దేశరూపభూషణవేషాలంకారమూర్తిభిః కార్యా ప్రతిమా లక్షణయుక్తా సన్నిహితా వృద్ధిదా భవతి" ఈ నియమములఁ బట్టి చూచినను నిచ్చటి విగ్రహములు ద్రావిడదేశవిగ్రహములవలెఁ గాన రావు.

ఇట్టి యపూర్వశిల్పరామణీయకము మహమ్మదీయరాజ్యాక్రమణకాలములో బహువిధముల నాశనముచేయఁ బడినట్లు నిదర్శనము లున్నవి. నవబ్రహ్మదేవాలయములలో నొకటి పూర్తిగా మసీదుగాఁ జేయఁబడినది. ఆ దేవాలయ గోపుర మెగిరిపోయినది. దేవళముచుట్టు నుండిన (ఆక్షేపణీయములు గాన) విగ్రహములన్నియుఁ జెక్కివేయఁ బడినవి. ఈజాడ లన్నియుఁ జూచువారికిఁ గనఁబడుచున్నను ౧౯౨౭ సం॥పు నిజాంరాష్ట్రపు అర్ష శాఖానివేదికలు తెలిసియో తెలియకయో యట్లు వ్రాసినారు. "దేవాలయసమీపమున నొక మసీదున్నది." విమర్శ అనవసరము. ఇదే నివేదికలో నింకొక పొరపాటు కలదు. "నవబ్రహ్మదేవాలయముల కట్టబడిన నొకగోరీకలదు. షా అలీ అను నొక ఫకీరు కంచికామాక్షిని మోహించ నామెకు నతనికి యుద్ధము జరిగెను. ...., కామాక్షిదేవి ఫకీరుతల నరికెను. ఫకీరుతలయే యిచ్చటిఁ గోరీలో నున్నది." కాని యీకథ

సరియైనదిగాఁ దోచదు. ఫకీరేమి, కామాక్షీవిగ్రహముతోఁ బోరాడు టేమి. అలంపూరుప్రదేశమందలి జనులు నేటికిని నొక గాథ యిట్లు చెప్పుదురు. "ఒక బ్రాహ్మణు డచ్చట సన్యసించి ముసల్మానుల భోజనముగూడ నంగీకరించు చుండెను. అందుచే హిందువు లతని దూషించిరి అవసానకాలమం దతని మాహాత్మ్యములు కొన్ని చూచి యతని సమ్మతిచే హిందువు లతని కా దేవాలయమందు సమాధి చేయ మొదలిడిరి ముసల్మాను లతనిని తమ వాఁడని వాదించి నుదకు వాదమున కుపబలముగా నతని తలను గోసికొనిరి. అంత హిందువులు శవమును వదలిరి. తర్వాత ముసల్మాను లతని నచ్చటనే పాతి పెట్టి అతనికి షా అలీ నూశనసామకరణము చేసి యిప్పు డేఁటేట ఉరుసు చేయుచున్నారు." ఇక్కడయే నిక్కము నుంపె నోపు.

నాకుఁ దోచినట్లు అలంపురీదేవాలయచరిత్రము నివేదించికొనినాడను. ఆరంభమునుండి నేటివఱకును వీని సంబంధ మగు విషయముల వ్రాసినాఁడను. ఇట్లు చూచిన నీ యలంపురీదేవాలయములు కనిష్ఠము క్రీస్తుపునకుఁ బూర్వము ౨౦౦ సంవత్సరముల నాఁడు ప్రారంభమై జైనశైవమతసంఘర్షణమునకు లోనై క్రీ. శ ౭-వ శతాబ్దమందు ప్రాకారనిర్మాణమై తర్వాత చాళుక్యాంధ్ర రాజుల భక్త్యాదరయుతమై, క్రీ. శ. ద్వాదశపంచదశాబ్దముల మధ్య వీరశైవ మతస్థుల దృష్టిలో సప్తాదశతీర్థరాజములలో గణనీయమై పంచదశాబ్దానంతరము మహమ్మదీయకల్లోలములకు లోనై నానాటి కీపవిత్రక్షేత్రము క్షీణదశ నొందుచు వచ్చిన సంగతి పాఠకులు నేను బై నుదహరించిన యంశములనుండి గ్రహించి యుందురు.

వీరశైవమతము హిందూమతములో నొక ముఖ్యశాఖ. వీరశైవులు హిందూమతములో నొక నూతన తేజమును గల్గించిన వారు. హిందూమతము బలహీనమై నానాదురాచారములకు లోనై క్షీణదశనొందుచుండిన కాలములో వీరశైవము విజృంభించి నూతనశక్తిని నావేశింపఁ జేసినట్టిది. సంఘసంస్కారమును బ్రచండముగాఁ జేసినట్టిది. హిందువులలోని మెతకతనమును హ్రస్వదృష్టిని

వి భేదములను బరస్పరద్వేషబుద్ధులను బోనడంచి సర్వవ్యాపక మై జాతి భేదములను బాటింపక సర్వజనాదరణీయమై యొప్పినట్టి దీ వీరశైవము. ఈయలంపురీప్రాం తము లన్నియుం సుమారు ౧౦౦౦ సం॥ల క్రిందట వీరశైవవ్యాప్తికి నాటపట్టులై యుండినట్టివి. బసవేశ్వరుడును బండితారాధ్యులును నీప్రాంతములందు సంచా రము చేసినవారు చెన్నబసవేశ్వరుఁ డీప్రాంతములందే నివసించిన వాఁడు. సంగమేశ్వరము అలంపురికి ౫-౬ మైళ్ల దూరమున నున్నది. ఇచ్చటనే చెన్నబస వేశ్వరుఁ డుండినట్లు శైవపురాణములు తెలుపుచున్నవి సాధారణముగాఁ బ్రాచీనమందుఁ బురాణములు సంస్కృతమం దుండెడివి కాని వీరశైవులవలన నాంధ్రవాఙ్మయము వృద్ధినొందినది. బసవపురాణము పండితారాధ్యచరిత్ర, చెన్నబసవపురాణము మున్నగు సుత్కృష్టగ్రంథము లాంధ్రవాఙ్మయమందుఁ బ్రథమస్థానము వహించినవై యున్నవి. అలంపురీమాహాత్మ్యము సంస్కృతమునం దింతవర కెందును బ్రచురింపఁబడలేదు. శ్రీయుతదోమా వేంకటస్వామిగుప్తగా రొక వ్రాతప్రతిని సంపాదించికొని దాని నాంధ్రీకరించి దానికి "బ్రహ్మేశ్వర పురాణ"మని నామ మిడినారు. మూలగ్రంథమంగు అలంపురీమాహాత్మ్య మనియు, శ్రీశైలపశ్చిమాద్వారమాహాత్మ్య మనియుఁ బేర్కొని యున్నారు అలంపురీదేవస్థానములలో బాలబ్రహ్మేశ్వరదేవాలయప్రఖ్యాతి వహించినట్టిది. అందుచే మన కవిగా రీ నూతననామకరణము చేసియుందురు ఏది యెట్లున్నను నేను మూలమును, వీరు వ్రాసిన యాంధ్రమును సరిపోల్చి చూచినాఁడను మూల గ్రంథములో నుండు విషయములఁ గ్రమపద్ధతిపై తమ ప్రబంధమందు బాగుగాఁ బరివర్తనము చేసియున్నారు. అచ్చటచ్చట వర్ణనాంశములందుఁ గొంత పెంచి తమభావనావైశద్యమును బ్రకటించి యున్నారు అయిదవ యాశ్వాసములో విలసద్రాజుకథ యున్నది. ఆది మూలమందుఁ జాల కొలఁదిగా నున్నను దానిని వీరు విపులముగా నాచిత్యభంగము గానట్లుగాఁ బెంచి శైలిమాధుర్యముచేత నేమి, వర్ణనావిషముచేత నేమి, మనోహరతను సమకూర్చినారు. ఈ కథలోని రాజును, జింకయు నలంపూరులో స్తంభములపైఁ జిత్రింపఁబడినవి.

శ్రీయుత వేంకటస్వామిగుప్తగారి యీగ్రంథమందలి శైలిరమ్యముగను, బటుత్వముతోఁ గూడినదిగను, నున్నది తెనుఁగుపదములకన్న సంస్కృతపదములే యెక్కువ హెచ్చుగాఁ బ్రయోగింపఁ బడిన వని తలఁచుచున్నాను. ఇందలి శైలి పురాణరీతిగా నున్నది. అనగాఁ బ్రాచీనులు పురాణముల వ్రాయుటకేవిధమున శైలి నుపయోగించిరో యదే విధమున మన కవిగారును సులభసాధ్య మగు రీతిని నిర్వహింపని వర్ణనలతోఁ గూర్చి కావ్యము నల్లినారు. ఈగ్రంథము వలన నాంధ్రలోకమునకు ముఖ్యముగా వైష్ణవులకును, చారిత్రిక పరిశోధకులకును, భక్తులకును జాల నుపయోగముగా నుండఁ గలదు. శ్రీదోమా వేంకటస్వామిగుప్తగారు సుప్రసిద్ధులు, అనేక సభలందుఁ దమపాండితీప్రకర్షము జాటిన వారు. శతావధానులు మహాపాండితీవిరాజమానులు. ఈ యాంధ్రీకరణమువలన నాంధ్రులు చాల లాభమును పొందఁ గల రనుటలో సందేహము లేదు ఆంధ్రులు వీరిని సదా యిట్టి యుద్గ్రంథములను బ్రకటించి భాషాసేవఁ జేయుటకై ప్రోత్సహింతురు గాక

Reddy Hostel
2nd August, 1931
Hyderabad Dt.

సురవరము. ప్రతాపరెడ్డి.

పీఠికారచయితలయెడఁ గృతజ్ఞత.

(1) బ్ర॥ కావ్య శ్రీ ప్రసిద్ధాభినవాంధ్రవాల్మీకివ్యా — జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారు, సంస్కృతపండితులు, మునిసిపల్ హైస్కూలు, కడప.

(2) సురవరము. ప్రతాపరెడ్డిగారు, బి. యె. బి యల్. హైకోర్టువకీలు, హాయిదరాబాదు, దక్కన్.

మ. కరముం బ్రహ్మమహేశదివ్యకథ వీఁకం జేత వ్రాసెం గనే। మ [illegible] గగసక్తి
యీ కృతికి సన్నుత్యాదృతిం గేరికల్। పగనాడా [illegible] నాసి యిగిరి [illegible]
వంద్యుండు శేషాద్రిని। ద్వారుఁడుర్, మేటి ప్రతాపరెడ్డియును సద్గ్రంథమునకున్
మిక్కిలిన్.

దో. వేం. గు.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

కృతజ్ఞత

నైజాం ఇలాకా కొడంగల్లువాస్తవ్యులును, శ్రీమంతులును, విద్యారసికులును, అయిన కీ॥ శే॥ కోట్రికె. పుల్లయ్యసెట్టిగారు కొన్నిసంవత్సరముల క్రింద సికింద్రాబాదులో నాకు నవ్యాజముగా దరిసెనం బొసంగి యత్యంతాదృతితో మాటలాడిరి. వారు స్వయము కవీశ్వరులును, గయోపాఖ్యానము మనోరంజన జావళ్లు మొ॥ గ్రంథముల రచించిన వారును, కనుక నాపైఁ బేర్మిఁ జెంది, నా పొత్తములలో నొకదానిని గృతి గైకొందు మని యుండిరి కతిపయవత్సరంబులకు ప్రమోద సం॥ ఫాల్గుణ బ ౧౦ తిధిని వారు దివంగతు లయిరి. అంతవఱకుఁ గృతిగ్రహణవిషయమై మాకుఁ గొన్నిజాబులు జరగి యా ప్రస్తావన యాఁగి యుండెను. వారి స్వర్గమనానంతరము వారికొమరులు శ్రీ భిక్షయ్యసెట్టిగారు పరిపూర్ణమనస్సుతో నన్నుఁ దమ యూరు పిల్పించి, తమ తండ్రిగారి మనంబు ననుసరించి నాపొత్తంబులలో నొకటియు, శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత శ్రీశైల ఖండభాగాంధ్రీకరణంబును, పుణ్యక్షేత్రరత్నంబును దక్షిణకాశీ విఖ్యాతంబును నగు అలంపూరి స్థలపురాణమును, శివభక్తి విలసితంబును, అయిన శ్రీబ్రహ్మేశ్వర పురాణము (ఈపొత్తము) నచ్చువేయించుటకుఁ దగు ద్రవ్యసాహాయ్యము గావించిరి. తండ్రిగారిబాబతు జమపద్దయినదో దయారయి, ఖర్చుపద్దయినదో నాకుఁ దెలియదు పొమ్మనిపలుకు వారు విశేషముగాఁ గల యీనాళ్లలో తండ్రిగారి మనంబు ననుసరించి ద్రవ్యవిరాళం బొసంగు శ్రీభిక్షయ్యసెట్టిగారు స్తవనీయులు. అందులో ఇయ్యది కవిత్వసత్కారము. అదియు, ఆంధ్రకవిత్వాభిమానమునకు శ్రీమంతులమనంబులకును ఆమడల దూరంబు పెరిగి పోవుచున్న నేఁటి నాళ్లలో జరుగుట యింకను పొగడఁ దగినదియ కదా? శ్రీ కోట్రికవారిని గూర్చి యీసందర్భమున నేను రచించిన పద్యంబులును, ఒకటిరెండు ప్రాస్తావిక పద్యంబులును, ఇందు పొందుపఱుపఁ బడుచున్నవి.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీకొడంగల్లు కోట్రికెవంశమువారితో నాకుఁ గల్గిన స్నేహప్రకారము.

శా. శ్రీమద్వేంకటశైలనాథపదరాజీవభ్రమద్భంభర। ప్రామాణ్యాత్ముఁడు, వైదుష్యయుతకళాప్రారంభసంరంభుఁ, డుద్దామస్థైర్యుఁడు, కోట్రికాన్వయుఁడు, శ్రీధన్యుండు, ఫుల్లాఖ్యుఁ డీ। క్ష్మామాన్యోరుజవంశరత్నము కొడంగల్పూర్నివాసుం డొగిన్. మ. ఒకట న్నేను సికింద్రబాద కవధానోద్యోగినై యేఁగి, యాం। దకలంకాత్మకు లైన మిత్రు లవధానాదుల్ వొనర్పించి, మ। చ్చికఁ జూపన్ రహిం నుంటి, నప్డు మన న్సుశ్రీయుక్తుఁ డౌ ఫుల్లనా। మకుఁ డవ్యాజముదంబున న్నను గనన్ మర్యాదమై వచ్చినన్. మ. రసికుల్ విష్ణుపదారవిందములు గా రాజిల్లు వైశ్యాళి నీ। యసమానాత్మనివంటి వారలు కరం బస్మాదృశుల్ సంతసం। బునసిం జెందు కతంబులం జేలరిత్రిన్; బూర్ణాదృతిన్సాకృతిన్ । వెస నొక్కరుం డుధంబు మదీయ మచ్చు నలుపం బ్రేమోక్తి నిచ్చెం దగన్. ఉ. ఫుల్లనునాముఁ, డాతఁడు ప్రఫుల్లమనస్కుఁడు, దైవభక్తుఁ, డ। త్యుల్లసితప్రకారకవనోల్బణ వైఖరి గల్గు వాఁడు, తా। నెల్ల హితుల్ నుతింప గయి నూర్జితగాథ మనఃప్రమోదిజా। ళ్లీ రచించె, మత్కృతులు భవ్యుఁడు తాదృశుఁడొప్ప టొప్పదే?? చ. అవుల షికింద్రబాద విడి, యాదటఁ జెన్నపురంబుఁ జేరినాఁ। డ, విశదరీతి నాతఁడు కడంకను జాబులు కొన్ని వ్రాసె నా। కెలమిని; నందు మత్కృతి వరింపఁ దలంచు; మ అట్లఁ గొన్ని నా। ళ్లు వెసఁ జనం జనెం ద్రిదశలోకము నాతఁడు ఫుల్లయాఖ్యుఁడున్. శా. ఆతం డమ్మెయి నుర్వి వీడఁ, దదుదారాత్మాత్మజుం డైన సం। పూతాత్మం డగు భిక్షయార్యుఁడు పితృస్ఫూర్జన్మహాభక్తి వి। స్ఫీతి న్నన్నును "గోడుంగల్" పిలిచి, నే వేసందుఁ బోవంగ, నా। నాతాత్పర్యమదీయసత్కృతుల విన్నాణంబుగాఁ గాంచియున్. మ. అం దస్మజ్జనకాంకితంబు, మహనీయశ్రీక్షమాభృత్కథా। నందశ్రీచరమాధ్యదిక్కధను నొయ్యం

దెల్పు బ్రహ్మేశ్వరా । ఖ్యానాఖ్యానము నచ్చు వేయుటకు శ్రీసాహాయ్యముం
జేల్పెఁ బ్రగ । స్నం దాంబూలమనోజ్ఞ పుష్పబహుమానం బెంతయుం బంబుగన్.
ఉ.శా॥ శ్రీకొడంగలాఖ్యనగరిఁ జెలఁగి యొప్పు కోట్రికభిక్షకకులపు రత్న గరిమఁ
జెందు పుల్లయాఖ్యుఁ డ । స్తోకకీర్తి నరఁగ, యాల్ల సుకృతవంశ మెప్పఁడుర్ ।
వీఁక సకలశుభము లెసఁగ వెలయుఁ గాత మిక్కిలిన్. మత్తకోకిల. భిక్షు
యార్యుఁడు పుల్లయార్యుని బిడ్డఁ, డాదిమభిక్షుకుం । డెక్కయం బగు పేర్మిఁ
గాంచి, యుదారసంపద లెప్పుడున్ । లక్ష్మి లెచ్చెఁగ నిచ్చి ప్రోఁచు విలాస
సౌఖ్యము లెచ్చఁగా । నీక్షణంబుల నింపు నింప మహీస్థలిన్ రహి నందుతన్.
మ. తెలుఁగుం బల్కు వెలంది కాభరణమై దీపించి, నాకైతలో । నలిమే లం
దము గాంచి, యీ పనికిఁదాఁ బ్రారంభమై, నా కిటుల్ । నలిపెన్ గోట్రిక
భిక్షయాభిధుఁడు సన్మానంబు, వైశ్యాళిలో । వల నైజాముని నిట్టిఁ దుండుట
కడుం బాగంచుఁ దోఁపన్ రహిన్. ఉ. ఎందఱు లక్ష లాది గల యీశ్వరు
లుండిరి వైశ్యకుల్కులం । బందు ? నహూచితంబుగనె, యత్నము మటన్నది
లేకె, సత్కవిం । డెందముతోఁడఁ బిల్చియుఁ, గడిందిగ నుండిన శక్తిలోన, నీ।
చెందముగాఁగ సత్కృతిని జేప్పిన వా రసదే కదా? కనన్??

ఏతద్విషయానుమోదకులు—శ్రీగంతెల. మల్లపగారును,
శ్రీవకీలు గాళప్పగారును, కొడంగల్లు.

ఉ. గంతల మల్లపాఖ్యుఁడును, గాళప నామక వాదమూర్తుఁ, ప । త్యంతముగంబు
తోడ సముదారము బ్రహ్మ ను హేశ్వరామలో । దంతము నాలకించి, తిరమై
తగు రక్తి ఘటించి, చోళను । స్వాంతము భిక్షయార్యునకుఁ బర్వఁగఁ జేసిరి;
వారి కిం పగున్.

గ్రంథముయొక్క సంస్కృతమూలము నొసంగినవారు,

బ్ర॥ టి. కృష్ణశర్మగారు, అలంపూరు.

ఉత్పా. ఎలమిఁ బురోహితోత్తముఁడు, కృష్ణసుధీమణి, పాణ్యామన్వయుం । డలఘుఁ, డలంపురాలయముఁ డుదారముదంబున బ్రహ్మశంకర । స్థలకథ కాంధ్ర మేఁ జేలుపు చేందను వీసుల నాలసించి, య । ప్పాలుపున నొద్దనున్న యట మూలపుఁ బుస్తక మిచ్చె నా కొగిన్.

శా. ఆ మూలమ్మనుగాంచి, యందుకు వచోవ్యాపారరీతిం గరం । బా మూలా గ్రముఁ దొల్లి వ్రాసితిఁ, బయిన్ బద్యాకృతిన్ వ్రాయుకో । ర్కె మై డెందమునం దెసంగినఁ, గడున్ హృద్యానవద్యంబు శ్రీ । రామానూనకృపన్ లిఖింప నెసగెన్ బ్రహ్మేశ్వరాఖ్యానమున్.

శ్రీరామచంద్రాయనమః

శ్రీ కోట్రిక. పుల్లయార్యావతంస వంశావళ్యభివర్ణనము

క. శ్రీకలితుఁడు పుల్లసమా । ఖ్యాకునకుం జెందినట్టి యన్వయరీతిన్ । శ్రీకల్యాణగుణాఢ్యుఁడు । కాకుత్స్థు కృపన్ రచింపఁ గడఁగెద నేఁదున్. (1) గీ. అంబుజాసనోరువ్రనుండి తవరించి । వర్ణసారమందుత్తరవర్ణ్యత మని । ధనదగౌరవమును గాంచుచు నిల వైశ్య । కుల మెసఁగు, బుధసంతతి వెలయునందు లఘుటీక:— ఉత్తర—మిక్కిలి మంచి. ఉత్తరదిక్కు; ధనద—కుబేరుఁడు, ధన మిచ్చువాఁడు; బుధసంతతి—పెద్దల సమూహము—బుధుఁడు వైశ్యగ్రహము. (2) గీ. విధినలె విధిహితవివేకనిధులు తనరి । హరిఁ బలె నమితసత్కృపాకరులు వొనరి । హరుని బోలె నఖిలపాపహరులు మెఱసి । సురవరుని లీల వైభవస్ఫూర్తి లోలసి. (3) గీ. చంద్రుచంద్రికాసాంద్రయశంబు మించి । బలిజలదకర్ణదాన ప్రభావ మెసఁగి । కోట్రికాన్వయ మను మేలి కొలము గలదు (4) గీ. విబుధమోదకరం బయి వెలసి, యర్థి । కోటి కిష్టార్థముల నిచ్చు కూర్మి నెంది । సకలలోకపరివ్యాప్తశాఖ లెసఁగి । కోట్రికకులం బొనరుఁ గల్పకుజమువోలె (లఘుటీక·—విబుధ-పెద్దలు, దేవతలు; సకల-సమస్త, విద్యతోఁ గూడిన;) (5)

మ. వరశ్రీవత్సపవిత్రగోత్రులు, శుభాపస్తంబసూత్రు, లు । ర్వరలో మింతురు కోట్రికాన్వయులు రేపన్ వెంకటేశాంఘ్రిశం । బరజాతద్వయ కర్ణికాంతరగళో

న్మారందధారా నిరం। తరసంతోషితబంధురాయితమనస్తాత్పర్యు, లాన్యామ
నో। హరవందారువు, లార్యమిత్రములు, నార్య శ్రేణికా రత్నముల్. (6) శా.
ఆసద్వంశసుధా సముద్రమున ముక్తానీకరీతిం గడున్। భాసిల్లం గల యోగ్య
లొప్పి, రిల నా ఘక్కీన్ మహాకీర్తిరే।ఖా సంయుక్తులతోడఁ దత్కులనుశాఖా
బృందమం దొందు వి।శ్వాసశ్రీనిధి భాగ్యపూర్ణుని బెంపఁదున్, గొంపం
గల్పిరిన్. (7) ఉ. అల్ల కొడంగలాఖ్యనగరాంబురుహాక్షికి నిండుఁ గోత్రిక।
ప్రోల్లసితార్యవైశ్యఘనపుణ్యానువంశమునందుఁ బుట్టి పు।ణ్యోల్లలి నాఁడు నేఁడు
దగి యొప్పిరి మేనఁ జెలంగునట్టి హా। రోల్లసనంబుతోడ యశఊర్మి
వినిర్జిత మౌక్తికంబులై. (8) గీ. పోలఁ గలశాబ్ధిఁ జంద్రుఁడు వొడమినట్లు।
జగతిఁ బొందెడు వాఁ డను సద్యశమున। నల్ల గోవిందుఁ డే యన నలరు వాఁడు
పొనరెఁ బెద్ద గోవిందుఁడు ముదము నిడుచు. ల. టీ. అఖిలలోకానందుఁ। డగు
చంద్రుఁడు...నృసింహపురా.; గోవిందుఁడు-భూమిని బొందు వాఁడు). (9)
మ. చిన గోవిందుఁడు, తత్సహోదరుఁడు, వాసిన్ రాఘవున్ లక్ష్మణుం।
డొనరంగాఁ బదునాలు గేండులె సుభక్త్యుల్లాస మొప్పంగఁ గొ।ల్చెను, నే నె
ప్పుడు గొల్తు." నం చే నెడు సల్లీలన్ గడున్ మించి, భూ। మిని సుశ్లోకను
వొందఁ బొల్చెఁ గడు నెమ్మిన్ వాగ్విలాసప్రభన్. (లక్ష్మణుఁడు - ఆదిశేషుని
యవతారము - లక్ష్మణుఁడు సోదరభక్తికిఁ బ్రసిద్ధి, ఆదిశే. వాగ్విలాసమునకుఁ
బ్రసిద్ధి.) (10) శా. వీనుల్ విందుగఁ గీర్తి సెందు పెదగోవిందాఖ్యు పుత్రుల్
శుభ। శ్రీ నల్వాఱెడు యోగ్య, లెంతయును వాసిన్ వన్నెఁ గన్నారు ల।
క్ష్మీనారాయణ లింగయార్యు; లిఁక నెమ్మిన్ లింగయార్యాత్మజుల్। వే నిం
పుం గనినారు వేంకయయు గోవిందాఖ్యుఁ డుర్విస్థలిన్. (11) శా. పుల్లాంబా
మణి వేంకయాఖ్యు సతి యై, భూమి న్నృసింహాఖ్యు, ఢా। కొల్లాసాభిధ, లింగ
యార్యులఁ గనెన్ బుత్రత్రయిన్, భవ్యధీ। వేల్లద్ధైర్య పరాక్రమక్రమ జగద్వి
ఖ్యాత నీరంధ్రసం। పల్లాస్యంబునఁ బొల్చు వారి; నరసిం హుం డందు నందంబు
గన్. (12) శా. గౌరాంబాపతి యై కనెన్ సుతుల రంగద్రీతి, నెల్లాఖ్యు, సిం।

పాఁటన్ రామయవేంకయాభిధుల, నుద్యత్పార్థ ధర్మాతిగం । భీరత్వామలవిక్ర మాఢ్యుల; నటన్ వే శేషమా శేషమా । నారీభవ్యలు, సాయమాంబ, క్రమతన్ దద్భార్య లై మించేఁగన్. (కుంతీపుత్రు లగు ధర్మభీమార్జునుల గుణముల యొక్క-క్రమము) (13) శా. ఆ పుత్రత్రయిలో నిరామయ యశోవ్యాపారపా రీణుఁ, డం । బాపత్యంచిత భక్తియుక్తుఁడు, జనవ్రాతామితానందదుం । డేఁపా రంగను రామయాఖ్యుఁ డల సీతేద్ధత్వయుక్తాత్మ, శే । షాపారామల నామ ధేయ యగు భార్యం గూడి, యింపుం గనెన్. (14) ఉ. "భూమిని బోల్చు కామినులు భూమిని బోలెనె యోర్పునెంతో యం । ద్దామముగాఁగఁ బూన వలెఁ దద్దయు" నందురు పెద్ద ; లింక, శ్రీ । రామయభార్య భూమిని నిరంతర ముం ధరియించు శేషస । న్నామము పెంపుఁ జేసి తదనంతవుఁ దాల్మి తెఱం గు నఁడెడిన్. (15) శా ఆ రామాంబిక గర్భవార్ధిఁ దగి, పుల్లాఖ్యుంను, పుల్లా బ్జనే । త్రారూఢామలమాననుం డు, కవితావ్యాహారనీహారధా । రారంగ న్మతి, గీనమానవపవిత్రాత్మైకచారిత్రకుం । డా రాకాశశిబింబసామ్యమునఁ బుత్రాకార ముం దెం ధరన్. (16) సీ. కౌమరుఁ డై కౌమరుగాఁ గొమరుసామిని బోలెఁ బ్రముఖకళలతోడఁ బటిమఁగాంచె । నవయౌవనం బందిన వయఃప్రసక్తి మార ప్రతిస్పర్ధి సుప్రభను జెందె । సాయమాంబాభిధ సతి నొంది సాయమ సాయమై సిరి యౌనుపాయ మొందె । కనియెఁ బుత్రకుని భిక్షుయను, సంపదఁ దన కిచ్చిన శివు మతి నెసఁగఁ జేయ । గీ. దానధర్మపరోపకృత్యాదిరీతు । లం దయాచిత కృతకృత్యుఁ డై చెలంగెఁ । గవనరసిక్యముంమును గాంచె నింపు । నెల్లర మేటి ; పుల్లయ్య కెవరుసాటి ?? (ల. టీ.—కొమరుఁడు బాలుఁడు; ప్రముఖ కళలు—ముఖ్యవిద్యలు అని పుల్లయ్యపర్యాయము.—ప్రముఖ— హెచ్చగు ముఖములు, కళలతో - విద్యలును (వీనితోడను), పటిమన్ - బలమును" అని కుమారస్వామి పర్యాయము; మారప్రతిస్పర్థి—మన్మథుని గేరు—శంకరుఁడు.) సాయమ - పేరు, స + ఆయము - లాభముతోఁగూడినది - సాహాయ్యము; శివుఁడు సంపద నిచ్చుట శాస్త్రసమ్మతము,) (17) మ. ధనముం గల్గియు గర్వ

మొందఁడు, సదా ధర్మంబు వేదాంతసా । ధనమైఁ గాంచు పుణ్యు, ధన్యాగ్రణి తాత్పర్య మేఁపార సా।జ్ఞానశ్రీకృష్ణవివాదముల్, గ్రంథముల్ సొంపొందఁగా వ్రాసి, పిన్ననినాఁడే ప్రకటించె; సౌమ్యసమఁ జెన్నారఁగ గడున్, నా యికా । ఘనభావంబులు, జావళీల్, రసికహృత్కంజాతసంతోషమిం । పొన రన్ వ్రాసియు, నచ్చు పల్కిన కవీంద్రోత్తముఁడే వేళ స । జ్జనసాంకావ్యామృత పూరచారికలహంసం; బల్లపుల్లాఖ్యుఁ డౌ । ప్పెను హంసీఘనసారచంద్రశివపద్వ్య ఖ్యాతియుక్తప్రభన్. (18)

కందగర్భిత చంపకమాలావృత్తము

చ. ధర సిరి గల్గు వాఁడు, కవితాదరణాంచితమానసుండు, త । త్పరత మెయిన్ సుధీజనులఁ దద్దయు సంతసపెట్టు ధన్యుఁడున్ । మురహరపాదపం కరుహమోదరమాధ్యుఁడు, పుల్లయాఖ్యదా।నరతుఁ డనన్, జగంబున ననారత మున్ సుజనస్తుతుం డగున్. (19) గర్భితకందము॥ సిరి గల్గు వాఁడు, కవితా । దరణాంచిత మానసుండు, తత్పరత మెయిన్ । హరిపాదపంకరుహమో । దరమా ధ్యుఁడు పుల్లయాఖ్యదానరతుఁ డనన్. సీ. శ్రీకొడంగల్లుపురీ నామకామరనగరిని దనరి చెన్నారినాఁడు । శేషాంబాగర్భచిదినంతకలశాబ్ధి సిరితోడుగా జనిం చెందినాఁడు । సకలవిశావకాశపరీమళ పారిజాతప్రసవపద్యశత్రుప్రభుండు । విబు ధరత్నపటలీవిస్ఫురదాశావితతపూగణామలమతియుతుండు గీ. ఇటులఁ గల్ప వృక్షంబన నెసఁగు నితఁ, డయిన, నిద్దానినిన్న నెచ్చో నితఁ డిడ । నెవరి సూచన లేక రహించు సత్కృతి।వితతిని మేటి; పుల్లయ్య కెవరు సాటి?? (20)
క. భిక్షయ యాతని కొమరుం । డక్షయముగ హరుని పేరు నందెన్ నిరతం।బక్షయముగ భిక్షువితతి । కక్షిణముదంబు నిచ్చు ననఁగా నవనిన్. (21)
మ. హరి నా భిక్షయ్య లక్ష్మమాఖ్యవిలసత్పుణ్యాఢ్యుఁ బెండ్లాడి, యీ।ధరణిన్ సర్వసుఖంబు లందుచును, సంతానంబు సంతానభా।సురహృత్పద్మ్ములఁ బుత్రులం గనె సుదంశున్ రంగనాథు, నృసిం।హు రమామానితుఁ, జంద్రశేఖరుని

నంపహోదూరు, నీ మూగురర్. (22) చ. ఇటు లల పుల్లయార్యుఁడు రచించుఁ గొడంగలు నామసత్పురిన్ । బటుతరవైభవుం డయి, యనారతమానసభక్తి పూజ్యవేం। కటవరుఁడై, కవిత్వరసికత్వవదాన్యత లొప్పి, యెట్టి సం।కటములు లేక, కీర్తినువికాస మఖండముగాఁ దగున్ భువిన్. (23) గీ విత్త ముండెడు వారలు వెలయుచుండ్రు। విద్య యుండెడు వారు దీపించుచుండ్రు। కవిత యుండెడు వారలు గ్రాలుచుండ్రు। దానగుణముండు వారలు తనరుచుండ్రు। శ్రీయు, విద్యయుఁ, గవిత, దాతృత్వము, నొగి। మనుఁ గొడంగలు పురి మను మహితనుగుణి। యయిన కోట్రిక పుల్లయారాదారు నింట. (24)

పండితాభిప్రాయములు.

---

1. చెన్నపురి ముత్యాలపేట హైస్కూలులో ప్రధానాంధ్ర పండితులయిన, శ్రీమదాశుకవి శిఖామణి, పోకల వేంకట నరసింహరావు నాయుఁడు గారి యభిప్రాయము.

శ్రీగురవేనమః.

పంచరత్నములు.

శా. శ్రీమద్దివ్య పురాణరాజములలోఁ జెన్నొందు బ్రహ్మేశ్వరా। ఖ్యామాల్యం బగు చిద్ది లోకమున విఖ్యాతంబుగాఁ జేసె శ్రీ। రామబ్రహ్మము ప్రార్థనాదిగను బో రానట్టి చుట్టంబుగా। దోమా. వేంకటసామి గుప్తకవి యెంతో ప్రీతి నాంధ్రంబునన్. చ. ఇదియుఁ బురాణ మిందుఁ గల యుద్ధ చరిత్రము లింపుతో వినన్ । సదమలభక్తితోఁ జదువ సద్గతి గల్గు నటంచు నార్యులిం। పొదవఁగఁ దెల్పినారు ముద మొప్పఁగ దీనఁ గలట్టి సంగతుల్ । విదితము పుణ్యభాజ్య మయి విశ్రుతి కెక్కుట ధారుణీస్థలిన్. క. ఈ యుద్గ్రంథము నందఱుఁ। బాయక పరియింపఁ దగు శుభంబు లొసఁగి ను। శ్రీయుతులం జేయుచుఁ మో। క్షాయత్తులు గా నొనర్చుఁ జదివిన వినినన్. ఉ. శైలియుఁ బాకముఁ రసము చక్కన దై కఠినంబు గాక లో। కాళికి బంధు వై చెలఁగఁగా

రచియించిన గ్రంథరాజముల్ । జాలఁ బరీక్ష సేసి బుధసంఘము పాత్యముగాఁగ సత్కళా। శాలల నుంపఁగాఁ దగుఁ బ్రశస్తకవీంద్రుని నుత్సహింపుచున్. గీ. ఆంధ్రలోకంబునకు నిట్టి యభినవ మగు । సత్పురాణంబుఁ దెనిఁగించి సంత రించె । నార్యవైశ్యుండు దోమాకులాబ్ధిపూర్ణ । చంద్రుఁడైనట్టి వేంకటస్వామి గుప్త గీ. ఆకవిశిఖామణి యను నట్టి బిరుదు । గల్గు పోకలాన్వయుఁడఁ, వేంకట నృసింహ । నామధేయుండఁ బంచరత్నములతోడ । నా యభిప్రాయమును గూర్చినాడ (నిందు)

(2) బ్రః కావ్యస్మృతితీర్థ......జనమంచి. శేషాద్రిశర్మగారు ఈ పాత్రమును గుఱించి తెల్పిన యభిప్రాయము.

కడప 20-9-1931.

ఆర్యా !......తమ గ్రంథము సర్వతోభద్రము—ఇట్లు, మిత్రము.

జః శేషాద్రి శర్మ.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

(3) అస్మద్గురువరేణ్యులయిన బ్రః కింకవీంద్రఘటాపంచానన, బాల సరస్వతీ, బాలకళానిధి, విద్వత్కవి, శతావధానులు, చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రులు గారు తెల్పిన యభిప్రాయము.—

క్షేమము—కడియము. తూ. గో. డి.

12-9-1931.

ఆశీర్వచనపూర్వకముగా నీపంపిన శ్రీశైలపశ్చిమద్వారమాహాత్మ్యము నకు సంబంధించిన పాత్రమును ప్రత్యక్షరమును చేదివినాను. తెలుఁగుపద్యములు నిర్దుష్టములు. వ్యాసశ్లోకములలోఁ గొన్నిఁట సందేహము కలదు. అది ముద్రణ ప్రయుక్తమో యేమో ? కలిసికొన్నప్పుడుఁ గాని చెప్పఁ జాలను.

వేం. శా. శతావధాని.

(4) సంస్కృతాంధ్రభాషలయందును, కవిత్వవైద్యజ్యోతిషములయందును కృతపరిశ్రము లయిన మిత్రములు బ్ర॥ చేబ్రోలు చంద్రశేఖరశర్మగారి యభిప్రాయము

మ. పదలాలిత్యము, నర్థగౌరవము, భావప్రౌఢి, శయ్యారసా । స్పదమర్యాద, లనర్ఘశోమలను వేగాడంబరస్ఫూర్తి, శా।రదకారుణ్యముఁజేసి పెంపలర శ్రీబ్రహ్మేశ్వరాఖ్యాన, మ । య్యాదిరా! వేంకటస్వామికుత్తకవి! వ్రాయంగంటి వీ వెంతయున్. ఉ. మంగలి రంగనిం గుఱించి, మాంసము వండుటఁ గూర్చి, యింక, నీ । రంగు చెలంగు పాఠము తెఱంగు లెసంగెడి బళ్లయందు వే।దాంగవినుత్యవైభవమహానటసత్కథనంబు వొల్చు భా । వంగమ మైన నీదు కృతి పాఠ్యము గా దని యేఁడు పల్కెడిన్?? మ. ఒకచే దెబ్బను రెండు పక్షులను నీ యుర్విం బడంజేయు బో । యకు దీవైతివి, వేంకయాఖ్యసుకవీ! సాంబోల్లసత్సత్కథా।నకమున్ వ్రాసితి వీవునుం, బరిత లన్నా! యైహికాముష్మిక । ప్రకటామోదపరంపరల్ గనెదు మార్గం బిట్లు సంధిల్లఁగన్.

ఇట్లు, విధేయుఁడు

చేఁబ్రోలు. చంద్రశేఖరశర్మ.

(5) బ్రహ్మశ్రీ కావ్యపురాణతీర్థ, విద్వాన్. జనమంచి. వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ, పండితులుగారు. కడపనుండి పంపిన యభిప్రాయము—

ఆర్యమహాశయా !

తమరు దయతోఁ బంపిన శ్రీబ్రహ్మేశ్వరపురాణమును సాదరంబుగఁ గైకొంటిని. కథ యంతయు సావధానముగఁ జదివితిని పద్యము లన్నియుఁ గడుంగడు హృద్యములై యలరారుచున్నయవి. సంస్కృతమునందలి భావంబులు నంతయేని లోపంబు నొందకయుండునట్లు కావింపఁబడిన మీ తెలుఁగుకైత యెంతయు సంతసంబు గొల్పుచున్నయది. కవిత్వమును గుఱించి శతావధానులగు తమకుఁ దెలుపుట చర్వితచర్వణ మగును. శైలి యనర్గళమై ఝరీవేగంబు

ననుకరించుచు సలలితగతి మనోహరం బై సరళమై యున్న దని చెప్పుట కేను సాహసించుచున్నవాఁడను. కమ్మియచ్చునఁ దీసిన స్వర్ణతంత్రీవిధంబున హెచ్చు తగ్గులు లేక స్నిగ్ధ మయి పాఠకులకు హృద్యమై యొసఁగు తమ శైలి యత్యుత్తమము. అందం దచ్చతెనుంగు నుడుల కూర్పును, గీర్వాణవాణీపదఘటితసమాసంబులును మృదుమధురంబులై కనంబడుచున్నవి. పాఠకులకు నందు మిక్కిలి యాస్తికులగు వారికిఁ బరనంబున కుపయోగింప నను వగునట్లు సంస్కృతభాషయందలి స్తోత్రములను, వాని యర్థంబుఁ జక్కఁగఁ దెలియునట్లా వెంటనే వ్రాయఁబడియుండుట తెలుఁగురచనయుఁ గొనియాడఁ దగినవి యైయున్నవి.

తెలుఁగుదేశమునం దందును రాయలసీమయందుఁ గడు వాసి గాంచిన "అలంపురీక్షేత్రమాహాత్మ్యము" సుగమముగఁ దెలుఁగువారికిఁ దెలిపిన తమకృషి యంతయుఁ బొగడఁ దగినది ఈ కార్యము తెలుంగుసీమవారికే కాక రాయల సీమవారికి వన్నె వెట్టునదిగా నున్నయది. ఇట్లే తమ రీ రాయల సీమయం దున్న క్షేత్రపురాణములఁ దెలుఁగుఁ గావించి కీర్తి సముపార్జింతురు గాక యని కోరుచున్నాను.

ఈ గ్రంథము పాఠశాలలయందలి విద్యార్థులకుఁ బఠనీయముగాఁ గావించిన రాయలసీమయందలి పుణ్యక్షేత్రమహిమాదికము తెలుఁగుట యొక్కటియే గాక భాషాభివృద్ధియుఁ దప్పక కలుగఁగల దను నమ్మకము నా కెక్కుడు గాఁ గలదు. భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యముల నొసంగఁ జాలు నీ పుస్తకమును భావిభాగ్యాభిలాషు లగు బాలురు విద్యార్థిగణము పఠించిన నుభయలోకశర్మము నందఁగలరు.

భాషాభిమానులు తెలుఁగుబాసను బఠనీయగ్రంథములుగా నిర్ణయించు విద్యాశాఖాధికారులు నీ గ్రంథరాజమును బార్యగ్రంథముగా ననుమతించి యీ కవితల్లజునిఁ బ్రోత్సహింతు రని మఱిమఱి ప్రార్థించుచున్నాను.

తమ రిట్లు నిరంతరము భాషాసేవ గావించుచు నిరతిశయ యశంబు సంపాదించి తెలుఁగుదేశమునకు నలంకారముఁ గావింప నాయురారోగ్యైశ్వ

ర్యంబుల శ్రీజోగులాంబా బ్రహ్మేశ్వరులు ప్రసాదింతురు గాక యని వేఁడు చున్నాఁడను —

కడప 20-9-1931 } పండితపాదసేవకుఁడు
జనమంచి. వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ.

(6) చెన్నపురి శ్రీపచ్చయప్పకళాశాలాంధ్రోపన్యాసకు లయిన బ్ర॥ విద్వాన్, గంటి. జోగిసోమయాజులు యం ఏ., యల్. టి. గారి యభిప్రాయము:—

శ్రీ శతావధాని దోమా వేంకటస్వామిగుప్తగారిచే నాంధ్రీకరింపఁబడిన బ్రహ్మేశ్వరపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయముగాఁ జదివితిని.

కవిత్వము ధారావాహికముగా నిర్గళగతిఁ బ్రవహించుచున్నది భాషయు సలక్షణమై గ్రామ్యప్రయోగదూరమై యొప్పుచున్న దనుటకు సంతసమగుచున్నది. ఈ గ్రంథమును దెనిగించుటచే వారికిఁ గల యాస్తికబుద్ధియును నీశ్వరభక్తియుఁ దేటతెల్లము లగుచున్నవి. ఇట్టి సత్కవిత్వమును వ్రాయంగల గుప్తగారు మిక్కిలియుఁ బ్రశంసార్హులు.

గంటి. జోగి. సోమయాజి.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

(7) శ్రీదత్తమండలకళాశాలాఽఽంధ్రపండితు లయిన బ్ర॥ ప్రయాగ. వేంకటరామశాస్త్రులుగారు శ్రీ గుప్తగారి యవధానమును గూర్చి యొసంగిన యభిప్రాయము:—

క. శ్రీమానినీమనోహరుఁ। డోమితఁ గామితము లొసఁగి, యురుగుణఖని, శ్రీ। దోమాన్వయమణి, వేంకట।స్వామినుధీమణిని సారెసారెకుఁ గరుణన్.
చ. సదమలశేముషీవిభవసంస్తవనీయుఁ డతండు, సత్కలా। విదులు, సుధుల్, బుధుల్, కవులు, వేవు రెలర్పఁగ, దత్తభూకలా। సదనమునం దుదారనిజచాతురి పెంపెసలారఁగా, సభా। సదు లహహా! బళీ!" యనఁగ సల్పె వధానము సద్విధాన

ముక్. ఉ. శ్లిష్టపదాశువర్ణనము, చిత్రతరార్థవిమర్శముక్, సమా । శ్లిష్టపదార్థ వృత్తకృతి, శేషితవర్ణసమీహితోక్తి, నిర్దిష్టపురాణగోష్ఠి,బహుదేశవిశేష వినోద గోష్ఠియుం । శ్లిష్టసమస్యాపూర్తి యవలీల నొనర్చె నతం డతంద్రుడై. క. కల రవధాను లెల్లెడ నఖండలసత్ప్రతిభావిశారదుల్ । కలరు కవీంద్రులున్, సరస కావ్యకళాచణు లెందఱో యిలం । బోలుపుగ నాశుధార రసపూరితమౌ మృదు శైలి నీతనిం । బలెఁ గయిశేం బొనర్పఁ గల వా రరు దంచుఁ దలంతు నెమ్మదిన్. క. సురుచిరపదలసితము, రస । భరితము, గంభీరభావభాసురమును, మా । ధురికలిత మితని కవితా । ఝురి కవుల నలర్చుఁ బోరిఁ బ్రసాదయుతంబై.

అనంతపురము. రుధిరోద్గారి—మహాశివరాత్రి.	ప్రయాగ. వేంకటరామశాస్త్రి. దత్తమండలకళాశాలాంధ్రపండితుఁడు

(8) మదరాసు క్రిష్టియన్ కాలేజి దేశభాషాధ్యాపకాధ్యక్షులును, చెన్నపురాంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ సభాసభ్యులును, పుస్తకపరీక్షాధికారులును, అనేక గ్రంథకర్తలును, పరిశోధకులును, అయిన మ॥ తేకుమళ్ల. రాజగోపాలరావు, బి యే.,యల్. టి.,యం. ఆర్ ఏ. యస్.,పి. ఎచ్. డి. గారి యభిప్రాయము:—
గీ. సరసకవితావితానవిస్తారుఁ, డార్య । సమ్మతుం డగు వేంకటస్వామిగుప్త । యమల దోమాన్వయాంభోధి కుముదబాంధ । వుఁడు రచించు బ్రహ్మేశ్వర పుణ్యకథను । జదివి, కాంచితి నెంతేని ముదము నిపుడు. (1) గీ. పండితాదరణీయమై, పాఠశాల । లందుఁ బాఠ్యమై యీ కృతి యలరుఁ గాక । దేవదేవుని కృపను నీ ధీవిశాలుఁ । డింకను రచించుఁ గాత నెన్నేనిఁ గృతుల. (2) గీ. పోతనార్యుని, నల భట్టుమూర్తి, నల్ల । సాని పెద్దనామాత్యు, ధూర్జటి, సకలకళా సనాథు శ్రీనాథుఁ దలంప వచ్చుఁ । బద్యధోరణి నిటఁ గొన్ని పట్టులందు. (3) క. తన నైజ మైన కవితా । భినివేశత నితఁడు నవ్యవిభవ మెలర్పం । గను శ్రీగిరి పడమటి వై । పునఁ గల ద్వారంపుఁ గథను బొనరిచె నిందున్.

తే. రాజగోపాలరావు.

(9) బ్రహ్మశ్రీ కర్నూలు శ్రీకొండ, శంకరశాస్త్రిలు గారు దయచేసిన యభిప్రాయములోని పద్యములు:—

ఉ. ఈక్షితి మోక్షదంబు లనియెన్నిక కెక్కిన క్షేత్రరాజిలో । దక్షిణ కాశి తాఁ బరఁగుఁ, దన్మహిమంబుఁ బురాణఫక్కికన్ । దక్షత మీఱఁ జేసి తలిఁ దంద్రుల కంకిత మిచ్చి, యా విరూ । పాక్షకటాక్షవీక్షణకుఁ బాత్రుఁడ వైతివి గాదె? సత్కవీ!! గీ. వ్యాసుఁ డాదిమభాషను భాసురముగఁ । దెల్పియున్న పురాణంబుఁ దెనుఁగునందు । మార్చి, భూతలమునఁ గడు మాన్యతఁ గనఁ । జేసితివి; దోమ, వేంకటస్వామిగుప్త!! సీ. ఒక్కచో నొప్పగు నుపమాద్యలంకార వితతిచే వీనుల విందొనర్చు । నొక చోట నీ కైత యుజ్జ్వలసంస్కృతపదసమాసంబులన్ భాసుర మగు । నరుదుగా నొక్కచో నాంధ్రపదంబుల సర్వజనాహ్లాద సరణి మించు । వాసిగా నాంధ్రగీర్వాణంబు లొక్కచో మణికనకంబుల మాడ్కిఁ గ్రాలు । గీ. పదిలముగ నొక్కచో ననుప్రాస మొప్పఁ । గానఁ, బూర్వకవీంద్రుల కవితఁ బోలి । లలితగతి మించె దోమ కులాబ్ధిచంద్ర! వేంకటస్వామి సుకవీంద్ర! వినయసాంద్ర!!

శ్రీ

(10) బి. యం. స్కూలు, పత్తికొండ 22-10-31.

అయ్యా! మీరు పంపిన బ్రహ్మేశ్వరపురాణము నామూలాగ్రముగాఁ జదివితిని. శైలి సరళముగా నున్నది. ఆస్తికుల కిది ముఖ్యపఠనీయము. ఇంకను నిందలి రేణుకాదేవి శీలవతీ రసాసిద్ధుల చరిత్రములు పాఠశాలాబాలురకుఁ బఠన యోగ్యములుగాఁ గూడ నున్నవి. విద్యాశాఖవారు దీని ననుమతించి, పాఠ్య గ్రంథముగా నుండఁ గల రని తలంచెదను.

టి. రామశర్మ,
తెలుఁగు పండితుఁడు.

శ్రీ

విషయసూచిక.

తృతీయాశ్వాసము:—

చతుర్థాశ్వాసము:—

పంచమాశ్వాసము:—

శోధనపత్రము.

(ఈ పొత్తము ముద్రింపఁబడుచున్న సమయమున నాకు నితరములయిన యవసరకార్యము లుండుటంజేసి కొన్ని ముద్రణదోషము లిందు దొరలినివి. అయ్యవి వీ లయినంతవఱకు క్రిందఁ గనుఁపఱుపఁబడుచున్నవి. పాఠకమహాశయులు వాని ప్రకారముగా మున్ముందు పొత్తములో సవరణలు చేసికొని పొత్తముఁ జేసి వినవో ననుకూలతరముగా నుండు నని మనవి మఱియు నేను జూడక మిగిలిన యచ్చుపొరపాటులును, వానికిఁ దోడు నాబుద్ధిపొరపాటులును ఉన్నచో వానిని సైరించి మన్నింప వలయునని యభిజ్ఞులను వేఁడు విధేయుఁడు, దో. వేం. గు.)

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
1	15	"ఓవిఘ్నేశ్వర !" యన్న, "నో" యనియు,	'ఓమాన్యాత్మక ! విఘ్నరాజ !"యన,
,,	18	బ్రోవని	బ్రోవకి
6	24	కుర్వతా	కుర్వన్
7	9	జోగులాయాస్థలే	జోగులాయాస్థ్సలే
8	2	శ్రుతజో	శ్రుతజా
,,	3	జోగుళా	జోగుళా
,,	,,	న్మాధ్రదావతీ	న్మాదావతీ
9	20	స్త్యద్భాభస్కార	స్థద్భాభస్కార
10	16	సంస్తువంతీం	సంస్తుతాంతాం
13	17	ప్రాయయన్	ప్రాయమున్
18	15	జహ్మత్వంబు	బ్రహ్మత్వంబు
,,	20	దాఁకతంబు	దవ్వంతంబు
22	7	మార్కండైకామ్రేశ్వరులు	మార్కండేయైకామ్రేశ్వరులు

శోధనపత్రము

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
22	15	శ్రద్ధమ	శ్రద్ధను
24	5	కసుకృతంబు	సుకృతంబు
26	18	పుత్త్రు వెలలారి	పుత్త్రు లెసలారి
27	14	యుగనూనా	యుగనూనా
,,	20	తళ్తతళ త్తళ	తళతళ త్తళ
28	11	గుంభంబు	గుంభంబుం
29	20	కారుణ్వసాగర	కారుణ్యసాగర
31	14	నిని మతి	నినిమతి
32	9	కాంతామణి	కాంతామణీ
,,	16	దాఁకెటేఁగి	గానెటేఁగి
33	18	ద్వితీయుఁడా	దృతీయుఁడా
37	3	మునిలాఁడిరి	మును లాఁడిరి
39	10	వింప	లింప
40	10	ద్వ్యారము	ద్వారము
,,	13	బోరిఁ	బారిఁ
41	15	యుంమటఁ	యుండుటఁ
43	8	న్నిటలాక్షానల	న్నిటలాలోకన
,,	9	గాఁపాడఁదీవింపుఁడీ	గాఁపాడదీవింపుఁడీ
48	6	కుక్రేశ్వర	శుక్రేశ్వర
48	23	విడిన	నిడిన
53	14	భక్తిమై నప్సర	భక్తియుక్తాప్సర
,,	15	స్త్రీ	స్త్రీని
54	7	సుర	సుర
63	5	నాది	నల్లయాది
63	7	నల్ల	సర్వ

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్తుతి.

మ. ఇలువేల్పై తగి, వేల్పుఁ జెట్టుఁబలె నెంతే నిష్టలాభంబు సం
ధిలఁ జేయుం దనరారి, సంపదను నిర్నిద్రంబుగాఁ గూర్చు నా
వలనం జోతల నందు దైవము, కలిప్రాంచత్సన్నిధీసంఘమం
గళదున్ వేంకటశైలనాయకుని వేఁకం భక్తిమై మ్రొక్కెదన్. 3

శ్రీ మహాలక్ష్మి స్తుతి.

మ. విరసుం డౌసరసుండు, నీచుఁడు గుణస్ఫీతాత్ముఁడౌ, దుర్యశో
భరితుండౌ ఘనకీర్తియుక్తుఁడు, మహాపాపాత్ముఁ డత్యంతపు
ణ్యారుచిం జెందు యదంచితామల కృపాప్రాప్తిం, గరం బట్టి యిం
దిర, నా కా యరవిందమందిర యిడు న్నిర్ఛిద్ర సంపన్నతన్. 4

శంకర స్తుతి.

మ. తలపూవై యరచందురుం డలర, సంధ్యారాగ భాస్వజ్జటా
వళియందున్ మిసువాఁక వీఁక నెసఁగన్, వహ్నిస్ఫురన్నేత్రముం
దిలకంబై నొసటం జెలంగ, నురగాధీశోరుభూషావళీ
కలితాత్యద్భుత రూపుఁడైన యభవుం గౌరీశ్వరుం గొల్చెదన్. 5

శ్రీ జోగులాంబా స్తుతి.

చ. ఒడయఁడు దండకాటవుల నొప్పుగఁ బున్నెముఁ బెంప బ్రహ్మశం
భుఁ డన నలంపు రేక్షితిని బొందఁగఁ, దానును జోగులాంబయై
తడయక య య్యెడం గనదుదారతరాఘనిదాఘవారణం
బడర దయారసోల్లసదపాంగతఁ బొల్చు భవాని నెంచెదన్. 6

సరస్వతీస్తుతి.

మ. శరదంభోదవిభా విభాసి దరహాసంబుల్ విడంబించు మో
మరవిందారిని గేరఁగా సజముఖోద్యన్నాట్యరంగస్థలాం

తరమం దాడు నుడుంగులమ్మ రహి మించన్ స్వీయపాదాబ్జనూ
పురశింజానఝుళంఝుళారవముతోఁ బోలించు నా కైతమున్.

వివిధదేవతా ప్రార్థనము.

శా. ఆయుర్దాయ, మరోగభావము, సమస్తైశ్వర్యధుర్యత్వ, మి
చ్ఛాయుక్తిం, గరముర్ రహిం గొలిపి రాజశ్రీభాజదాస్థానరా
జీయోగ్యమ్ముగ నాకృతుల్ తనరఁగాఁ జేయింత్రు గాఢానుకం
పాయత్తమ్ముగ ధాతృ భాస్కర వనేజారాతికోటీరులున్. 8

శ్రీమదాంజనేయస్తుతి.

మ. పరమామ్నాయకలాకలాపగుణభాస్వన్మాన్యతం బొల్చి, శం
కరజూటాటవికాతటాంతరలు రద్గంగాస్రవంతీ నిరం
తరభంగోరు ఘుమంఘుమారవ లసత్కావ్యక్రియా దక్షతన్
బరఁగం జెందెడు పొంటె నెంతు నుయశోవంతున్, హనూమంతునిన్. 9

మహాకవిస్తుతి.

శా. లోకంబం దతిలోకమోద మిడ, నుశ్లోకంబు దీపింప, న
స్తోక శ్లోకమహాకవిత్వవిలసచ్ఛంభద్యశం బందు వా
ల్మీకి వ్యాస ముఖామరామలవచో లీలావతీలాలితుల్
ప్రాకట్యం బగు మానమస్యకు సమర్థత్వంబు గాఁ గ్రొత్తెంతయున్. 10

ఉ. వారక రామసచ్చరిత భారత భాగవతాది సత్కృతి
శ్రీరమణీయరీతి నధరీకృతసారసుధోరుధోరణీ
సారము నాంధ్రభూమికి నెసంగఁ బొనర్చు త్రిలింగసూరిరా
డ్వారము నెంచు వార మను వార మొగిన్ మను వారమై తగన్. 11

గురుస్తుతులు.

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులు.

మ. సరసానేక మహాప్రబంధపటలీ సారస్వతప్రక్రియా
భరితోదారకవిత్వతత్త్వవిజితప్రాంచత్సురాధీశ్వనాం

తరభర్మాంబుజ కర్ణికాప్రవిగళన్మాకంద ధారాయశో
భరులం దిక్పతివేంకటేశకవులన్ భావింతు నశ్రాంతమున్. 12

శ్రీమదింద్రకంటి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిలు గారు.

సీ. నిగమార్థజ్ఞుఁ డై నెగడె నాతం డన - రహి నాతని సదాచరణము సాక్షి
వేదాంతమందును విజ్ఞుఁ డాతం డన - నతని నిస్పృహతయే యలరు సాక్షి
సంస్కృతాంధ్రములకు సాగరం బతఁ డన - నతఁడు సల్పిన గ్రంథతతులు సాక్షి
ఒజ్జేటికంబున నొప్పె నతం డన - నతని యంతేవాసివితతి సాక్షి.

గీ. కరము బ్రహ్మణ్యుఁ డతఁ డనగా, నతని య
జాతశత్రువిఖ్యాతి మించెఁ దగు సాక్షి
అట్టి యింద్రకంటికులార్ణ వామృతాంశుఁ
గొలుచు వాఁడ, సుబ్రహ్మణ్యగురుని నెలమి. 13

శ్రీమదనుముల విశ్వనాథ శాస్త్రిలుగారు.

శా. గంగం దాల్పని విశ్వనాథుఁ డయి, తద్గంగాధరోద్యజ్జటా
రంగద్గాంగఝురానుకారి కవితాప్రాంచన్మహో వైఖరీ
భంగీసంగతుఁ, డాంగలాంధ్రసురవాగ్వల్లభ్యదిన్యత్కవి
త్వాఁగీకుర్వదశేషతజ్ఞుఁ డగు విశ్వాధీశ్వరుం గొల్చెదన్ 14

లోక విషయము.

ఉ. విద్దియఁగల్గనేమి ? మఱి విత్తము గల్గిననేమి ? యింక నీ
శ్వద్దశ నొప్పు సత్కవిత హర్వు చెంగిననేమి ? వెల్గొనం
బొద్దను లేని యా కుజను నొద్దకుఁ బోరు, ఫణాపణిపిరా
జద్ధిగనీకముం దొరయఁ బోలుదు రే రల దిందశాకముల్ ? ? 15

ఏతద్గ్రంథరచనోద్దేశ కారణాదికము.

మ. ఇటు శిష్టాచరణంబులం జరిపి, యెంతే మత్పురం గాంచు, మి
క్కుటమౌ నా రహి కాస్పదంబుగ నెసంగుఁ గంద నొల్పెంత ను

త్కూటమున్ శ్రీఁ దగు మల్లికేశ్వర శుభ్రుఁ డా ట్పశ్చిమ ద్వారమా
వటుపుణ్యాంబు నలంపురిం బొగడు భావం బూనియు న్నెమ్మదిన్. 16

చ. భవరోగంబుల కౌషధంబు, శుభముల్ ప్రాపించు మార్గంబు, వై
భవముల్ గల్గఁగఁ జేయు సాధనము, పాపవ్రాతదూరంబు, శాం
భవసంబంధము నీప్రబంధమును జెప్పం బూను వాడం, బురా
భవ దుర్వారత రాఘు వారణముగా బ్రహ్మేశ్వరాఖ్యానమున్. 17

కృతిసమర్పణము.

ఉ. వ్రాసితి నెన్నియో కృతులు ; వ్రాయఁగనుంటినిఁ కెన్నియో, దయా
భాసుర రామచంద్ర సదపార కృపాపర తంత్ర సత్కవి
త్వా సమధోరణీ విభవ మందముఁ జెందము నొందునట్లు ; కా
నీ, సరిగా ధరం గనఁగ నెక్కొను వేల్పులు తల్లిదండ్రు లై
వాసిని గాంత్రు ; గావునఁ, బ్రబంధము దీనిని నంకితంబుగాఁ
జేసియు వారి, కిచ్చెదను జిత్తము బత్తిని హత్తి నిప్పుడున్. 18

శా. శ్రీగోవిందయకోటమాంబికల కీ శ్రీశైలపూర్వేతరా
శాగిర్యంచితతత్త్వవర్ణనకథా సద్గ్రంథ, మత్యంతదూ
రోగాకారమడాద్యజన్మదురఘూర్తుల్ వమ్మగా, లోకర
క్షాగుర్వగ్రసరుండు శంకరుని దౌ సంప్రీతిగా నిచ్చెదన్. 19

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఆంగిరసగోత్రయుతులకు - నంగీకృత వేంకటేశ్వ రానమనులకున్
రంగత్కారుణ్యశుభా - పాంగాభంగుల, కపత్య వరద మతులకున్. 20

క. మంగళతర విగ్రహుల, క - నంగరిపుపవిత్రులకు, నుదారచరితభూ
రంగస్థలరంగత్కీ - ర్త్యంగీకృత చరితులకుఁ, బి తరు లమలులకున్. 21

క. కడు మంచి తలఁపు, లటులే కడు మంచివి మాట లమరి - కడుమంచివి యై
యడరెడి పనులను గల గో-వ్యడుపతిధర సమజనకుల-కునుభక్తి మెయిన్. 22

వ. సత్కీర్త్యభివృద్ధి వంశాభివృద్ధి పుణ్యాభివృద్ధి ముక్తిలాభాభివృద్ధులు గా నాకర్ణింపం బూనిన శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతంబును, శ్రీశైలపశ్చిమద్వార మాహాత్మ్య వర్ణనంబును, శ్రీమదలంపురీమాహాత్మ్య నామాంతరంబును నగు శ్రీమద్బ్రహ్మేశ్వర పురాణంబునకుం గ్రమంబెట్టనిన, 23

క. శ్రీమద్బ్రహ్మేశ్వర కరు - ణామంద మరందబిందు వార్ష యుతమిళిం దామేయాశయులారా! నామవ్వంపు జననీజ-నక మణులారా!! 24

వ. అవధరింపుఁ డత్యంతకరుణా తరంగితాంతరంగంబున, మీపిల్లఁడు నుడువు నుడుంగులను; సమస్తకలికల్మషాపనోదన పటుతరప్రఖ్యా విజృంభమాణ శ్రీమ దుమామహేశ్వర కథానకవితానంబులం జెన్నొందు శ్రీమానితంబు శ్రీస్కాందపురాణ కథాబృందంబు, నందు నందంబునంబొందు శిఖరమాత్రా లోక నాదగ్ధకిల్బిషజాలంబగు శ్రీశైలంబు గొప్పతనంబుఁ దెల్పు డం దిం పొందుం, దాని పడమటి దెస కవాటంపు వాటంపుఁ బాపాటవీకుఠారాయిత చరిత్రంబు డంబొరయుం; దానికిఁ దెలుంగు సేయం బూన్కి నా కెసంగి, తత్పూర్వము తదుద్దేశజనకం బయిన తన్మహాపుణ్యక్షేత్ర సందర్శనం బాచరించిన సమయంబున నే నందలి యయ్యార్యోడలం దరిసించి కొన్ని పద్దెంబులఁ జెప్పితి, వాని నిందుఁ దొల్తొల్తం జొప్పింతుఁ, బిదపఁ గతం జెప్పెదు. 25

శ్రీ రామచంద్రాయ నమః.

శ్రీ జోగులాంబా బ్రహ్మేశ్వరాభ్యాం నమః

శ్రీమదలంపురీ మాహాత్మ్యమ్.

పారాయణార్హములు.

శ్లో. బ్రహ్మబ్రహ్మర్షిభి ర్దివ్యై స్తుత్వా దివ్య యు గేపురా
తపః కుర్వతా సుఘోరంచ - బ్రహ్మత్వం ప్రాప్తవా నసౌ.

శ్లో. బ్రహ్మేశ్వర మహాలింగం - జ్యోతిర్జ్వాలా మయం శుభం
పశ్యంతి తాపసా స్సిద్ధా - నపశ్యం తీతరేజనాః. 2

శ్లో. యః పూర్వం పరమేష్ఠినా శ్రుతివిదా సాంగంతపఃకుర్వతా
స్తోత్రై రాకలితైః ప్రసన్నవదన, స్సాంబ, స్స్వయం శంకరః
సాక్షా దావిరభూ దశేషజగతా మాద్యః, పుమాన్, శ్రీగిరి
ద్వారే, పశ్చిమదిఙ్ముఖే, సదయద్బ్రహ్మేశ్వరః పాతుః. 3

శ్లో శ్రీకృష్ణాశ్రుతసంభవోభయనదీమధ్యే, మహాపట్టణే
శ్రీశైలస్యజలాధినాథహరితి, శ్రీజోగులాయాస్థలే
వేదానాదవతీపరిష్కృత పదే, బ్రహ్మేశదేవాలయే
యే ధన్యా నివసంతి పుణ్యపురుషా, స్తేభ్యో నమ స్సర్వదా. 4

పయిని శ్లోకంబులకు ఛాయగాఁ దెల్గు.

గీ. బ్రహ్మ దివ్యమౌ బ్రహ్మక్షరములతోడఁ
బూర్వయుగమునందున స్తోత్రముం బొనర్చి
ఘోరతరతపం బొనరించి, శూర్మిఁ దత్పు
రారి కృపను బ్రహ్మత్వంబు నంది మించె. 1

గీ. కరము శుభము, జ్యోతిర్జ్వాలికా మయంబు,
నయిన బ్రహ్మేశలింగంబు నరయుటకును
ననువు పడుఁ దపస్సిద్ధుల, కన్య లయిన
జనుల కారీతిఁ గాంచఁగ శక్యపడదు. 2

ఉ. ఆగమవేది, బ్రహ్మ, తొలి సాంగతపం బొనరించి, సన్నుతుల్
బాగుగఁ జేయఁగా, రహిఁ జెలంగఁగ దర్శన మిడ్డ శూలి, లో
కాగణితాకరాద్యుఁడు, స్వయంబుగ సాంబుఁడు, శ్రీగిరిప్రతీ
చీగృహమార్గవర్తి మముఁ జెల్వుగ బ్రహ్మమహేశుఁ డేలుతన్. 3

శా. శ్రీకృష్ణాశ్రుతజాప్రమధ్యధరణిన్, శ్రీశైలపుం బద్మ్రటం
ప్రాకట్యంబగు జోగుళా స్థలమున, న్మాద్రావతీ వేదలున్
శ్రీకృ చ్ఛోభ నెసంగు చోఁ, దగు పురిన్ జెల్వారు బ్రహ్మేశ్వర
శ్రీకళ్యాణ గృహంబునం దగు ఘనశ్రేణిన్ సదా ప్రొక్కెదన్. 4

ఇంకను గొన్నిశ్లోకములు పారాయణ యోగ్యములు:—

నవబ్రహ్మ స్థలములు.

శ్లో. బాలబ్రహ్మ కుమారోఽర్క - వీరో విశ్వశ్చ తారకః
గరుడ స్వర్గః పద్మశ్చ - నవబ్రహ్మ ప్రకీర్తితాః. 1

శ్లో. బ్రహ్మేశోఽయం స విశ్వేశః - సా కాశీతి హ్యాలంపురీ
సా గంగా తుంగభద్రేయం - సత్యమేత న్న సంశయః. 2

శ్లో. కేదారే జలపాన, మార్య! మరణం వారాణసీ పట్టణే
రాహుగ్రస్త దివాకరే కురుమహాక్షేత్రే చ దానం మహత్
శ్రీశైలే శిఖరావలోకన మిదం సంసారిణాం దుర్లభం
లోకేఽస్మి న్నవలింగ దివ్య భవనే వాసో మహాదుర్లభః. 3

శ్రీజోగుళాంబాస్తుతి.

శ్లో. లక్ష్మీ స్వరూపాఽఖిల పుణదాత్రీ - పుత్రప్రదాత్రీ, శుభదృష్టియుక్తా
కరాళవక్త్రా, కరుణాలవాలా - నమామి తాం జోగుళనామధేయాం. 4

పయిని శ్లోకములకు తెల్గింపు.

గీ. బాలబ్రహ్మ, కుమారుండు, పరఁగ నర్కుఁ
డిఁకను వీరుండు, విశ్వతారకులు, గరుఁడుఁ
డింక స్వర్గుండుఁ, బద్మ్రుండు నెఁమి, నిటు ల
లంపురిని నవబ్రహ్మలు సొంపు గాంత్రు. 1

గీ. పౌనర నల కాశి యీ యలంపురియు, నందు
నెసఁగు విశ్వేశ్వరుండె బ్రహ్మేశుఁ డితఁడు,
తొడరి యల్ల జాహ్నవియె యీ తుంగభద్ర
సత్య మిది, యిందు లే దెట్టి సందియంబు. 2

ఉ. గౌరిరో! కాశియందు మృతి గాంచుటయుక్, గురుభూమి దానముల్
సారస బాంధవగ్రహణసత్సమయంబునఁ జేయు, టింకఁగే
దారమునందు నీరమును ద్రావుట, శ్రీగిరిశృంగదర్శనో
దారమహంబు, లింగనవకాలయ వాసము, దుర్లభం బిలక్.

శ్రీజోగుళాంబాస్తుతి.

గీ. శ్రీస్వరూపిణిఁ, బుణ్యదాత్రీమతల్లిఁ
బుత్రసందాయినిఁ, గరాళీముఖిఁ, గృపాల
వాల, శుభదృష్టి యుక్త, నంబను నమస్క
రింతు జోగుళాంబిక నె దనెసంగుభక్తి. 4

భాస్కరక్షేత్ర లక్షణము.

(శ్రీగోకర్ణ మాహాత్మ్యములో 38 వ. అధ్యా.)

శ్లో. పశ్చిమాంబుధి తీరస్థమ్ - గోకర్ణం క్షేత్ర ముత్తమమ్
రుద్రేశాధిష్ఠితం పుణ్యమ్ - భాస్కరక్షేత్ర ముచ్యతే. 1

శ్లో. పర్వతాగ్రే నదీతీరే - బ్రహ్మ విష్ణు శివైశ్శ్రితే
దుర్గాది బాహులే యాద్యై - స్త్వద్భాస్కర మి తీర్యతే. 2

శ్లో. కాశీ పుష్పగిరిః కాంచీ - నివృత్త్యాఖ్యా హ్యలంపురీ
శ్రీశైల శ్శ్రీవిరూపాక్ష - స్సేతుః కేదార ఏవచ
గోకర్ణంచ దశైతాని భాస్కరా ణ్యాహు రుత్తమాః. 3

శ్రీజోగుళాం బాష్టకమ్.

శ్లో. మహాయోగపీఠ స్థలే తుంగభద్రా-తటే సూక్ష్మకాశ్యాం సదా సంవసంతీం
మహాయోగి బ్రహ్మేశవామాంకసంస్థామ్ - శరచ్చంద్రబింబాం భజే జోగు
లాంబామ్. 1

శ్లో. జ్వలద్రత్న వైదూర్య ముక్తాప్రవాళ - ప్రవిన్యస్త గాంగేయ కోటీరశోభాం
సుకాశ్మీరరేఖాప్రభాభాం స్వఫాలే - శరచ్చంద్ర. 2

శ్లో. స్వసౌందర్యమంద స్మితా మిందు వక్త్రాం-లసత్కజ్జలాలిప్త పద్మాభ నేత్రాం
పరాం పార్వతీం విద్యుదాభాస గాత్రాం - శరచ్చంద్ర. 3

శ్లో. ఘనశ్యామ లాపాదసంలోల వేణీం - మనశ్శంకరామోదపీయూషవాణీం
శుకాశ్లిష్ట సుశ్లాఘ్య పద్మాభపాణీం - శరచ్చంద్ర. 4

శ్లో. సుధాపూర్ణ గాంగేయకుంభ స్తనాఢ్యాం - లస త్పీతకౌశేయ వస్త్రాం స్వ
కట్యాం । గళేరత్న ముక్తావళీ పుష్పహారాం - శరచ్చంద్ర 5

శ్లో. శివాం శాంకరీం సర్వకల్యాణశీలాం - భవానీం భవాంభోనిధేర్దివ్యనౌకాం
కుమారీం కులోత్తారిణీ మాది విద్యాం - శరచ్చంద్ర. 6

శ్లో. చలత్కింకిణీనూపురా పాదపద్మాం - సురేంద్రై ర్నగేంద్రై ర్మహాయోగి
సదాసంస్తువంతీం పరంవేద విద్భిః - శరచ్చంద్ర. [బృందైః

శ్లో. మహేశేస్సుందరీం హవ్యవాహ స్వరూపాం-ప్రసన్నాం ప్రపన్నార్తి హంత్రీం
ప్రసిద్ధాం । - మహాసిద్ధి బుద్ధ్యాది వంద్యాం పరేశీం - శరచ్చంద్ర. 8

శ్లో. ఇదం జోగుళాంబాష్టకం యః పఠేద్వా
ప్రభాతే నిశార్ధేఽథవా చిత్తశుద్ధిః
పృథివ్యాం పరం సర్వభోగాంశ్చ భుక్త్వా
శ్రియం ముక్తి మాప్నోతి దివ్యాం ప్రసిద్ధః. 9

ఇతి శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్య శంకరాచార్య విరచితమ్ శ్రీ
జోగుళాంబాష్టకమ్ సంపూర్ణమ్. 10

పయిని శ్రీజోగుళాంబాష్టకమునకు తెలుఁగు.

గీ. తుంగభద్రాతటమున నెసంగు సూక్ష్మ - కాశి బ్రహ్మేశ వామాంక [కలితయై మ
హత్త్వయుత యోగపీఠస్థ యైన జోగు - ళాంబ, దేవి శరచ్చంద్ర బింబఁ [గొల్తు.

గీ. గర్వారత్న వైడూర్య ముక్తా ప్రవాళ- ఖచిత గాంగేయ కోటీర కాంతికలిత
ఫాల, కాశ్మీర రేఖాప్రభాఢ్య, జోగు - ళాంబ, దేవి శరచ్చంద్ర. 2

గీ. సుందరత్వ మందస్మిత శోభిచంద్ర - వదనఁ, గజ్జలాంచితనేత్రఁ, బరను, విద్యు
దతులశోభాయుతాంగిఁ, బార్వతిని, జోగు - ళాంబ, దేవి. 3

గీ. నిజపదాలోల నీరద నీలవేణి - నభవ హృదయ ప్రమోదకృదమృతవాణి
వరశుకీయుక్తఁ, బద్మాభపాణి, జోగు - ళాంబ, దేవి 4

గీ. అమృతపూర్ణ సువర్ణ కుంభాభకుచను - బీతకౌశేయవస్త్రను విలసితకటి
లలిత మణిమౌక్తికావళీగళను, జోగు-ళాంబ, దేవి. 5

గీ. సర్వకల్యాణశీలయు, శాంకరి, శివ, భవమహాబ్ధి సన్నౌక. భవాని, యాది,
విద్యయు గుమారి కులకరి విమల జోగు - ళాంబ, దేవి. 6

గీ. చలితకింకిణీ నూపుర చరణపద్మ - వేదవేత్తృ సురేంద్ర నగాధినాథ
మానినాయక ప్రస్తూయమాన, జోగు - ళాంబ, దేవి. 7

గీ. హరికిసోదరి, హవ్యవాహనసురూప - అతిప్రసిద్ధ, ప్రపన్నార్తిహంత్రి, సుప్ర
సన్న, సిద్ధి బుద్ధినత, యీశ్వరియు, జోగు - ళాంబ, దేవి. 8

గీ. ఇద్ది జోగుళాంబాష్టక, మెవఁడు పగలొ ?
నడికిరేయో? మనశ్శుద్ధి తోడఁ జదువు
వాని కిల సర్వభోగముల్ పరఁగియును, బ్ర
సిద్ధుఁడై శ్రీలఁ దగి, ముక్తిఁ జెందుఁ దుదిని. 9

ఇది శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్య శంకరాచార్య విరచిత జోగు శాంబాష్టకమును, దానికి శ్రీకవిభూషణ శతావధాని దోమా వేంకటస్వామి గుప్త సలిపిన తెలిఁగింపును—సంపూర్ణములు.

కథా ప్రారంభము.

శా. పుణ్యక్షేత్రము నైమిశాఖ్యవనికాప్రోద్యన్మునీంద్రాశ్రమా
గ్రణ్యస్థానమునందు సూతముని రాడ్గణ్యుం డిలన్ దండకా
రణ్యక్షేత్రవరేణ్యమై, శిఖరమాత్రాలోకముక్తిప్రదా
గణ్య శ్రీయుతమైన శ్రీగిరిశుభాఖ్యానంబు వాక్రుచ్చుచున్. 1

క. తెలిపెన్ శ్రీగిరివారణ - విలసద్దిగ్ద్వారమహిమ విషయము, దేవా
వళివినుతనయముఁ, బరిహృత - ఖలపాపానయము, సాధుగణ్యాభయమున్. 2

శ్రీకృష్ణానది

శా. ఆం దందంబునఁ బొందు వార్ధిహరికాంతాంచన్మనోజ్ఞత్వ మిం
పొందం జాలిన వాహినీమణి, యతీవోదార పాపాటవీ
సందోహాంతక, మంతకాంతికహరస్ఫారప్రకారంబు, ము
క్తీందూద్యన్ముఖిఁ జేర్చు దూతి యయి శ్రీకృష్ణాసమాఖ్యన్ దగన్. 3

సీ. జలజాక్షియై, చక్రలలితస్తనియునై, మహాసైకతశ్రోణియై, సారిదిని
జక్రాంగగమనయై, జలమయవసనయై, మందానిలశ్వాసమానితయయి,
డిండీరమాలికాదివ్యహారయయి, యావర్తనాభియుఁ, గచ్ఛపముఖనీర
జంతుకాంచీ విలసత్కటియై, నీరఖగరవాలాపయై, కరము సార

గీ. సోత్పలాదికసౌరభయుతతనువయి - బేడిస తళుకుబెళుకులన్ వెలసి, నైక
శోభనంబులఁ బొల్చియు, పరఁగఁగన్నె-మిన్న పగిదిఁ గృష్ణానది చెన్ను మీఱు.

వ. మఱియు సత్యోత్ఫుల్లవికాసయుక్తగాత్రంబులును, ద్విజ సమాకర్ణనంబులును
నానా కుజాత్యాకుల భావంబును, బుష్పాళ్ల పసపుంబూఁతయును దంతి

దంతాఁ ఘుటీత తటసీమఁగి సొబఁగును జెలంగి యొక పుణ్యాంగన యడుపు
నను దత్కృష్ణాస్రవంతి దైవాఱెడిని. 5

ఉ. కందళదర్జునావనిజ కైరవజాత కదంబకేతకీ
బృంద రసాలసాల తతి విస్తృత పుష్పఫలప్రమోదితేం
దిందిరఝుంక్రియాలపన దివ్యమహావిభవాభిరామమై
పొంగెడి నమ్మహానది సుపుణ్య మగణ్యతఁ గొల్పు సంపదన్. 6

సీ. పారి ద్వజాకర్ణన పుష్పరజోలేప - నమునఁ బుణ్యాంగన నలువు గాంచు,
సైకతశృంగ నిర్యద్వారిప్రవాహశో-భను జంద్రరేఖికాప్రభను దనరు,
గందరాబృందవేగక్రియా మందమం-దగతి రతిశ్రాంత సొగసు నొందు
వాసుకికన్యకావాస యై యూర్మ్మలి,కల నడం దగు నాగకన్యరీతి.

గీ. దేవదేవుండు శ్రీకృష్ణు దివ్యమతిని - బొడమి భారత దక్షిణభువిని సకల
తీర్థరాజ విరాజమానార్థమెసఁగు - సాగరపుఁ గొమ్మ యైన కృష్ణాస్రవంతి. 7

శా. ఆ కృష్ణానది కృష్ణవేణి యను నన్వర్థంబైన పేరొందు; నం
దా కృష్ణాఖ్య హరిస్వరూపమును, వేణ్యాఖ్యాక తత్పార్వతీ
శాకారం, బల రెంటి సంగము మహాస్థానం బనూనాఘరే
ఖాకీలాలకముక్, విముక్తిపదవీ ఘంటాపథ ప్రాయయన్. 8

శా. యోగీశానులు, నూర్ధ్వరేతులుఁ, దపఃప్రోల్లాసులే ముక్తి స
ద్భోగంబుం గను వారు, లాపదవినిం బొందం దగుం జూడ? కృ
ష్ణాగణ్యాపగ పుణ్యతీరముల వాసం బొక్కిముల్, కీటకాల్
డేఁగల్, కుక్కలు; మాట లేల? సకలోర్వీజంతు సంతానముల్? 9

క. ఆకృష్ణవేణికాలహ - రీకలితజలేచరముల రీతి ననఁ బనే
మీ? కృష్ణానిలవితతుల్ - సోఁకిన జంతులకె ముక్తి చొప్పడ జేఁడన్. 10

శ్రీ తుంగభద్రానది.

క. ఆకృష్ణవేణియామ్య - ప్రాకటదిశయందుఁ దనరి బాగొందెడు న
స్తోకగతిఁ దుంగభద్రా-శ్రీకళ్యాణద నదీవరేణ్యం బొనరన్. **11**

క. అందుం దానం బాడిన - డిందుం ఘోరాఘ తతి, కడిందిం ద్వరఁ బొ
ల్పొందున్ మోక్షనివాసా-నందం బందము శ్రితుల మనంబుల నొందన్. **12**

గీ. అఖిలభూతంబుల, కల పుణ్యావగ సక
లప్రమోదముల్ గూర్పఁ, గై లాసపదవి
కరతలామలకంబుగాఁ గ్రాలఁ జేయఁ,
దనరు , నిం దెందు సందియం బొనరఁ బోదు. **13**

గీ. అందుఁ దుంగయున్ భద్రయు నలమికొనియు
దుంగభద్ర నా నేకమై తొడరు, నటను
దుంగహరిరూపు, భద్ర యిందుధరు రూపు ;
నగును; రెంటి సంగమము మోక్షాకరంబు. **14**

శా. "గంగాస్నానముఁ దుంగఁబాన" మని వాక్యం బొప్పు విజ్ఞాళిలో
నం ; గళ్యాణద తుంగభద్ర యల కృష్ణావాహినిం బోలుచున్
రంగారుం ; గర మా నదీద్వయము నారం గొల్చువా ర్యజ్ఞముల్
సాంగంబై తగ సర్వముల్ సలుపు మే లందం నగుం దక్షతన్. **15**

గీ. మోక్షసామ్రాజ్య పదవినే పొందఁ జేయు
సేవఁజేయు వారి కల నుశ్రీతరంగి
ణు లన, వాజపేయాశ్వమేధల సమాన
ఫలము లవి కూర్చు నని పల్కు వలయునొక్కొ ?? **16**

శా. ఆ రెండేరుల సంగమస్థాని దై వాజింగ నా సంగమే
శారూఢాభిధశంకరుం గొలుచు పుణ్యాత్ముల్ సమస్తోదయా

గారంభంబులఁ జేయు పుణ్యములఁ బోల్పారంగనై, సర్వభో
గారూఢిం గని, రుద్రగౌరవము నంత్యంబందుఁ గాంచెంతయున్. 17

గీ. ఇంక, నల తుంగభద్రాఖ్య కృష్ణవేణి
సంగమించుచో సంగమేశ్వరుని గొల్వఁ
బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి పెంపొందుఁ దనకుఁ,
దన హితుల్ బందుగుల్ ధన్యతను గడింత్రు. 18

క. ఈ విధిఁ దెల్పెం గిరిజా-దేవికి శంభుం; డటులనె తెల్పెన్ సూతుం
డా విమలధీ సమేతుం - డా వనమున నైమిశమున నలమానులకున్. 19

శివపుర వైభవము.

క. అవల, శివపుర మ్మనఁగా-భువిఁదగు శ్రీశైలపు రహిఁ భూధరనుతమున్
శివుఁ డవిరళకృపఁ దెలిపెన్-భువిని జనులు పుణ్యమార్గముం దెలియంగన్. 20

శా. ఆశైవోరుపురాఽపరాఽఽశ వరుణుం డత్యంతవిక్రాంతిమైఁ
శాశం బూనియుఁ బ్రోఁచుచుండు, మఱి సర్వస్వర్ణమై యొప్పి యా
శ్రీశైలాపరదిక్కుగోపురము వాసిం బొల్చు దీవ్య ప్రభా
లేశాత్యద్భుతమగ్నశౌరిముఖబర్హిర్వక్త్రి సంఘాతమై. 21

ఉ. భూతము లెల్లఁ గొల్వ, నల పుణ్యగణాకర మైన గోపురం
బాతతసూర్యమండలము నంటుచు, సూర్యవిభావిభావళీ
ద్యోతితమై, యధూమశిఖియో యనఁగాఁ దపనీయపూర్ణమై
భాతి చెలంగు శ్రీగిరికి వారుణ దిక్కున మానివంద్యమై. 22

ఉ. ఆ వరగోపురామల విభావళి దేవతలున్ మునీంద్ర సి
ద్ధావళులే కనుంగొనఁగ నర్హులు, ప్రాకృతమానవాళి కా
శ్రీవిధికానరా, దొగి విరించి సురేంద్ర సురోరగావళుల్
భావ మెసంగు భక్తిఁ గొలువం జేసెదెంతురు నిత్యమయ్యెడన్. 23

ఉ. వినుతలల్, సహస్రఫణ, లేఁబదిశీర్షములన్, జెలంగు నా
నానిలభుజ్నికాయము కనద్భయదం బగుఁ గాలకూట ఘో
రానలసామ్యదుర్విష విరాజితమై, సముదీర్ణ దృష్టి మా
త్రాన విసంబు గొల్పుచుఁ దెలుంగు లెంగి యనేకరీతులన్. 24

ఉ. పన్నగపాళి శ్రీకుధరపశ్చిమని క్ష్మితిహారమందునన్
పన్నగశేషుఁడున్, విసుపావకులన్, ధృతరాష్ట్రికోపకుల్
మున్నుగఁ జేరియన్, ఐరుణు పొంతనె, యుం ద్రిలచోటిచుట్టు మూఁ
డెన్నఁగయోజనాల్ దనుక, నెందఱొ దేవతలుందు రిమ్మగన్. 25

గీ. ఇట్టి మహిమాన్విత మ్మగు నట్టి తీర్థ - రాజమందు నే పుణ్యకార్యంబయేని
చేయఁబడునేని నది సహస్రీభవత్ఫ-లప్రదంబగు, నిజము; పర్వతకుమారి! 26

శా. ఓ కల్యాణి! నగేంద్ర నందినిరో! యం దొప్పారు తీర్థావళుల్
ప్రాకట్యంబుగ నాజవంజవ మహాపాపాటవీ కీలికీ
లాకారంబులు, మోక్షదాయకము, లుద్యల్లోక యుగ్మోరు ల
క్ష్మీకల్యాణకరంబు, లల్ల మహిమల్ చెల్వార నాలింపుమా!! 27

సీ. మెఁగిఁ బాపనాశిని, మోక్షేశ్వరమ్మ, వేదావతీతుంగ భద్రాసమాగ
మము, స్వర్భువనకవాటము, బ్రహ్మతీర్థమ్ము, గణికాంగనాసిద్ధిగణ్యాతలము,
తనరంగ రుద్రపాదము, బ్రహ్మనారాయణమును, జనార్దనేశమును, నార
దేశ్వరమ్ము, మలక్షయేశ్వరమ్మను, దక్షిణేశ్వర, మ్మిఁకను రామేశ్వరమ్ము,

ఆ-వె. వయిఁ దెలిపినయెడల పాటవంబెంతయు - నొప్పు నందు రాఘవోరుధారు
ణీంద్ర నిర్మితమయి నెగడి రామేశ్వర - క్షేత్ర మొప్పు ముక్తి చెలఁగ నిడఁగ.

సీ. లక్ష్మణేశ్వరనుతీర్థము, వారణేశ్వరము, నిఁక నంత గ్గంగ పొందుఁ బాటు,
లోకత్రయాఘముల్ పోఁగొట్టును, ప్రయాగమాధవంబును, శుభమహితమయిన
సప్తకోటీశంబును. సరగను రాజరాజేశంబు, నింద్రసిద్ధేశ్వరములు
కంరేశ్వరమ్ము. వాజ్ఞాగేశ్వరంబులు, భోగేశ నాదావతీగుణనిక

గీ. రాపగాస్థలములును, సో-మాఖ్య మిక్క - కలకలేశ్వరమును, నవ-కంజగర్భ
తలము, పంచరామేశ్వర-స్థలము, సోమ - సిద్ధశివము, దేవద్రోణి-కేద్ధతలము.

వ. మఱియు, నగ్నీశ్వరంబు, శుక్లేశ్వరంబు, త్రిజటేశ్వరంబు, జలలింగేశ్వరంబు, కపాలేశ్వరంబు, ప్రథమబ్రహ్మేశ్వరంబు, మల్లికార్జునంబు, చండికేశమహాతీర్థంబు, సాక్షేశ్వరంబు, ఆదిదుర్గా మహాతీర్థంబు, మయూరేశ్వరంబు, మాధవ సిద్ధేశ్వరంబు, త్రిపురాంతకంబు, దైవతంబు, లోనయిన మోక్షలక్ష్మీ సంధాయకంబు లయిన యక్షీణ పుణ్యతీర్థంబు లక్షయంబుగాఁ గలవు. మఱియు, నోశుభాంగీ! శర్వాణిరో! తత్తత్ఫల మహత్త్వంబుల నిదె నీకు వక్కాణింతు నాలకింపు" మని సెలవొసంగె; నట్లు నైమిశకాంతారంబు నందు సూతపౌరాణికుండును శౌనకాదిమునీంద్రులకు వాక్రుచ్చుచు. 30

అలంపురి.

గీ. పావర నల కాశి యా యలం-పురియు, నందు
వెసఁగు విశ్వేశ్వరుండె బ్ర-హ్మేశుఁ డితఁడు,
తోడరి యల్ల జాహ్నవియె యీ-తుంగభద్ర,
సత్య మిది, యిందులే దెట్టి - సందియంబు. 31

ఉ. ఆగమవేది బ్రహ్మ తొలి సాంగతపం బొనరించి సన్నుతుల్
బాగుగఁ జేయ, మోదము చెలంగఁగ దర్శన మిడ్డ శూలి, లో
కాగణితాకరాధ్యుఁడు, స్వయంబుగ సాంబుఁడు, శ్రీగిరిప్రతీ
చీగృహమార్గవర్తి మముఁ జెల్వుగ బ్రహ్మమహేశుఁ డోముతన్. 32

క. ఘనభక్తి నిమ్మహత్త్వము - వినువా, ర్వరియించువారు, వెసను సకలపా
పనిబర్హణమును గని, ము - క్తినిగాంతురు, తుదిని దీనికిన్ లేవెమ్మెల్. 33

(ఇక్కడికి సంస్కృతగ్రంథమునందలి మొదటి యధ్యాయము ముగిసినది.)

వ. తదనంతరంబు. 34

శ్రీ బ్రహ్మేశ్వర క్షేత్రము.

శా. కింకుర్వాణపురందరాదికమహా గీర్వాణుఁ, డా శంకరుం
డంకం బొందని పేర్మిఁ బల్కె హిమశైలాపత్యముం గాంచి:—యో
పంకేజాక్షిరో! దేవమానిగణసంభావ్యంబు, సప్తర్షి శో
భాంకస్థానము పొల్చు భూస్థలి నొగిన్ బ్రహ్మేశ్వర క్షేత్రమున్. 35

వ. అయ్యాది ముల్లోకంబున నస్తోకంబుగా వాసిం గన్నదియు, నెల్ల పాపంబులను బాఁపునదియు, ననుఁడుఁ, బార్వతీదేవి పరమేశ్వరుని గాంచి రచితాంజలి బంధంబుతో, 36

గీ. ఓ మహేశ్వర! విశ్వేశ! యుర్వి నల్ల - తీర్థమునకు బ్రహ్మేశ్వర-తీర్థ మనెడి
పేరు గల్గిన వితమును వినఁగ నాకు-వేఁడుక గు దెల్పఁగాఁ; మిమ్ము-వేఁడుదాన.

వ. అనవుఁడు సర్వలోకవశంకరుం డయిన శంకరుండు శాంకరితో నిట్లు పల్కె.

గీ. బ్రహ్మ దివ్యమా బ్రహ్మాక్ష-రముల చేతఁ
బూర్వయుగమునందున స్తోత్ర-ముం బొనర్చి
ఘోరతరతపం బొనరించి-కూర్మిఁ దత్పు
రారికృపను బ్రహ్మత్వంబు-నంది మించె. 39

గీ. కనుక నిత్తీర్థ మా కంజ-గర్భు పేరఁ
బరఁగె బ్రహ్మేశ్వరమనఁగ; - భక్తితోడ
నిటఁ జెలంగు బ్రహ్మేశు ర-హిన్ సతంబు
పూజ సేయ, సర్వార్థముల్ - పొందు; నిజము. 40

శా. ఆ దివ్యస్థలిచుట్టు యోజనము దాఁ కంతంబు నే జంతువేన్
బ్రోదిం గాంచిన, దాని కోటి తరముల్ పొల్పొంద వంశంబు, బ్ర
హ్మోదారస్థల మొంది, యవ్వలఁ, గడున్ బ్రోల్లాస మేఁపార నా
నాదేవేడ్యత సప్తసప్తకుల ధన్యాత్ముల్ తమం జుట్టఁగన్ 41

శా.చేలం గోటిరవిప్రభాయుతము లై, సర్వత్రసంచారకో
ద్వేలశ్రీఁ దగి దేవతాంబుజముఖీ దేదీప్యమానంబు లై,
భూలోకాతిగ పుష్పశోభఁ గని, సొంపుర్ వేణువీణావినో
దాళిం జెందు విమానయానములతో నందుర్ శివాఽఽలోకముర్. 42

హోమ కుండము.

శా.ప్రోదిర్ దత్సుఖ మంది, జంతు వది భూలోకంబునం, బుట్టి నా
నాదిఙ్మండలమండితక్షితి నొగిర్ బాలించు, బ్రహ్మేశ్వర
శ్రీదక్షేత్రమహాత్త్వ మిద్ది ; యచటం జెన్నారి బ్రహ్మేశు జెం
తోడాఁపించియుఁ దూర్పునం దొకటి పొందుర్ హోమకుండం బొగిర్.43

శ్రీ బ్రహ్మేశ్వరావిర్భావము.

శా.ఆ కుండంబున, హోమకాలమున, ము న్నావిర్భవం బందె లిం
గాకారంబున బ్రహ్మశంకరుఁడు ; దివ్యంబైన తల్లింగ మ
స్తోకజ్యోతిరనూనభా క్కిరణతేజోవంతమై కన్పడుర్ ;
వీఁకర్ మానుల కట్లు, ప్రాకృతుల కెంతేఁ గాన రా దిద్దియుర్. 44

వ. మఱియు, నాబ్రహ్మేశ్వరు నాశ్రయించి యనేకులు సిద్ధి నొందుటంజేసి
యీ క్షేత్రంబు సిద్ధేశ్వరంబనం బరఁగెడిని. 45

గీ త్రిపురసుందరీ ! పార్వతీ-దేవి ! యింకను
దేనిఁగూర్చి యడిగెదో? యర్థిఁ బచింతు
ననుడు, శంభుని గాంచియు-నగజ వల్కె-
మందమందమృదూక్తుల-నందమెసఁగ. 46

క. దేవా! యచ్చోట బహుతీ, ర్థావళి గల దంచు నాకు నానతి యిడినా,
రా విమలతీర్థ మాహా, త్మ్యావళి విన వలతు డెంద మందం బొందర్. 47

ఉ. అందుల కానతిచ్చె హరుఁ, "డంగన! నాదవతీసమాఖ్య సొం
పొందెడి, వేదయుం దనరు, నల్లధునీద్వయంబు మ
ధ్యం దగు దేశమెల్లను శివావని నాఁగఁ జెలంగు ; నందుఁ బెం
పందెడి జంతుపక్షికృము లందెడు నా భవు సన్నిధిం దుదిన్. 48

అష్టాదశ తీర్థ రాజములు.

మ. అటఁ దీర్థంబులయందునుం దగుఁ గరం బష్టాదశక్షేత్రముల్
పటునైర్మల్యముతోడ మోక్షపదవీ ద్వారాకృతిం బొల్చు; నయు
త్కటపుణ్యం బల సేవనక్రమము వక్కాణింతు, నాలింపు వి
స్ఫుటసుశ్రద్ధమెయిన్ మనోఽంబుజము సంపూర్ణ ప్రమోదంబుగన్. 49

ఉ. ఆ పదునెన్మి దైన సుకృతాంచితతీర్థము లెల్ల నే నరుం
డోపిక భార్యతోడ రహి నొక్కదినంబునఁ గొల్చి, యోల దు
ష్పాపహరు న్నృసింహుఁ, బిదపన్ రహి బ్రహ్మశివున్, మ ఱాల భూ
మీపటుదేవినిం గొలువ మేకొను నేనియు భక్తిమీఱఁగన్. 50

ఉ. వానికి సంపదల్ దనరు, వానికిఁ గల్గెడు నెల్లకోర్కులున్,
వానికి నెల్లచో విజయ వైభవమొప్పును, వాని కెప్పుడున్
మానితశైవలోక బహుమానము గల్గును, శంభుమన్నవల్
వానికిఁ జెందు, నింక నలవానికిఁవాఁడె సమానుఁ డారయన్. 51

అంతర్గంగ

మ. తొలిఁ గంజాసనుఁ డంత రిక్షమున నెంతో ఘోర మౌ మేల్తప
మ్మొలయం జేయఁగ, నాతనిం దరిసి దేవోత్తంసులిట్లాడి; "రో
నలువా! భూతలమందు మంగళ మిడం బొల్పొందు తీర్థంబు సం
ధిలఁగాఁ జేయవె?" యంచు వేవితములన్ వేఁడంగ వాగీశుఁడున్. 52

గీ. అల్ల దేవతల్ కోరిన-యట్టు లాతఁ, డచటఁ దీర్థంబు నిర్మించె ;-నటనుదనరు,
చుండునట్టి యంతర్గంగ-సారిడఁదాన,మాడువారు చెందుదురు స-ర్వార్థములను.

గీ. పొందుఁగ నల యంతర్గంగ - యందుఁ గ్రుంకు
నరుఁడు గో బ్రాహ్మణ వధాది - దురితములను
మాతృపితృవధపాపముల్ - మాసి, మరలఁ
బుట్టువొందని కైలాస - మును గడించు. 54

కటకమాసపుఁ దుంగభద్రానది.

గీ. పరఁగఁ గటకపు నెల దుంగ-భద్రకరము,
తనరు భాగీరథినిగూడి; పొనర నద్ది
యొసఁగెడిఁ బునరావృత్తిర-హితవిముక్తి,
కర మగుచు నష్ట సకలార్థ - కరము నగుచు. 55

శ్రీమణికర్ణికా తీర్థరాజము.

మ. అగపుత్రీ! మణికర్ణికాఖ్య గొన బౌనా తీర్థరాజంబునం
దగ భాగీరథి సేరినప్పు డెలమిం దానంబు లాడంగ నా
నుగమ శ్రీకు లెవారు గాని సతముల్ బొల్పొందు మేల్ యౌవనా
నఁ గరం బొప్పి, జరామృతుల్ విడి, యొగిన్ వజ్రాంగముల్ గాం త్రిలన్. 56

చ. అల మణికర్ణికం జలక మాడు జనుల్ మఱి యెన్నియేని రీ
తుల రహిఁ గాంత్రు భాస్కరునితోఁ దులఁదూఁగెడి మేని తేజుతో,
విలసిలు మంచి ముత్తెముల పేరులతో; నట గోవు మున్నుగా
నొలసెడి దానముల్ జరపు యోగ్యులు గాంతురు దేవతాప్రభన్. 57

ఉ. అక్కడ యాత్రికుండు బహుళామలమానసుఁడై చెలంగి, బల్
మక్కువ శంకరుం గొలిచి, బ్రాఁతిని గాంస్యపుదాన మిచ్చియున్
బెక్కువ నెల్లధర్మముల వేడ్కను జేసెయు, నిల్లు సేరి, యా
యిక్కను విప్రభుక్తు లొనరింపఁగఁ జేసిన ముక్తి నొందెడిన్. 58

వ. మగఁడును గొడుకులు గల పడఁతి యటను బాయసదానంబు గావించి
దేవత్వం బొందును. 59

గీ. దాని మహిమంబు సంతాన-దంబు ; కాంత !
సంతులేని యింతి శుచిగా-స్నాన మాడి
గౌరిఁ గొల్చి, ముత్తైదువం-గడఁగి యర్చ
సల్పి వాయన మిచ్చినన్-సంతు గల్గు. 60

క. అని సంక్షేపతఁ జెప్పిన, విని పార్వతి హరునిగాంచి, - వినయంబున వం
దనమొనరించియు "దేవా ! వినిపింపుము మఱొక తీర్థ-విమలత" ననుడున్ 61

వ. అందులకు శంకరుం డిట్లనె. 62

చ. ప్రియతమరో! వినం గదవె? పృథ్విని బుత్రు లెసంగునట్టి దో
షయుతజనాళికిన్ రహిని జేల్పెడి కోసము తీర్థమందు ము
న్క యొగిని జేతఁ జెప్పఁబడుఁ గాదొకో ? నే నిపు డా విధాన మెం
తయుఁ గడుఁ దేఁటతెల్లముగఁ దార్కొనఁ దెల్పెద నాలకింపుమా!! 63

ఉ. సంతెసలారనట్టి యల సారసనేత్రలు భక్తి మీఱఁగన్
గాంతులఁ గూడి, మంగళవికాసముతోఁ దగు వస్త్రభూషలన్
మంతుగఁ దాల్చియున్, నది నమందపు శ్రద్ధమ దాన మాడి య
త్యంతనుభక్తి సాంధ్యకృతి యా వెనుకన్ హరుఁ గొల్వఁగా వలెన్. 64

అష్టాదశతీర్థాదులు.

సీ. అవుల నీ సత్కథ యాలించి యష్టాద-శము లైన భవ్యతీర్థముల కథల
నాలింపఁ గా వలె, నవలదానములు ధ-ర్మములు లోనా నుకర్మములు సల్పి
పురవైరినరసింహపూజల నొనరించి - కుంభినీదేవిని గొల్చి, పిదప
అభవచిదాకార మగు వైద్యనాథలిం-గముఁ జూచి, తాఁకి, చెన్నారు బత్తిఁ

గీ. గొల్వ వలెఁ ద్ర్యంబకత్రిశూ-లలలితుని ను
మాధినాథు సాక్షేశ్వరు - మహితభక్తి,
నవులఁ బూజింప వలెఁ, దదనంతరంబు
సలుపఁ దగు రీతి వినఁగదే? - సన్నుతాంగి. 65

శ్రీహాటకేశ్వరుఁడు.

చ. అలరెడి మంచి ముత్తెముల హారములం దగు ముక్తిశంకరుం
గొలిచి, త్రిశుద్ధిమై రజతకుధ్రవరు స్నగజామనోహరుర్
విలసితశూలపాణి శుభవేషు జటామకుటాభిశోభితుర్
గొలువఁగఁ జెల్లుఁ బాపహ్యాతికోవిదుఁడై తగు హాటకేశ్వరుర్. 67

శ్రీమార్కండైకామ్రేశ్వరులు.

మ. అటకుం దూరుపుదిక్కునందునఁ గరం బందంబుఁ జెందంబు పి
క్కటమై పొల్పెడి ముక్తిదాయకుని మార్కండేశ్వరుం గొల్చి, య
య్యట నాజ్ఞం గొని, భక్తలోకనతుఁ డేకామ్రేశుఁ బూజించి, యో
నిటలాక్షా! వృషభధ్వజా! యనుచు నెంతే భక్తిమై మ్రొక్కుయుర్. 68

గీ. ఇల్లు నేరి భక్తుల భుక్తు - లెసఁగఁ జేసి,
తాము భుజియించునెడ, నల వ్యోమకేశు
దయను, బుత్రలబ్ధి చెలంగుఁ - దప్పకుండ
మఱియు నైశ్వర్యమును ముక్తి - పరఁగు నిజము. 69

గీ. ఇది పరమదుర్లభం బయి-యెనయు క్షేత్ర, మహిమవర్ణన, మిద్దాని-మహితభక్తి
వినినఁ,జెదివిన, దేవతా-వినుత మయిన, శంభులోకసంప్రాప్తి గాం-చెంగఁగల్లు.

శా. ఓ కాంతామణి! శ్రీమహాగిరి కపూర్వోదారదేశంబునం
దాకల్పప్రభ నొప్పు క్షేత్రము లిఁకర్ హార్వొందెడిర్, వాని య
స్తోకశ్రీకతఁ గొంత తెల్పెద, మహాశుంభత్ప్రకారాఘముల్
చీఁకాకై పరుగెత్తు వేగ నల నుక్షేత్రప్రభావంబునర్. 71

దేవద్రోణీ తీర్ధము.

మ. నిఖిలాజాండకటాహవర్తినురమానిత్రాత గంధర్వబృం
ద ఖగానీక ఫణీంద్రవారనతమై, తానంబు లాడంగనై
న ఖులగ్రామణికేని ముక్తివనితం దార్చుర్ సమస్తోరుపా
పఖరత్వాపహమంత్రరాజ మయి, దేవద్రోణికాతీర్థముర్. 72

చ. ఒక పరి నెప్పుడేని నల యుత్తమతీర్థము నాడు మానవుం
డకలుషశంభులోకపద మందెడి, నాశ్వికవాజపేయనా
మకమఖకోటిసామ్యఫలమాన్యత నొందెడి, సర్వతీర్థరా
జకకనుకృతంబు నల్ల ఘనసన్మహిమంపు లవంబుఁ బోలునే?? 73

శా. దేవద్రోణికి సాటి రైయె తనరు సత్తీర్థంబు తా నెందు లే;
దే వాఁ డందునఁ దాన మాడి యభవున్ హృద్యప్రకారంబుగా
సేవించుం, దగ వానికిన్ శివపదశ్రీస్థాన మేఁపొందు, వాఁ
డే వేళం జననంబుఁ గల్పములకే నేదేని గాంచేం డిలన్. 74

ఉ. దేవతలేని దాని సుగతి స్నుతియింపఁగ శక్తులొక్కొ? నా
నావిమలప్రకారకకసన్మహిమం బగు నీసుతీర్థస
ద్భావ మెసంగ నాకొనెడివారు, పరించెడి వా, రీక్షించు వా
రే విషమత్వ మొప్పని యహీనవిముక్తిపదంబు గాం త్రోగిన్. 75

క. దేవద్రోణీతీర్థము, దేవశ్రేణీనత మయి - దీపించుటచే
నా విఖ్యాతిని జెందెను, భూవలయఁబందు నతుల-పుణ్యప్రదమై. 76

శా. శ్రీకృష్ణాశ్రుతజాప్రమధ్యధరణిన్, శ్రీశైలపుం బశ్చిమన్,
ప్రాకట్యం బగు జోగుళాస్థలమునన్, నాదావతీ వేదలున్
శ్రీకృచ్ఛోభ నెసంగు చోఁ, దగు పురిం జెన్నారు బ్రహ్మేశ్వర
శ్రీకల్యాణగృహంబునం దగు ఘనశ్రేణిన్ సదా ప్రొక్కుదన్. 77

క. ఇది స్కందపురాణంబునఁ, బొదలెడి శ్రీగిర్యపూర్వ-పుంద్వారపు మే
లొదవు కతన్ రెండవ దై, పొదలున్ బాల్ తీర్థనుతిగఁ-బొరి సురభావన్.

క. అని గిరిజకు శంకరుఁ డను, ననువున సూతుఁ డన, శౌన-కాదిమహర్షుల్
ఘను లాతనితో నీ కం, భిని మహిమన్ వినెడి కోర్కి-వేఁ దెల్పి రటన్.

ఆశ్వాసాంతపద్యములు

ఉ. ఓ జననాధికారణము! లుర్విని నాకును గోరఁదగ్గ వే
వే జతనంబు గావు; పరమేశ్వరు ప్రీతిగఁగొన్ని గ్రంథముల్

భ్రాజితరాఘవేశ్వరకృపన్ బొడఁగాంచిన కైత సొంపుచే
నోజను వ్రాయువాఁడ; దయ నొయ్యఁగనుం, డిదె మీకు మ్రొక్కెదన్.

ఉ. మీ పదయుగ్మ మాన, నిజ మేమి వచియించెదఁ; గష్టకోటి తం
డోపరి తండమై, శ్రమమహోదధి మున్కలఁ గొల్పుచుండె; న
న్నోఁపిన పేర్మిఁ గాంచె రవ రుర్విని; నింక మనంగ నాకు నే
దే పని కాన రా; దిది యొకింత ప్రయత్నము ముక్తికోసమై. 81

శా. శ్రీరాముండు మదిష్టదైవతము, లక్ష్మీ వేంకటేశుండు క
ల్యారంభాంతకుఁ డిట్టి వేల్పు, గిరిజాబ్రహ్మేశ్వరుం డీ కథా
ధారుం డెంతయుఁ గుంగు నా దయిన హృత్కంజాతముం జేర్మి వి
స్తారానందము నొందఁ జేసి, నను గాంచేం జేయుతన్ మోక్షమున్. 82

గద్యము.

ఇది శ్రీతుంగభద్రానదీతీర విరాజమాన కందనవోల్నగరమందిరుండును, శ్రీమ
ద్వేంకటేశ్వర కరుణాకటాక్ష వీక్షణానందిత హృదయారవిం దార్య వైశ్య
రత్న దోమా న్వయ పయః పారావార రాకాసుధాకర-గోవిందార్య
తత్సహధర్మచారిణీ కోటాంబికామణీ నందనాగ్రజుండును, శ్రీ
రామచంద్ర పాదారవింద మకరందపానేందిందిరాయమాన
మానసుండును, సరసకవితా రచనాభిప్రాయుండును,
సకలసుధీజన విధేయుండును, నానా దేశ బుధానీక
ప్రదత్త శ్రీమదాంధ్ర విద్యావాచస్పతి, సాహిత్య
సరస్వతీ, విద్యావినోద, కవిభూషణాది
బిరుదాదృతుండును, నగు వేంకట
స్వామిగుప్తచే రచింపఁబడిన
శ్రీమద్బ్రహ్మేశ్వరపురా
ణంబునందుఁ బ్రథమా
శ్వాసంబు సంపూర్ణము.

శ్రీరామచంద్రాయనమః

శ్రీజోగులాంబా బ్రహ్మేశ్వరాభ్యాన్నమః

శ్రీ బ్రహ్మేశ్వర పురాణము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీజోగుళాంబికాకృత, రాజోపచరణవిధాన - రంజితమతివి
భ్రాజీశభక్తులారా !, యో జననీజనకులార ! యుయమతులారా ! 1

వ. అవధరింపుఁ డనంతర కథాక్రమంబు, 2

భూదేవిచరిత్రము (అనఁగా రేణుకాదేవి కథ).

మ. అపు డా సూతుఁడు, ధీసమేతుఁ, డతివిఖ్యాతుండు, పూతుండు ని
క్కపు మేల్పేర్మిని శౌనకాదులకు వక్కాణించెఁ, గైలాసమం
దపవర్గాధిపుఁ డైన శంకరుఁడు లోకాంబన్ శివం గాంచి, "యో
చపలాక్షీ ! వినుమా ! యఁటంచుఁ దెలిపెన్ క్ష్మాదేవి మాహాత్మ్యమున్. 3

చ. అమలమునీశ్వరుండు జమదగ్ని సతీమణి రేణుకాఖ్య, ని
త్యముఁ బతిపాదసేవన విధానమునం దనరారు యోగ్యురా,
లమితశుచివ్రతంబున నిజాధిపు సేవల నాచరించు శ్ర
ద్ధమెయిమహా మహత్త్వమునఁ, దన్ను జగం బఖిలంబు నెన్నగన్. 4

ఉ. ఆమె కనేక పుత్త్రి వెసలారి, రటన్ శరచాపకోవిద
గ్రామణి, ధీరుఁ డౌ పరశురాముఁడు కట్టకడం జనించె; న
క్కామిని వారితో ముద మఖండము గాఁ దనరారుచున్, సతం
బామునివర్యుఁ డైన పతి కాచరణం బొనరించు సేవలన్. 5

ఉ. ఆమె సతంబుఁ బ్రొద్దుటనె యాపగకుం జేని, స్వీయమహా మహా
త్త్వామలరీతిఁ జేసి, సికతామయకుంభ మొకండుఁ జేల్పి, నీ
రా మెయి నందుఁ గైకొని, గృహంబునకుం జేనుదెంచు, నల్ల ప్రో
ద్దామమహాత్త్వ మెల్లెడలఁ దజ్జ్ఞులు సన్నుతులం బొనర్పఁగన్. 6

శా. ఆ కాంతామణి యొక్క నాఁ, డుదయ, మత్యంతంబు శ్రద్ధాగతిన్
వీఁకన్ వాహిని కేఁగి, క్రుంకులిడియున్ నీరంబుఁ దేరంగ వే
వే కుంభం బిసుకం ఘటింపుచుఁ, దటోర్వీసుందరశ్రీదిదృ
క్షాకౌతూహల మూని, యట్టునిటు గాంచెంగాఁ గదున్ వింతగన్. 7

నృపదర్శనము

మ. మృగయాలాలసమానసంబున సతీమిత్రాప్త సర్వాంగసై
న్యగణంబుల్ తనుఁ జేరి కొల్వ, నల కాంతారప్రదేశంబునం
దగుపట్టైన్ రవివంశమండనుఁడు, ప్రోద్యద్రత్నభూషావళీ
యుగనూనానామల సుందరాంగుఁ డగు నుద్యుమ్నుంజు తత్కాఁతకున్.

ఉ. ఆ యమలాంగి యా నృపుని, నాతనివైభవ, మల్ల వాని య
త్యాయతసైన్య, మాతని నవాంబురుహాంబకలం గనంగ, నెం
తో యెదయందు నద్భుతము నొందియుఁ, దన్నృపరూపవైభవ
శ్రీయుతరీతిఁ జూచియుఁ జొరిం గనె నంగజబాణవేదనన్. 9

వ. అపుడా పడతి యెడందం దలంచి. 10

సీ. తళ్తతళ త్తళకాంతు - లొలయు నాయుధములం
జెళిపించు చతురంగసైన్యములును,
లవమానపవమాన జవమానయుగనూన
యానమానిత తురంగాకరములు,
నేల కేతెంచిన నీలాంబుదాళి నాఁ
బొలెడి మత్తశుం డాలములును

శంపాలతాపాళి యింపు దింపు నిలింప
సతులట్టి శుద్ధాంత సతుల గమియఁ

గీ. గల్గు వైభవంబును గల్గి, - కాలకంఠ
కంఠభయదహుంకారంబు - గాంచేనట్టి
కంతు రూ పొందు నీ ధరా-కాంతుఁ గాంతుఁ
గాఁగఁ గల కాంతయే భాగ్య - గణ్యురాలు. 11

రేణుకా మనశ్చాంచల్యఫలము.

మ. అని చెల్లాచెద రైన డెందమున న య్యంభోజపత్త్రాక్షి తా
దినముం దెచ్చెడి భంగిఁ గుంభ మిసుకం దీర్పం బ్రయత్నింప, నె
మ్మనపుం దార్ఢ్యము లేమి, నయ్యిసుకఁ గుంభంబు బొనర్పంగ రా
మిని నాలస్య మెసంగె, నామె మతి తాల్మిన్ వీఁడి యల్లాడఁగన్. 12

సీ. అక్కటా! దినదినం బనువుగా నిసుకతోఁ
గుంభంబుఁ జేయఁగాఁ గుదురుచుండె;
నీ దినం బేటికో యింతగా యత్నించి
కూడఁ గుంభము సేయఁ గుదుర దయ్యె;
నిత్యమై మిత్తికనియమకృత్యంబు లీ
నాడు నాలస్యాన నలువు చెడనె?
చండశాసనుఁడు నాథుండు నా యీ కడప
కావరంబున కెంత గనలునొక్కొ?

గీ. జీవితేశ్వరద్రోహంబుఁ - జేసినానొ?
తలఁపు లేవి పాపంబుగాఁ - దలఁచినానొ?
కుండ యిసుకతోఁ జేలుపంగఁ - గుదరదయ్యె"
నంచు నామె పశ్చాత్తాప - మాత్మ నంది. 18

గీ. స్నాన మొనరించి, శుచి యయి, - సైకతమునఁ
గుంభమును జేయ నయ్యది - కుదుర దయ్యె
అంత నది ముంచికొని యామె - యరిగె నిక్క,
కట మునియు సాగ్రహోదగ్రుఁ - డగుచు నుండె. 14

గీ. ఉండి, యామె యే తెరఁగా - నొనరు లోన
మాని యామె యాలస్యంపు - మాట కయిన
కారణము యోగదృష్టిమైఁ - గాంచి, యామె
వచ్చినంత, నత్యంతకో-పంబుతోడ. 15

గీ. చండమార్తాండు పగిదిని - మండి పడియు
"ఏమి ? భాగ్యశాలిని! యాల-సించినావు ?
కారణముఁ జెప్పు" మనఁ, గడ - గడ వడఁకుచుఁ
గాంత కాంతుఁ గాంచియు భయ-భ్రాంతిఁ బలికె. 16

గీ. "ప్రాణపతి ! మీ కడనా బొంకు - పనికి రాదు;
స్త్రీ సహజచంచలతఁ జేసి - చిత్త మేటి
కడను గాంచిన భూపాలుఁ - గనుగొనంగఁ
జెదరెఁ, గుండ సేయఁగ నాల-సింపు గల్గె. 17

గీ. మూర్ఖురాల, నో మునినాథ ! - ప్రోవ వలయు
తప్పుఁ జేసితి ; క్షమియించు - ధన్యచరిత !
సరస కారుణ్యాసాగర ! శాంతమూర్తి !
యీవు కోపింప నా కింక - నేది దిక్కు ? ? " 18

గీ. అంచు దీనాతిదీనత - నా నెలఁత
తపసి పాదారవిందంబు-లఁ పయిఁ దలను
నుంచి వేఁడ, న శ్వేడికో - లుజ్జ్వలదన
లోపమర్షి కోపముఁ బెంచె - నొగి స్ఫుట మయి. 19

జమదగ్ని తపశ్శక్తి నిరూపణము.

గీ. కడఁగి జమదగ్ని కాగ్రహా - గ్రహ మటులను
సోఁకి యాతఁ డస్తోకభ - యాకరముగ
నార్చి "మూర్ఖురాలా! నాదు - నంతికమునఁ
గలుగు సంపద నీ కింత - తెలియ దొక్కొ??" 20

గీ. అని యొక యప్రమాణ మా - నంత పయిఁడి
గొనియు నామెచే నిడియు, "నో - సుందరదన!
యీవు కాంచిన నృపు కడ - కేఁగి యీ య
వపరిమాణసువర్ణంబు - భరము గాఁగ. 21

గీ. పుత్తడిం దెమ్మ! పో!" మ్మని - పుచ్చె; నంత
నల్లమునికాంత యల్లరా-జాంతికంబుఁ
జేరి నంత సమర్హసు-శ్రీకరముగ
రాజవర్యుఁ డామెకును గౌ-రవము సల్పి. 22

ఉ. "తల్లిరో! నీవు వచ్చిన కతమ్మను దెల్పెద వేని, నేను నీ
యుల్లపుఁ గోర్కెఁ దీర్తు" నని యుర్వివరుండు వచించినంత, న
ప్పల్లవపాణి చేఁ గల సువర్ణము తన్నరనేత కిచ్చి, యో
సల్లలితస్వభావ! యల స్వర్ణము పాటి సువర్ణ మీయవే ?? 23

మ. ఇది నా నాథుని యాజ్ఞ, యంతె యగు నా యిష్టంబు; నీ వద్ది యి
చ్చెదవేనిన్ భవదీయ మై తనరు నుర్శీ నెల్ల నా కిచ్చిన
ట్లెద సంతోషము నంది వెళ్లెదను; భూమీశాన!"యం చామె ప
ల్కఁ, దదుక్తుల్ విని, యుత్తరంబిడె ధరాకాంతుండు తత్కాంతకున్. 24

శా. "అమ్మా! బాగుగ నాన తిచ్చితి, 'వెదే నాలింపఁగాఁ జేయు మి
ష్ట, మ్మే నిత్తు' ననంగ, నీవు కరిణీసార్థంబొ ? యశ్వవ్రతా

నమ్మా? స్యందనబృందమో? పురములో? నవ్యాంబుజాక్షీని కా
యమ్మా? కాక, యవప్రమాణతపనీయం బడ్గఁగాఁ బాడియే?? 25

ఉ. నాదు యశంబు నిత్యమయి నల్వ చెలంగఁగ, మీకు నెంతయుఁ
బ్రోదిగఁ బుత్రపౌత్రతరముల్ సుక మెప్పుఁగ, నొప్పునట్టి ను
శ్రీఁ దగు కోర్కి నీరలు వచింపఁ దగుఁ; మఱి నే నిడం దగుఁ
బాదుగ; నెట్టి పాటి గనఁ బర్వని కోర్కిని గోరఁ నేఁటికిన్?? 26

ఉ. నా దగు మాన్యతాగతికి నల్వగు కోర్కిని గోరుకొమ్మ! కో
మ్మా దయమానమానస ముదారము గాఁ దగఁ దీర్చు వాఁడ; న
శ్వాది గజాది భర్మవసనాది గృహాది మణీగణాది గా
నే దగు కోర్కియేని వచియింపు, మొసంగెద నిచ్చె మెచ్చఁగ." 27

చ. అనియు వచించినంత, నల యబ్జదళాక్షి ధరాధినేతతో
నసె; "మనుజేంద్ర! నే నడిగినట్టి సువర్ణభరంబు గాక, దే
నినిఁ మఱేఁ గోరఁ జాల, నది నీకును సమ్మతియే నొసంగు, తే
దను మటు గానిచో" ననిన, నందుకు భూపతి సమ్మతించియుఁ. 28

యవసువర్ణతులాభారము.

చ. ఒక తులఁ దేఁ జేసి, యట నొక్కఁడు ప్రక్కను దద్యవప్రమా
ణక మగు భర్మ ముంచియు, మ ఱొక్కఁడు ప్రక్కను గొంత పైఁడి నుం
చి కనుఁగొనంగ, మానితపనీయమె క్రిందకు వ్రాలె ; నంత రా
జిఁక నొక యంత బంగరముఁ జెచ్చెరఁ దేరఁగఁ జేసి యుంపఁగ. 29

చ. అదియును దగ్గె, నల్ల మనుజాధిపుఁ డంతట జాతరూప మిం
కఁ దులను నుంప, నద్దియు నొ కంతగఁ దగ్గె, నిఁ కింత బంగ రం
దదుకఁగ, నద్దియుం గొఱత నందె; మఱా నృపుఁ డాత్మసన్నిధిం
బొదలెడి సొమ్ము లేమి? మణిపుంజము లేమి? తులం దెమల్చియుఁ. 30

ఉ. తూఁచిన,నల్ల మానియవ తూనిక పైఁడియె వ్రాలుచేండె; దో
బూచిని దీని గాంచి, యల భూపతి నివ్వెఱఁ గంది, యాసతిన్
జూచియు, "నమ్మ! నా కడను జొప్పడు సొమ్ముల నెల్ల నుంచియున్
నీ చినగింజె తూనికను నెక్కొనదయ్యెను; జూచితే కదా!? 31

మ. అనఘుం డా జమదగ్ని నీ పతి, నుదీవ్యద్యోగమాహాత్మ్య స
ద్ఘనుఁ; డాతం డిడు నీనువర్ణకణికన్ దత్ప్రాభవం బెంతయున్
దనరారుం; గనుకన్, ననుం బలె నిలం దైవారు వా రెన్ని యి
చ్చిన, నిద్దానికి సాటి రాఁ గలవె వాసిన్? మానికాంతామణీ!! 32

చ. అతులతపఃప్రభావుఁ డగు నా జమదగ్నిమహర్షి యేడ? దు
ర్మతి నగు నొక్క భూరమణమాత్రుఁడ నే నిది యేడ? యో ప్రభా
వతి! జనయిత్రి! నా యెడఁ గృపారతంత్రహృదంతరాఢ్య వై
నతులను నావి గైకొని, చేనం గద ఐమ్మరో! నీదు నిక్కుకున్". 33

చ. అని వచియింప, రేణుక హృదబ్జమునం గడుఁ దేఁట తెల్లమై
తనర మహామహుం డయిన తాపసనాథుఁడు భర్తయొక్క స
ద్ఘనతనుఁ గొంతదాఁ కెఱిఁగి, తా నొనరించిన యెగ్గు నెంచి, "యా
ముని యెటు కోపగించునొకో పో!" యని చాలఁగ భీతి నందుచున్. 34

ఉ. ఆ యెడనుండియుం దిరిగి యాశ్రమభూమికి నేఁగు చెల్ల ప
ద్మాయతనేత్ర స్వప్నమునయందు మృగేంద్రునిఁ గన్న లేఁడియ
ట్లే యెదయందు భీఁ గొని, యటే తనువల్లిక యల్లలాడఁగా
నే యటు లా మునీంద్రుకడ కే తటికేనియువచ్చె వచ్చియున్. 35

ఉ. ఆతని సన్నిధానమున నాతతభీతివినీతమూర్తి యై
భీతకురంగనేత్ర యయి, పెంపగు కంపముఁ జేసి యెంతయుం
జేతము గ్రుంగి నిల్వఁగ, విశేషరుపాతికపాయితాత్ముఁ డై
యా తరుణీమణిం గనియు, నా జమదగ్ని వచించె నిమ్మయిన్. 36

రేణుకా శిక్ష.

ఉ. "ఓ యమలాంగిరో! చేసితివో జనపాలుని చెంత? కడ్గినా
వా యతనిన్ యవాయతనువర్ణ? మతం డిడెనా? యటేనిఁ దె
మ్మా! యెది? చూత"మం చేనుడు, నా సతి గద్గదికావరుద్ధవా
గాయత నై "పసిండి యవ యంత నృపుం డిడ లే; దధీశ్వరా!!" 37

చ. అని పలుకన్ మహాముని రుషానలకీలలఁ గ్రాఁగుచున్న నె
మ్మనమునఁ గామినిం గని, యమాంతము మ్రింగెడు వాఁడ పోలె, "నో
వనితరో! యిన్ని నాళ్లుగను భార్యవు నాకయి యుండి కూడ, నా
ఘనత నెఱుంగ లేక యిటు కాని పనిం బొనరించినావు గా?? 38

ఉ. సారసనాళసన్నిధిని జొలఁగ వేల కొలంది యేండ్లు వెం
పారిన కప్పు యల్ల జలజాతసుగంధ మెఱుంగఁ జాల; దా
తీఱున నా కిడం దనరి, తేఁకువ నా దగు తీఱు నింత యే
నారయ లేని దాన వయినా విదె, నీ బ్రతు కేల? కాల్పనే??" 39

మ. అనియుం, బెద్ద కుమారుఁ బిల్చియుఁ, "కుమారా! యొక్క దుష్కార్యముం
బొనరించెన్ భవదీయ మాత, కనుకన్ బో మ్మీ సతిం గొం, చేటం
జేసి ఖండింపుము దీని మస్తక" మనన్, దత్పుత్రకుం "డక్కటా!"
యని మూర్ఛిల్లియుఁ, దెప్పిటిల్లి యవులన్ "హా! చేయ లే నే"నన్. 40

ఉ. ఆ నుడి యాలకించి జమదగ్ని ద్వితీయకుమారుఁ బిల్చి, య
వ్వానికి నల్ల యాజ్ఞ నిడె; వాఁడును "గా"దనినన్ ద్వితీయుఁ డా
వానిని రాఁగ జేసి, యల వానికి న మ్మదలన్ వచించినన్
బూనఁగ లేదు వాఁ; డటులఁ బుత్రుల నాతఁడు పిల్చి యాదటన్. 41

చ. తెలుపఁగ సాఁగె నాజ్ఞ ; నల తీఱును నొక్కొకఁ డాలకించి, నేఁ
జేలుపఁగ లే నఁటంచుఁ జెనసాఁగిన, దానికి నల్ల వూని క

ట్టెలుకను జెంది, తుట్టతుది యాత్మజు రాముని బిల్చి, 'తల్లి దా
తలయును భ్రాతృశీర్షముల ధాత్రికిఁ ద్రెళ్ళఁగఁ జేయుమా'! యనన్. 42

చ- రహి నలమాట కా పరశురాముఁడు భీకరమౌ పరశ్వధం
బు హావణిలం గరంబునను బూని, కరుక్కునఁ దల్లికంఠమున్
మహిఁ బడఁ జేసి, సోదరుల మస్తము లట్టులె సల్పె; దాన, మా
ని హృదిని సంతసించియుఁ, గనిష్ఠకుమారుని జీరి, యిట్లనున్. 43

పరశురామ వరప్రదానము.

ఉ. రామ! కుమారరత్నమ! కరం బగు భక్తిని నాదు నాజ్ఞ నీ
వీ మెయిఁ జేల్పినందులకు నెంతయు సంతస మయ్యెఁ; గోరుమా!
యే మయినన్ వరం; బనఁగ, నిద్ధతరం బగు భక్తితోడఁ ద
ద్ధీమహితుండు తండ్రికి నతిం బొనరించియుఁ బల్కె నిమ్మెయిన్. 44

క. "జనకా! ఘనకారుణ్యం, బున నాకున్ వరముగ, నిదె - పాలియించిన నా
జననీభ్రాతల ప్రాణముల, లనొసంగుము, వలదు మఱొక-లా గెది నాకున్.

వ. అనవుడు. 46

ఉ. అందుల కోంకృతిన్ మునిమహామహుఁ డాచరణంబుఁ జేల్పి, య
స్పందకృపాతిరేకమున బాలుని గాంచి, కమండలూదకం
బుం దగఁ దచ్ఛరీరములఁ బొల్పుగఁ జెల్లు మనంగ, నంత, న
న్నందనుఁ డాతఁ డట్టులఁ బొనర్పఁగఁ దేఱిరి పుత్రు లందఱున్. 47

ఎల్లమ్మదేవత.

గీ. కాని, రేణుకాదేవికిఁ - గల్గ లేదు
ప్రాణ! "మల్ల కతము గాన - రా" దఁటంచుఁ
బరశురాముండు తండ్రితోఁ - బల్కె నతఁడు
తనయుఁ గని రేణుకనుగూర్చి - యనియె నిటుల. 48

ఉ. "తావక మా మహాపరశుధారల సోదరమాతృశీర్షముల్
రీవిఁ గరుక్కునం దెగి పడిం బడెఁ ద్రుళ్లియు నేల దూరమై ;
యా విధి మాతృమస్త మొక యంత్యజవాటిని బడ్డ దాటచే
నీవు కమండలూదకము నెక్కొలుపం బ్రదు కొంద దాపెయున్. 49

వ. అయినను. 50

చ. హరియనుకంపచేత నల యంగనమస్తక మంత్యజాళి వా
టి రహిని జాల మాన్యతఁ గడించెడి, నద్ది దేవతాఽఽ
కరముల కింపునింపు, మఱిఁ గల్గఁగఁ జేయు ముదంబు నాకు, మే
ల్పరఁగఁ బడెన్మ్ర దా కులములం గొను నర్చన "ఎల్ల" మాఖ్యతోన్. 51

చ. కొలిచిన వారి వై పరఁగు కోర్కుల నెల్ల నొసంగఁ బొల్చి, వా
రలకును బుత్త్రి పౌత్త్రిక కళత్రధనాదివిభూతిబృంద మిం
పలరుపఁ జేయుచుండు భవదంబ శిరం బని నా వరంబు పెం
పొలసెడి; సందియంబు వల దోయి! కుమారక! యింతకున్ మదిన్!!" 52

భూ దే వి.

చ. రహి నటు దండ్రి పల్కఁగఁ బరశ్వధరాముఁడు నాలకించి, భ
క్తి హృది నెసంగఁ దండ్రికినతిం బొనరించి, "మహాత్మ! తల్లి దా
చు హరువు గన్న శీర్ష మెటు శోభను భూస్థలి మించునో? కరం
బు హవణిలన్ వచించితిరి; పొల్పుగ నొండెము రీతి యెట్టులో?? 53

చ. తెలుపఁ గదే!" యనం, గరుణ దీప్తివహింప మునీశ్వరుం డొగిం
బలికెను "వత్స! మొండె మిది *భాస్కరసుస్థలజాలమందునం
గొలిచియు భూమిదేవి" యనఁ, బోల సుతా ప్తికిఁ బూజ లొంది, మ
ర్త్యులనవనీతలేహననుమానవపాళి కొసంగుఁ బుత్త్రిలన్. 54

---

*భాస్కరక్షేత్రలక్షణము కథాప్రారంభాత్పూర్వము చెప్పఁబడినది.

చ. ఇటు జమదగ్ని పుత్రులకు నిచ్చెఁ దెలంగు వరా లొసంగె న
ప్పటు, నది యాది న త్తనువు భాస్కరభూముల భూమిదేవి నాఁ
బటుగతిఁబొల్పుచేందు, నల భార్గవరాము యశంబు సర్వది
క్తటముల నద్దిదొట్టె యనుదారెడి దేవమునీంద్రవంద్యమై. 55

శా. భూదేవీ మహనీయతత్త్వ మిది, శంభుస్వామి శైలేంద్రపు
త్రీదేవీమణితోఁ దొలిం బలికె, నిద్దీనిన్ వినం బొల్చు వా
గ్రాపిదుర్భూతనిభూతి, మోక్షపద, పుత్త్రి, శ్రీ, యశః, పుణ్య, భూ
మ్యాదిస్ఫారమహాసుభావముల వే నందంబుగాఁ గాం త్రోగిన్. 56

మ. అని భూదుర్లభ మా రహస్య మిది కంజారాతికోటీరుఁ డి
త్యనుకంపామతి శైలపుత్రికిని మున్నాలింపఁ గావించి వి
ట్లును సూతుం, డతిధీసమేతుఁడు, సుధీలోకాతిపూతుఁడు తె
ల్పె నొగిన్ శౌనకముఖ్యమానితతతి కర్థిన్ నైమిశాఖ్యాటవిన్. 57

ఉ. గౌరిరొ! కాశియందు మృతి గాంచుటయున్, గురుభూమి దానముల్
సారసబాంధవగ్రహణసత్సమయంబునఁ జేయు, టంక గే
దారమునందు నీరమును ద్రావుట, శ్రీగిరిశృంగదర్శనో
దారమహంబు, లింగనవకాలయవాసము దుర్లభం బగున్. 58

వ. అని, 59

క. స్కందపురాణంబున గిరి, నందిని కభవుం డను శివ-నగపశ్చిమది
క్సుందరపదతత్త్వకథల్; పొందున్ బాల్మూఁడవదిది-"భూమినుకథ"గన్

వ. అంత, 61

మ. అపు డాసూతుఁడు శౌనకాదులకు, "నయ్యా! యాలకింపుఁడు! ని
ద్దపుఁ బెంపం దెడి పాపనాశనసుతీర్థశ్రీమహత్త్వంబు పా
పపు రూపంతయు మాఁపుఁ, బాతకములన్ భంగంబు నొందించు, మో
క్షపుఁ బొందుం గలిగించు, నొక్కట నటన్ స్నానంబు గావించినన్. 62

పాపనాశనతీర్థమాహాత్మ్యకథనము.

చ. అనుడును సూతుఁ గాంచి ముని లాఁడిరి; "సూత! గుణప్రపూత! యే
యనుపమపుణ్యమెుం జేలిపి, యాదట మానవపాళి పుత్రల
బ్ధిని గనఁ జెల్లుఁ? దెల్పు," మన, ధీయుతుఁ డాతఁడు సూతుఁ డెంతయున్
మనమునయందు నందము నమందముగాఁ గని వారి కిట్లనున్. 63

మ. మునులారా! ఘనులార! మీ రడుగు పుత్ప్రాప్తిప్రకారంబు చో
లను బాగై నది, యొక్క వర్షము జనుల్ బాగీరథీసేవఁ జే
ల్చిన బల్ పున్నెము పాపనాశమును దర్శింపంగ నై నంతమా
త్రన లాభించును, గానఁ, దద్ఘనమహత్త్వం బౌ నె వర్ణింపఁగన్?? 64

ఉత్పలమాలిక.

నాలుగు వర్షముల్ తపము నర్మద యొడ్డునఁ జేసినట్టి యా
ద్వేలఫలంబు, తుంగనది తీరమునందలి తీర్థమందుఁ బెం
పాలలి నొక్కటం జలకమాఁడు నెడం దగు; నూర్జ లో సుషః
కాలము తుంగభద్ర మెలుఁగారెడు పాపవినాశమందునన్
మేలుగఁ దాన మాఁడు నెడ, నిర్మలతం గడియించియు, న్నరుం
డొలిని గోటి యా తరము లొయ్యఁ గులంబు సముద్ధరించి, శై
వాలఘులోకమందును సురాధిపముఖ్యనుతప్రకారుఁ డై. 65

శార్దూలము—పంచపాది.

ముల్లోకంబులు నేని పాదజలజంబు ల్గొల్చు సద్భక్తి సం
పల్లాలిత్యముతోడఁ, దద్భవునిసంభావించు నాతండు శ్రీ
సల్లీలాకము, శంభులోకమును గాంచెం జోలి, శై వాతిమా
యోల్లాసంబుల కంద రాక, శివుతో నొప్పొందియున్, ముక్తియో
షిల్లీలానువినోదపాత్రుఁ డయి, వాసిం దెల్వినిం గాంచెడిన్. 66

సీ. కలియుగంబునయందుఁ గాంచేఁగా నరులకు-మంచి సంతతి జనియించు టరుదు,
సంతులేని మనుజుఁ డెంతయు నిహపర-సౌఖ్యదూరుం డయి శ్రమలఁ జెందు,

వాఁడు వ్యర్థుఁడౌడు, వాని వంశంబు నశియించు, పితృదేవమునిఋణయు
తుఁడు వాఁడు,
కొమరు మోమును గనుఁగొన్న, వానికిఁ బయిమాఁడు ఋణములు పోలియు
నిజము,

గీ. పుణ్యులకు మంచి సంతతి పొనరు ద్వారను,
పాపకర్ముల్, పరద్రవ్యహారకు లగు
వారు భార్యాసుతభ్రాతదూరు లగుచు
నిరతదుఃఖంబు గాంతురు ధరణియందు. 67

శీలవతీ చరిత్రము.

మ. ఇపుఁ డింకొక్క యుదాహృతిం బలుకఁగా నేఁపారుఁ, గంజారివం
శపు రాజేంద్రుఁడు తొల్లి నేలె ధరణిన్ "భద్రాశ్వుఁ"డన్ వాఁడు; త
చ్చపలాక్షీమణి, యోగ్య, శీలవతి, కాంతప్రీతిసంయుక్త, బా
గ్యపుఁ గాణాచి, పతివ్రతామణి, జితానంగాంగనారూపయున్. 68

చ. అయినను దొంటిపుట్టువునయందలి కర్మఫలంబు గాఁగ, నొఁ
డయిన నపత్యముం గనక, యాపె యదే మదిఁ జింత గాఁగ, నెం
తయుఁ గడు వంది కుందుచుఁ, 'దనన్ గర మట్టి వసంట సేర నె
ద్దియొ కత' మంచు లోఁ దలఁచి, తేటగ నద్ది యెఱుంగఁ గోరియున్. 69

మ. చనియున్ శీలవతీసతీమణి, నమస్కారంబుగావించె, నె
మ్మనమం దొప్పిన భక్తి చొప్పడఁ, దపోమాద్యన్మహీజానికిన్,
ఘనసుజ్ఞానికి, వారితాఖిలభవాఘగ్లానికిన్, శంభుస
మ్మననానూనతపావధానికిని, దత్తాత్రేయసన్మానికిన్. 70

ఉ. ఆయమ వచ్చి, జోత నిడినంత, మునీంద్రుని యంత యామె న
త్యాయతమైన పేర్మి దనరారఁగఁ గాంచియు, 'నేమి కారణం

బో! యిట వచ్చినందు?' కని యయ్యన ఱొచ్చె మొనర్పు, మాసర
జ్ఞాయకుతోడ ని ట్లనియె, నా మెయప్పుడున్.

మ. "మునిచూడామణి! మీ కృపారసమునన్ భూపుండు నా భర్త నే
నును సంతోషముగాఁ జెలంగెదము; సన్నుత్యప్రకారోరురీ
తిని దైవాజ్ఞ, నెల్ల దేశముల పృథ్వీనాథు లస్మచ్చమూ
ధనసంపద్విభవాతిరేకముల నత్యంతంబు నగ్గింపఁగన్. 72

వ. కాని, 73

ఉ. సంపద లెన్నియేనియును జాల నెసంగును గాక; భవ్యనై
వింపవరేణ్యవైభవము లీల చెలంగును గాక; సైన్యపా
రంపరి యుండుఁ గాకఁ; గడు రమ్యవిభూషలు వొల్చుఁ గాక; జీ
వింపున కింపు నింపు నె భువిన్ సతికిన్ సుతపాళి లేనిచోన్. 74

ఉ. దానము లెన్నొ సల్పితిమి; ధర్మము లెన్నియొ సల్పినాము; సు
జ్ఞానులకున్ సపర్యలను జేసితి మెంతయు శ్రద్ధతోడఁ, గా
నీ; నలు సంత బిడ్డఁడు జనింపఁగ లే; దకటా! యిదే కదున్
మానసకంజమందుఁ బలు మాఱ్రులఁ గుందు హిమాద్రిఁ బోలెడున్. 75

ఉ. పాప మ దేది తొల్లిటి భవంబున భూవరుఁ డాచరించెనో?
యీ పగిదిన్ సదా సుకృత మే పొనరించియుఁ గూడ, సంతునన్
లోపముఁ జెందెఁ బ్రాక్తనజనుర్వృజినంబు కతంబు దాని కే
దో? పలుకం గదే? మునికులోదధిచంద్రమ! నీకు మ్రొక్కెదన్. 76

మైత్రేయమహాముని శీలవతికిఁ బాపనాశన తత్త్వంబుఁ జెప్పుట.

మ. అన, మైత్రేయుఁడు యోగదృష్టి విషయం బాలోచనం జేసి, యి
ట్లనె నమ్మానిని; "కమ్మరో! తొలి భవంబం దీ వసూయన్ సప
త్నిని దుర్మార్గికఁ జేంపి, దాని తనయున్ నిర్మాతృకుం జేసి; తా
ఘనపాపంబున నిప్డు వంధ్య వయితో కాంతామణీ! నీ విటున్. 77

ఉ. పాప మి దెండిపోవుటకుఁ, బాపవినాశనతీర్థమందు నీ
వోఁపిక భర్తతో జలక మున్నతభక్తిని జేల్పుదేనియుం,
బాపము లెల్లఁ బాసియును, బాపలు నీకును గల్గు వారు, ని
ష్పాపచరిత్రు లై, కరము వంశసముద్ధరణైకపాత్రులై." 78

చ. అని వచియింప, శీలవతి యా మునినాథునితో వచించె, "నో
మునివర! పాపనాశ"మని పొల్పుగతీర్థవరేణ్య మెందునం
దనరును? దెల్పు!" మన్న, నల తాపసపుంగవుఁ డామె కిట్లనున్
"వనజదళాక్షిరో! వినుము! పాపవినాశనతీర్థ తత్త్వమున్. 79

ఉ. శ్రీగిరి పశ్చిమాశను బోరిం దగు ద్వారము వారుణాలయం
బై గరిమన్ వహించు మహితావని యద్ది యలంపురాఖ్యతో
భోగిసురామరేంద్రమునిముఖ్య నుతం బయిపొల్చు, నమ్మ! యా
శ్రీగిరిఁ బోలు తీర్థముఁ బోరిం గన సాధ్యమె ముజ్జగంబులన్ ?? 80

శా. శ్రీకల్యాణద, మాశ్రితావనము, గౌరీనాయకావాస, ము
ర్వీకైలాసము శ్రీధరాధరముతోఁ బెంపందు నం బోల, ము
ల్లోకంబందును దీర్థరాజ మెది పొల్చున్ ? దానికిం దీటదే ;
యాక్రమస్థలమందుఁ దీర్థములు పొల్పారున్ ఘనప్రఖ్య మై 81

శా. ఆ తీర్థంబులు భూతకోటికి శరణ్యంబుల్, సమస్తాఘదు
ర్భీతిప్రాభవహారకంబు, లటులన్ వెల్గొందు తీర్థాళిలో
ఖ్యాతిం జెందియు, శ్రేష్ఠమై, తదపవర్గాంభోజపత్త్రేక్షణా
ప్రీతిం గూర్చును పాపనాశము జగజ్జేగీయమానంబుగన్. 82

ఉ. దంపతు లేకవస్త్రమును దాల్చి, మెయిం దిలకల్కమున్ శరీ
రంపు నలుంగు వెట్టికొని, బ్రహ్మశివాఽఽశ్రితపాళియాజ్ఞ దా
పెంపునఁ దానమాడి, విధి పేర్మిని దైవతతృప్తి సల్పి, నై
లింపనుతున్, హరున్ జలక లీలలఁ బూజలఁ జేల్పఁగా వలెన్. 83

గీ. ఆవేళ లోకోపకారార్థ-మై సుమంగళుల కెలమిని మంగళవస్తు-వుల నొసంగి,
పార్వతీదేవి దరిఁ జేరి, భక్తి మీఱ-వందన మ్మిడి, సల్పెఁ-బ్రార్థనంబు. 84

శా. "తల్లీ! యాశ్రితకల్పవల్లిరో! భవత్పాదాబ్దముల్ భక్తిసం
పల్లీలాగతి డెంద మొంద భజియింపం బూనితిన్, నా శ్రమల్
దుల్లంజేసియు, నాకుఁ బాపముల చేటుం బాఁపి, మే ల్పేర్మి రం
జిల్ల న్నాకును మంచి సంతతిఁ గటాక్షింపం గదే? శాంకరీ!!" 85

ఉ. అంచును బ్రార్థనం జేలిపి, యవ్వల, గోవును, భూమి, పైఁడి, నే,
యంచుల వస్త్రముల్, గుడము, నాదిగ దానము లొప్పఁ జేల్ప, లా
భించును సంతు; సంతొదవు పిమ్మట, నేయి, తిలల్, ప్రవాళముల్
కొంచెక యీ వలెన్ బయిఁడి, గుమ్మడికాయయు, భాండముం దగన్. 86

ఉ. బంగర మిన్న చోటులను బల్కఁగఁబడ్డది, యెల్ల చోటులన్
బంగరు దాన మిచ్చునెడ బంగరుకొండయె చాలి రాదు; కా
నం గడు రాగిడబ్బు లిడినం గడుఁ గూర్చును పైఁడి దాన మీ
యం గని మెప్పు పున్నెమును, నందున బంగరు వొల్చియుంమటన్. 87

ఆ. వె. కంబలంబు నింకఁ - గార్పాసవస్త్రంబు,
మతియు నొగిని ముద్గ - మాషచణక
ములను, బాపనాళి - మున దాన మిడు వేళ
ద్రోణపరిమితి నిడఁ - దొడరు ఫలము. 88

శా. వైనం జెప్పిన రీతి, శక్తికొలఁదిన్ బాపాంతకం బన్న తీ
ర్థానం దానము లాఁడు దంపతులు మెల్సంతానముం గాంచెద,
ర్గాన, శ్రీవిభుఁడు, నీ మనోహరుఁడు, నీ గాణం బొనర్పంగ, సం
తానంబుం గను వారు సర్వజగదంచత్పాత్రులన్ బుత్రులన్. 89

గీ. అనియుఁ మైత్రేయముని పల్క-నాలకించి,
శీలవతి భర్త భద్రాశ్వ-తో లలి నన,

నతఁడు భార్యతోఁ జేరి పా-పాంతకాఖ్య
తీర్థమునఁ దాన మాఁడె భ-క్తి తగ మదిని. 90

గీ. దేవుఁ బూజించి, పార్వతీ-దేవిఁ గొల్చి,
దానధర్మంబు లిడియు, సు-ద్దామసుకృత
ఘనులఁ, బుత్రులఁ గనె వంశ-కరుల, శూర
వరులఁ, గీర్తిధరుల, ధూత-పాపదరుల. 91

క. అని హరుఁ డద్రికుమారిక, కను నను ప్రన సూతుఁ డచేట-ననియు మునులతో
ననియె "నల పాపనాశన, ఘనతీర్థముఁ గొల్వ వలయుఁ-గా! మన!" మనుచున్.

క. ఈ పాపవినాశనతీ, ర్థాపార శ్రీకథ నొగి - నాలించిన వా,
ర్వ్యపరియించిన వా, రిఁక, నోఁపిక లిఖియించు వారు-నొందుదు రిష్టుల్. 93

ఉ. పాపవినాశనాఖ్యఘనపావన తీర్థకథానకంబు నే
రోఁపిక మైఁ బఠింత్రో? యిఁక నొప్పఁగ విందురో? సంస్మరింత్రో? వా
ర్పాపము లెల్లఁ బాసియు, శుభంగురుభూతలసౌఖ్యజాలముల్
ప్రాపుగ నంది యాలఁ గొను వారలు ముక్తిచిరంటికామణిన్. 94

అశ్వాసాంతపద్యములు.

సీ. చెలఁగి మీ కడుపున జ్యేష్ఠుండ నై పుట్టి,
జ్యేష్ఠాఽఽద్భుతిని జాల నెనసినాఁడ;
అడదండు గురుల పాదారవిందంబులఁ
గొలిచి, యించుక తెల్వి నొలసినాఁడ;
అవధానసత్కవిత్వానూనతం బూని
దేశదేశంబులఁ దిరిగినాఁడ;
రాజరాజులకన్న రహిం మించు గౌరవ
భోగవైభవములఁ బొందినాఁడ;

గీ. కామినీసంగతిని గాయ - గాచె మేను;
తనయుఁడును బుట్టె; నిఁకఁ గోరఁ - దగిన దేది
పొనరఁ గొట్టుకొనవసతియుఁ - ముక్తిదప్పఁ?
దనర నివి యింక! డహో తల్లి-దండ్రులార!! 95

మ. పటిమన్ ముక్తిసతీమణీ శుభపదప్రాప్తిన్ వినీతాళిక్తిన్
ఘటనం జేల్వడి మేలి దైవము, సమగ్రశ్రీకరం, బుజ్జ్వల
న్నిటలాక్షానలదగ్ధమార, మగపుత్రీభాగ్యసందోహ, మె
క్కఁటి, న న్నాయజళంభులింగ మెలమిం గాఁపాడఁ దీవింపుఁడీ!! 96

మాలిని. కలితనుగుణులారా! కంధిగంభీరులారా!
లలితకరుణులారా! శ్లాఘనీయాత్ములారా!
దళదమలినకంజా-తాక్షసద్భక్తులారా!
విలసితయశులారా! విస్ఫురన్మూర్తులారా!! 97

గద్యము.

ఇది శ్రీ. వేంకటస్వామి గుప్తచే విరచింపఁబడిన
శ్రీమద్బ్రహ్మేశ్వర పురాణంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీజోగులాంబా బ్రహ్మేశ్వరాభ్యాన్నమః

శ్రీ బ్రహ్మేశ్వర పురాణము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమజ్జోగులనామాం, బామానసనాథ బ్రహ్మ-భవభవహరప
త్త్రామరసాశ్రితులారా ! యో మాతరపితరులార ! - యురుగుణులారా !

వ. పేర్మితో వినుం ; డనంతరంబు సమస్తలోకవశంకరుండు, సర్వశుభంకరుండు శంకరుం డాశ్రితాభయకరి, పాలితకింకరి యగు శాంకరి కానతి యొసంగిన భంగిని బహ్వాటవీసురాగం బగు నైమిశకాంతారంబునందు నిఖిల పురాణ వ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డయిన సూతుండు శౌనకాదిమునిపుంగవసంఘం బునకి త్తెఱంగున నెఱింగించె. 2

తీర్థసేవనపద్ధతులు.

శనివారము - పాపనాశనతీర్థము

సీ. అకలంకులార ! కంజాక్షుండు కటకల-గ్నమున నుండఁగఁ గొల్వఁగ నగు వార
తీర్థంబులను గూర్చి తెల్పెద; వినుఁ డయ్య! మునులార! మీరలు పూన్కి మీఱ
శనివాసరమునాఁడు సరగఁ బాపవినాశ - తీర్థంపు సేవతో నర్థి మొదలు
గావిం, పనఁగ నల కంజాక్షసుతదిన-మున నరుం డుదయమందునను లేఁచి

ఆ. కాలకృత్యనిర్వహణము-గడచు పిదప, బంధుమిత్త్రులతోఁ గూడి, పాపనాశ
తీర్థమున కేఁగి, సంకల్ప-దివ్యగతిని, స్నానమొనరింప, నఘముల్ బి-రాన సమయు.

గీ. స్నాన మగుడు, సంధ్యావంద-నంబుఁ జేల్పి, విధిమెయిని బిత్రుయజ్ఞంబు - వెలయఁజేసి
యఖిలసంపద లిడఁ గల-యల్ల పాప, హరణతీర్థమహాత్మ్యంబు-నాలకించి 3

గీ. పిదప, వేదవేత్త, కుటుంబి, శిష్టతముఁడు,
నయిన బ్రాహ్మణోత్తమునకు, నావు లోను
గాఁగ దానముల్ శక్తిని - గల తెఱఁగున
నిడియు, నింటికి నేతెంచి, యాశభక్త
వితతికిం భుక్తు లొసఁగియుఁ, బిదప దంప
తులు భుజించి, యా రోజు నం-దు నె మన నగు. 4

ఆదివారము——కలకలేశ్వరతీర్థము.

గీ. భానువాసరంబందును, భక్తి మెఱయఁ
గలకలేశ్వరతీర్థంబు - కడకు వెడలి
తనర నట స్నానముం జేల్పి, తన్మహత్త్వ
కథ వినియుఁ, బితృతర్పణ - కం బొనర్చి. 5

గీ. శక్తికొలఁదిని దానముల్ - సల్పి, కలక
లేశ్వరాఖ్యశంకరుని బూ-జించి, యింటి
కరుగుదెంచి, దంపతిపూజ - జేంపు నెడలఁ
బుత్రపౌత్రసర్వార్థముల్ - పొనరు; నిజము. 6

క. అల కలకలేశమునకు సురలు, జేక్కులుఁ, గిన్నరులుఁబ-రఁగఁ దమ కాంతా
తిలకంబులతో రాఁ, ద క్కలకలపతి దానికి నల - గణ్యత గలిగెన్. 7

గీ. అపేట జలకంబు లాడి, యా-హరుని గొల్వ
నఖిలపాపాల్ పటాపంచ-లగు, శుభములె
సఁగును, గోర్కుల్ ఫలించును, సంతతియును
దప్ప కొప్పును సజ్జన-తతులు వొగడ. 8

గీ. పరిష్కృతకుఠారవుం డగు-భైరవుండు
తగ వినిర్మించె నీ మహా-స్థలముఁ దొల్లి;
నిచట రుద్రాభిషేకంబు, నీకను దుర్గ
పూజఁ జేల్ప, సర్వార్థముల్-ముక్తి గల్గు. 9

శా. "కాలాకారుఁడు, భస్మదేహుఁడు, జటాగ్రామోల్లసన్మస్తుఁడు
ద్వేలాభీలతరాసుహర్త, యఖిలోర్వీదేశికుండున్, గపా
లాలంకారలసత్కరుండు, సుదయోదారుండు, దిగ్వస్త్రుఁ డా
ధీలాలిత్యమనస్కభైరవుని భక్తిం గొల్తు నశ్రాంతమున్." 10

శా. ఈ లీల న్నుతిఁ జేల్పి, భైరవుని సేవింపంగ నావారి కా
భీలాఘౌఘపరంపరల్ వొలఁగి, యుర్విం బ్రాజ్యరాజ్యాదికో
ద్వేలశ్రీసుఖముల్ దలిర్చి, యవుల్ జేర్మిన్ విముక్త్యంగనా
శీలం బెల్లను గొల్లలాఁడ నెసఁగున్, శిష్టాళు లగ్గింపఁగన్. 11

ఉ. భైరవు నంతికంబునఁ, బ్రవాళము, ముత్తెము, రత్న, మింక, బం
గారము, వస్త్రముల్ మొదలుగా నగు వానిని భక్తకోటికిన్
శ్రీరహిమీఱునట్టి శుభశీలురకుం దగ నీయ నౌను; మా
న్యోరుతరప్రదానమును నొయ్యనఁ జేయఁగఁ బోలు నియ్యెడన్. 12

క. ఇవి కలకలేశమహిమము, మదవతిరో! విన్న వారు, మఱిఁ జేసిన వా
ర్పొదలఁగ వ్రాసిన వ సుసు, సదమలశుభముక్తులందఁ-జాలుదు రెలమిన్. 13

సోమవారము - సోమసిద్ధేశ్వరతీర్థము.

గీ. సోమవారమునాఁడు వి-శుద్ధమతిని, దుంగభద్రానదిం గడున్-రంగుమీఱు
సోమసిద్ధేశతీర్థాన-సారిదిఁ దాన, మాడి, బ్రహ్మయజ్ఞముఁబిత్ృ-యజ్ఞమొగిని.

గీ. జేరిపి వేదవేత్త, కుటుంబి, సద్గుణుండు, నయిన భక్తునకుం బ్రస్థ-మన్ని బియ్య
మంబరంబుతో నొసఁగి, ఘా-లాక్షుఁగొల్చి, పిదప నాపాసనము సల్ప, వెలయు
నంతు. 15

మంగళవారము - అగ్నీశ్వరతీర్థము.

గీ. కుజదినంబున నెంతయుఁ-గూర్మి మీఱఁ
జేనియు, నగ్నీశతీర్థాన-స్నానసంధ్య
లాచరించి, కందుల ద్రోణ-మన్ని దాన
మిడియు, నటఁ జొల్చు శివుని బూ-జించి, భక్త
భక్తులను గొల్చి, యాల, గీ-మునను వచ్చి. 16

గీ. దంపతులభోజనంబులం - దనరఁ గొల్చి
వారియాజ్ఞనై భుజియింప-వలయు ; నటులఁ
గ్రమముగాఁ జల్పు నార ల-ఖండమయిన,
స్వర్గలోకసౌఖ్యము గాంత్రు-సత్య మిదియు. 17

బుధవారము - భుజంగేశ్వరతీర్థము.

గీ. నరుఁడు బుధవాసరము దివా-కరుఁడు పొడమ
టకు మునుపుగా భుజంగేశ్వ-ర మను తీర్థ
మున కరిగి, స్నానమును దాన-ములను బత్తిఁ
బొనరిచియుఁ, దీర్థమహిమంబు - వినియు, నలభు
జంగమేశ్వరుఁ బూజించి, శర్వభక్త
భక్తులనుగొల్చ, నిష్టార్థ - ములు ఘటిల్లు. 18

గురువారము - బ్రహ్మనారాయణతీర్థము.

గీ. దేవగురుదినమ, మేకాగ్ర-భావ మొలయ, బ్రహ్మనారాయణాఖ్యతీ-ర్థమ్మునందు
దాన మాడి, తీర్థముకథ-వరగ వినియు, వచ్చి, బుధుల భుజింపఁజ-ల్పు, సిరు
[లెసఁగు.

మ. వెలయుం దేవనికాయమాన్య మయి పృథ్విన్ బ్రహ్మనారాయణ
స్థల ; మం దందముఁ జెందమొంద వనికాసంఘాతరమ్యావనిన్

దొలి వాగీశ్వరుఁ డీశలింగమును సన్నుత్యంబుగా నిల్పె, న
ద్ది లలిం బాపలతాలవిత్ర మయి, ము క్తిం గొల్పు భక్తాళికిన్. 20

ఆ. వె. తాన మిందుఁ జేసి, దానంబులను భ క్త, తతికిఁ జేసెడి జన-తతికి సుకృత
మతితరంబుగాఁగ-నతుకు, శైవపదవి-కలుగు, నిలనుసంపదలును జెలఁగు. 21

శుక్రవారము - శుక్రేశ్వరతీర్థము.

గీ. శుక్రదినము శుక్లేశ్వర-శుంభదమల
తీర్థమునఁ దాన మాఁడియుఁ, దీర్చి జపము
శివశివా శ్రితపూజలఁ - జేసి, దాన
ము లిడి, తీర్థకథను విని, బు - ధులకు భు క్తు
లొలయఁ జేయ, శుక్లేశ్వరుఁ - డొసఁగు ము క్తి. 22

శనివారము - పాపనాశనతీర్థము.

గీ. మందవారంబునందునన్ - మరలఁ బాప
నాశమున భాగ్యతోడను - స్నానమాఁడి,
ఫలముఁగోరి,యం దుండు న-భవునిగొల్చి
యోగ్యుఁడును, బ్రహ్మవేత్తయగా - నొకని దాన
తృప్తుఁజేసి, తీర్థకథ నా-లించి, బుధుల
కన్నవస్త్రదానముల మ-ర్యాదఁ జేల్పి,
యొక్క సద్భక్తునకు ఘృత - ముండుపాత్ర
గుప్తముగ ఫలదక్షిణల్ - గూర్చి యిడిన,
బుత్రపౌత్రభాగ్యము గల్గుఁ, బొనర నీఁకను
భక్తులకు బీఁదలకు వెండి-బంగరముల,
నంబరంబు, నావులఁ, గంబ-ళంబు విడిన,
నీ సుతీర్థపు శక్తిమై నొసఁగు ము క్తి. 23

గీ. ఇదియె వారతీర్థవిధాన; మింతిమిన్న!
అర్కుఁడు కటక మెనసిన-యపుడు సేయఁ,
బుత్రపౌత్రాది సర్వార్థ-ములు ఘటించు,
వ్యాధు లాధులు నెన్నని-నంతరించు;
శంభుసాయుజ్యమును గల్గు-సత్యమిదియు;
మఱియు, ని వ్వారతీర్థస-న్మహిమ శ్రద్ధ
మీఱ విను వారు, వినిపించు-వారు, వ్రాయు
వారు గాంతురు శివలోక-పదవి నెలమి. 24

క. స్కాందపురాణమునందునఁ, బొందెడి శ్రీ శైలఖండ-మున, నపరద్వా
ర్మ్రందేశరకథ, వారా, నందదతీర్థ మహిమకథ-న ల్వాగు నిదియున్. 25

మ. అపుడుర్ శంభుఁ డదంభగుంభన సముద్యద్వాగ్విజృంభిక్రియల్
విపులాభీలతరాజవంజవమహాఽఽవేగప్రతీకారిగాఁ
జపలాక్షీమణి, కద్రిజాతకును, శ్రీశైలాపరాశాచరి
త్రపటుశ్రావణమందుఁ దెల్పె, నల తీర్థశ్రీకతం బిమ్మటన్. 26

శా. ప్రాలేయాచలకన్యకా! వినఁగదే? బ్రహ్మేశలింగంబు శ్రీ
శైలశ్రేష్ఠపుఁ బశ్చిమాశ దగు ప్రాంచద్ద్వారమందుఙ్ సము
ద్వేలశ్రీకరమై, త్రిలోచనమునై, తేజోమయంబై, కడుఙ్
గ్రాలుఙ్ మౌక్తికరత్నకోటి కనకప్రాకార మధ్యంబునన్. 27

అష్టాదశతీర్థములు:—

గీ. అల్ల పడమటిద్వారంబు-నాశ్రయించి
తీర్థరాజంబు లెన్నని-నర్థిఁ జెలఁగు
నవ్వి యఱువదినాలు,గిఁ-కందుయోగ్య
మయినదష్టాదశనుతీర్థ-చయముమిగుల 28

గీ. ఆలకింపుము, పార్వతీ! యల్లవాని
మహిమఁ దెల్పెద "ననుడు, న - మ హరుఁ గాంచి
"సరియె" యని, భక్తిమైఁ బల్కె, శంకరుండు
శాంకరిం గాంచి పలికె" శ్రీశైలమునకు. 29

(1) అంతర్గంగ.

గీ. అపరదిగ్ద్వారము నలంపు-రాఖ్య నొందె
నా యలంపురికిం దక్షి-ణాశఁ గ్రోసు
దవ్వునం ద్రిలోకఖ్యాత-తత్త్వ మెనసి,
యొప్పుచుండు నంతర్గంగ-యురుమహిమను. 30

గీ. అద్ది పాతాళమునుండి-యవనిఁ గాంచె
వచ్చినట్టి దా శ్రీభోగ-వతియ , కాని,
వేఱు కాదు సుమి! యని కా-న్పించి నంత
నే పటాపంచలై విచ్చు-వృజిన వితతి. 31

గీ. పొనర నని గన్న వారికి - ముక్తిగల్గు;
నందుఁ దాన మాడిన వారి - యఘము లడఁగు ;
నందు మునుకల నిడి, యట-నలరు బంగ
రంపు రంగు చెలంగు పు-రహరుఁ గొల్చి. 32

గీ. అవులఁ బితృతర్పణోర్వీసు-రార్చనములఁ
బొనరుచు జనము లైహికా-ముష్మిక సుఖ
ములను గాంతురు; తత్తీర్థ-కలితకథను
వినియు, నటఁ బొల్చు హరునకుఁ - బేర్మిఁ బూజ
సల్పి, శివభక్తవితతిపూ-జను బొనరుచు
నెడను సంతాన హాని రా, దిఁకను ముక్తి
కరతలామలకం బయి - క్రాలు, నిజము,
తీ యెసఁగు ని దంతర్గంగ-తీర్థ మహిమ. 33

(2) పాపనాశనతీర్థము.

ఉ. దానికిఁ దూర్పునందు నరుదారెడిఁ బాపవినాశనంబు నా
జోను సెలంగు తీర్థము, వికంకటసంకటదాయకాతిఘో
రానలసామ్యపాపహర, మాశ్రితమానసకాంతకాంతికా
న్యానభయాపహం బగుచు, నొప్పఁగ నాయువు శ్రేయ మీయుఁగన్. 34

చ. పరమమునీంద్రసేవితము, పాపవినాశనతీర్థరాజ ; మ
ప్పురమునఁ గొడ్డురాండ్రును, మఱిఁ బొప్పగ ద్వాదశవర్షవంధ్యలున్
మఱియును, నష్టపుత్రికలు, మాఱిరిపంతులై కల్గు కాంతలున్
బొరిగను గొల్వ, వారలకుఁ బుత్రకు లొప్పఁగఁ జేయు నోలిగన్. 35

మ. తిలకల్కంబును మేనఁ బూసికొని యున్, దివ్యద్విజాత్మాంబరం
బులయుం దాల్చి, శిరఃశ్రితాజ్ఞ గొని, యింపు స్నేమ్మదిం గొల్చి, గం
గ లలిం దానము లాడినట్లు మునుకల్ గావించి, శ్రీకంఠుఁ గొ
ల్చి, లసన్మానసభక్తియుక్తి చెలఁగన్ శ్రీనారసింహాస్థలిన్. 36

శా. చేరం బోయి, విధిప్రకార, మల లక్ష్మీనాథునిం గొల్చియున్,
సారానందదుఁ, డాశ్రితావనుఁడు, తుంగాఖ్యాపగోదగ్ధిశా
గారుం, డెంతయు నాకు నిష్టుఁ డగు నక్కాంశాక్షుఁ డంచన్మనో
హాభీష్టంబునుదీర్చుఁ గాత"మను నొప్పా మంత్రముం బల్కియున్. 37

(3) దుర్గామాతృకాసన్నిధులు.

చ. అని యిటు జోతసల్పి, జలజాక్షుని వేఁడియు, నాల, దుర్గనుం
గనియును, విధిప్రకార మెసఁగంగను గొల్చియు, నాల, మాతృకా
చక్రనమును జేసి, పైనఁ బది చేడ్పుల దానములం బొసర్చి, వా
యనముల నిచ్చి, భక్తులకు హాయ్వగ భుక్తులఁ బెట్టఁగా వలెన్. 38

మ. అగరాట్పుత్రిక ! యిట్లొనర్చు నెడ, సత్యంబౌ గతిన్ సంతతిన్
బగఁ గాంగ్రత్రంతియు కాక, కీర్తియు, సముద్యైశ్వర్యసుర్యత్వముల్

నుగముల్ గల్గెడు; నెల్ల పాపములు దుల్లుం బంచబంగాళ మై;
యగు శ్రీపాపవినాశనాఖ్యఘనతీర్థాంచన్మహాంబిద్ధియుఁన్. 39

(4) ప్రథమబ్రహ్మతీర్థము.

శా. ఓ కాంతామణి! యల్ల పాపహరతీర్థోపాంతమం దొప్పు ప
త్త్రాపికట్యం బగు తేజుతోడఁ బ్రథమబ్రహ్మస్థలం; బందు బ్ర
హ్మాకారం బగు లింగ ముండు; నది ము న్నంభోజగర్భుండు లో
కైకశ్రీకముగాఁ బ్రతిష్ఠ నిడె దేవానీక మగ్గింపఁగన్. 40

ఉ. అక్కడ స్నానదానముల నాచరణం బొనరించి, వేదస
వ్యాక్యమనీయమానసము హర్వగు భక్తునకేని కేనియున్
మక్కువ దానముల్ సలుపు మానవు లెల్లనఘంబు లేఁగియుఁ
బెక్కువ నెల్ల కోర్కులను వేడ్కను గాంచి విముక్తిగాం గ్రోగెన్. 41

(5) ఛాయామల్లికార్జునతీర్థము.

మ. అనఘం బై, తదుదీచియందునను ఛాయాపూర్వ మా మల్లికా
ర్జునసత్తీర్థ మెసంగు, నందుఁ దనరున్ బ్రోద్యద్విచిత్రస్ఫుర
ద్ఘనవర్ణం బగు లింగ మొం; డెవఁడు తద్భవ్యేశలింగంబు నో
య్యనఁ బూజించునొ, వాఁడు శ్రీగిరిని దైవాఖ్యాంగ నా లింగ మొ
య్యన సేవించుఫలంబు నొందు; నట చాయామల్లికాపూర్వ కా
ర్జునతీర్థంబునఁ దాన మాడి యును, నచ్చోఁ బొల్పు శ్రీమల్లికా
ర్జును బూజించిన, నెల్లపాపములు దుల్లుం బంచబంగాళమై 42

శా. "సాలగ్రామము, నేయి, ముత్యములు" నా జొనొందు దానంబు లా
మేలా చోటనుజేయు వారు కడు నెమ్మిన్ బుత్రసౌభాగ్య ము
ద్వేలశ్రీగతిఁ గాంతు; రింకఁ దుది ముక్తిం గాంత్రు; నిక్కంబుగా;
నాలాపాతిగ మీనుతీర్థమణి మాహాత్మ్యంబు చింతింపఁగన్. 43

(6) వేదాసంగమేశ్వరతీర్థము.

మ. తదుదీచీదిశయందు నందముగ వేదాతుంగభద్రామహా
నదు లొండొంటిని జేరుచోఁ దనరు లింగం బొండు, శ్రీసంగమా
ఖ్యదురుద్యద్వృజినాంతకంబు, వరదం, బత్యంత తేజోయుతం ;
బుదితం బౌ మతి నందు మునుక లిడి యుర్, బ్రోద్యన్మహాభక్తిమైఁ
విదపర్ సంగమశంకరుం గొలిచి, పృథ్వీదేవతాదానముల్
పాదలం జేసినచోఁ గృతాఘములు వింపుం జెంది, నైలింప భ
వ్యదశాలాభము లంది, ముక్తిసతితో నైక్యంబు గాంచెం దగున్. 44

ఉ. ఈ విధిఁ గాంత లా శివుని నింకను నందు నెసంగు శాంకరిన్
భావ మెలర్పఁ బూజలను బర్వఁగఁ దన్ప, సుమంగలీత్వము
జీవము లుండు దాఁకఁ గని, చెల్వుగఁ బుత్త్రి లెసంగి, సంపదల్
వావిరి గాఁ దలిర్చెద, రవారితమోక్షపదాప్తియోగ్యతన్. 45

(7) గణికాసిద్ధేశ్వరతీర్థము.

శా. వేదాసంగమతీర్థసన్మహిమ దేవీ ! వింటి ; వింకం, దదీ
యోదీచిం బది విండ్లదవ్వునను నెంతో భక్తిమై నప్సర
స్త్రీదివ్యత్కృతి నై నెలర్చుగణికాసిద్ధేశ్వరక్షేత్ర మీ
లోకస్తోమశుభాకరం బగుచుఁ బొల్చున్ సన్మహత్త్వంబుతోన్. 46

మ. తగ గంధర్వపతీవతంసము లటన్ దానంబు లాడంగ నొ
ప్పఁ గడిచుం గర ; మందు నుండెడి శివున్ బూజించి, యిం కందు దా
లగు లోకాంబికయా కుమారికిని వస్త్రాలంక్రియాదిక్యపూ
జఁ గడిందిం బొనరించి, యోగ్యుల కొగిన్ సత్కారముల్ సల్పినన్,
దగు న వ్వారల కెల్ల సౌఖ్యము, లిఁకన్, శైవావనీవాసమున్. 47

మ. గణికాసిద్ధినుతీర్థసన్మహిమనాకర్ణింతు ; నాలింపు ; మం
దణిమాత్రంబు దొసం గెసంగని జలంబం దొయ్య నానాప్సరో

మణు లేం తేనియుఁ దానమాడి, ఫలసమ్యగ్వాసనాపుష్పముల్
మణిభర్మాదుల నం దెసఁగు నుదురాణ్మాద్యజ్జటామండలుజ్
ఫణిమాలాధరుఁ, సాంబశంకరు ననుస్వా-రార్చణంగొల్చి, ప
న్మణిమంజీరఝుళంఝుళారవముమై నాట్యంబులం జేల్చి, ని
ర్గుణుఁ డాదేవునకుణ్ ముదం బిడఁగఁ, దద్గోరాట్పురంగాద్భుతిజ్
మణి యా తీర్థములందు నిద్ది; సురవామాక్షుల్ తదీశానుఁ కా
రుణికత్వంబున మేల్వరంబు గొని, యార్తుల్ వో మనంగాఁ దగెజ్. 48

గీ. అగజరో ! యెరు తగ శాంతు-లై, జితేంద్రి
యు లయి, యీ తీర్థమందున - నోలి నేఁడు
రాత్రు లుపవాసముం జాగ-రములు సలిపి
భక్తిఁ బంచామృతాదులజ్ - భవునకుం ది
వముల రాత్రులం బూజలఁ - బరఁగఁ జేతు,
రల్ల వారికి సిద్ధి చే-న్నారుఁ; గాన
వలరెడి గణికాసిద్ధేశ - మనఁగ దీర్థ
రాజ మియ్యది, విను; ముడు-రాజవదన!! 49

క. స్నానము, దానము, శివసన్మానము, జపముం, దపోవి-ధానము, నట న
త్యానందదమ్ములుజ్, మోక్షానల్పఫలప్రదములు ; నంభోజముఖీ!! 50

ఉ. స్కాందపురాణమందు, శివశైలపు ఖండమునందుఁ "బద్మటం
బొందెడి శ్రోవ గొప్ప"యని పొల్చెడిభాగమునందుఁదీర్థస
ద్బృందమహాత్మ్యవర్ణనఁ బొరిం దగు నాఱవ కక్షి యిద్ది, దై
నందినమానవార్తివృజినప్రకరప్రమదాపహం బగుజ్. 51

(8) మోక్షేశ్వరతీర్థము.

మ. గణికాసిద్ధతలోత్తరంపుఁ బదియా కాండంబు లౌ దవ్వునం
గణనీయప్రభ మై, సుతీర్థనికరాగ్రణ్యంబు నై, దేవతా

ప్రణతంబై, యపవర్గదాయకమతీర్థం బొప్పు మోక్షేశ్వర
ప్రణుతిం బొంది, సమస్తపాపవనదావజ్వాలికాకారతన్. 52

మ. అటఁ దానం బొనరించి, శుద్ధి గని, చంద్రాలంకృతుం గొల్చి, యు
త్కటతత్తీర్థమహత్త్వమున్ వినినచో, గాఢాఘజాలంబులున్
మటుమాయంబగు ; ముక్తికామినియు "రమ్మా" యంచు బల్ పేర్మిఁ బి
ల్చుటసం బూనుఁ, ద్రిలోకియం దిది కదున్ సొంపారు నిక్కంబుగన్. 53

(9) భుజంగతీర్థము.

మ. తదుదీచీదిశ నాదిశేషనియతస్థానం, బహిక్షేత్ర, మిం
పెదవుం గూర్చ నెసంగు, నందును భుజంగేశానలింగంబు, స
ర్వదివౌకస్తుతిమూల మై, సదపవర్గశ్రీకరం బై, శుభ
ప్రదమై, వజ్రమయంబు నై, వరద మై, వ్యాళోరుమాలావిరా
జదనూనప్రభ మై చెలంగు రహి మించెం దుంగభద్రాతటిన్. 54

గీ. ఈ భుజంగేశ్వరు నొగి సేవించి, యీను
తీర్థమునఁ దగు స్నానతతిని నొసంగి
భక్తులను గొల్వ, నిష్టలాభమును, బుత్ర
పౌత్రలాభమున్, ముక్తిలాభమును బరఁగు. 55

గీ. అట్టి దాత లొప్పత్త్యపేతాపవర్గ,
పదము గాంతురు, శేషాహి - భవ్యకృతిని,
బరఁగు శ్రీభుజంగేశ్వర-పదము మహిమ,
దీని వినిచితి ; నింక, నే-దేని విందొ ?
తెలుపు "మని పార్వతిని మహా - దేవుఁ డడిగె." 56

ఉ. అందులకున్ నగేంద్రతనయామణి శంకరుతో ననున్ —"ప్రభూ !
పొందుగ నింక నొక్కెడయి పొల్చెడి తీర్థపు సన్మహత్త్వముం
గ్రందుగఁ దెల్పుమా !" యనుడుఁ గాలగళుండు వచించె నప్పు, డో
సుందరి ! చాల సొం పయిన చోటును దెల్పెద, నాలకింపుమా !!" 57

(10) బ్రహ్మనారాయణక్షేత్రము.
(11) మణికర్ణికాతీర్థము.
(12) ప్రయాగతీర్థము.

గీ. బ్రహ్మనారాయణక్షేత్ర-వరముఁ గూర్చి
మఱియు మణికర్ణికను గూర్చి, మగువమిన్న !
మున్న తెల్పితి, నెంతయు మిన్న లంచు
ఇఁకఁ బ్రయాగతీర్థము నాల-కింపు , నగజ ! ! 58

చ. అట నరిశంఖపంకజగదాఽఽఢ్యకరుండును, వైజయంతికో
త్కటమణియుక్కిరీట కనకాంబరయుక్తగళ స్థలీశికః
కటియుతుఁ, డానమద్వరదగణ్య శుభాభయదుండు వొల్చు స
త్పటుతఁ బ్రయాగమాధవుఁ డు నారతగ్రాఘనిదాఘ మాఁగఁగన్. 59

ఉ. అల్ల ప్రయాగలో జలక మాడి, రమాధవుఁ గొల్చి, పాపపుం
దల్లడ మీఁగ, నాలఁ, బితృఋణముం బొనరించి, ప్రస్థమా
త్రోల్లసితప్రమాణ మయి యొప్పెడుసెన్గలు, గోవు, నొక్కభ
క్త్యుల్లసితాత్ముఁ గొల్చి యిడ, నొందును వారికి మోక్షసంపదల్. 60

శా. ముల్లోకంబులలోఁ బ్రయాగము యశఃప్రోల్లాసముం జెందు, భా
స్వల్లీలాప్తిఁ జెలంగుఁ దుంగ యిట, నా సద్వాహినిన్ మున్గియున్
బెల్లౌవైభవ మొప్పు శ్రీహరిని సేవింపంగ నా వారికిం
దుల్లుం బాపపరంపరల్ సుజనకోటుల్ ‘మేలు మే’లం చేసన్. 61

(13) దేవద్రోణీతీర్థము.

శా. దేవద్రోణిని గూర్చి వింటి మును , హో దేవీ! తదీయోత్తరా
శావిశ్రాంతిని నగ్నినాథ మనఁగా సల్లింగ మొప్పారుఁ ; ద
ద్భావంగమ్యత నాలకించితివి ; స్కందప్రోక్త శ్రీశైల స
ద్భావేంద్రేతరదిక్కథం బొలుపు నొందన్ సప్తమం బిద్దియా. 62

(14) శుక్లేశ్వరక్షేత్రము

గీ. ఇంటి శుక్లేశ్వరక్షేత్ర-వితతమహిమ ; మెట్టితీర్థంబు లద్దాని - కేటి సాటి ?
యజ్ఞఫలముల మించెడు-నట్టి ఫలము, నిచ్చుఁ గాశికాపురితోడ-నెనయఁ నద్ది.

(15) నాగభోగేశ్వరతీర్థము.

గీ. దాని కుత్తరంబాదునఁ - దనరుచుండు, నాగభోగేశ్వర మని సు-శ్రీ గణించు
తీర్థరాజ మాశ్రితుల కి-ష్టార్థములను, గరతలామలకము సల్పఁ - గలది గరము.

శా. అం దందంబునఁ బొందు నీల మయి, రమ్యంబై, ప్రశాంతంబునై,
చందచ్చందనశీతలం బయి, జలేజాతారిచూడామణీ
సంసిక్తంబు, ఫణీంద్రభూషణ సమంచల్లింగ, ముల్లోలపా
పాంకత్వాపహానూర్యబింబతుల నోచారిత్వవిస్తారమై. 65

మ. అట స్నానం బొనరించి, నాగవలయుఁ గా ర్వాప్ప నర్చించియుఁ గా,
నిటలాక్షాశ్రితపాళి మేలుపాదలఁ గా సేవించినఁ గా, సంతతో
త్కటసంపన్నతియుఁ గా, ప్రజావితతియుఁ గా దైనాటి, యంతంబునం
బటు సోపేర్మిని ముక్తికాంతయు వరింపం బొల్చు నిక్కంబుగన్. 66

వ. మఱియుం బ్రస్థము గోధుమలను సెనగలను వస్త్రంబుతోడ సజ్జనునకు
నొసంగుట శివానుగ్రహఫలంబును బెంపొందించును, సంతానం
బును, సర్వార్థంబులను నమకూర్చు, నీ మేలి చోటి కత సదివినను వినినను
గోసంఘులం దొలంగించును, బుత్రిముత్తులం గూర్చు, నిట్యాది నాగభోగేశ్వర
తీర్థ మాహాత్మ్యంబుఁ గత వినిపించినాఁడు. 67

(16) సోమసిద్ధేశ్వరతీర్థము.

గీ. సోమసిద్ధేశతీర్థ వి-స్ఫురితమహిమఁ
దెల్పినాఁడ ; నింతీ ! యయ్యా-ది రహి మించు
నాగభోగేశమున కుదీ-చిగతిగను
సకల పాపహారణము, కామ్య-దయకరమ్ము. 68

(17) ప్రవాళలింగము.

చ. నలువుగ దానికుత్తరమునందు న నాదవతీ తటంబునన్
బొలుచుఁ బ్రవాళలింగము, సమున్నతభక్తి యజించు వారికిం
జెలఁగెడు కామితంబులను జేర్చియు, ముక్తిసతీమణీకరం
బెలమిని గూర్చు సంగమమహేశ్వరనామక మై తలిర్చుచున్. 69

(18) నాదావతీ తుంగభద్రా సంగమక్షేత్రము.

శా. ఆ నాదావతి తుంగభద్రయును సాంగత్యంబునుం గాంచు నో
స్నానంబుం బొనరించి, సంగమశివున్ సంపూజనం జేల్పినన్
నానాపాపవిమోచనంబును, సమంచత్కామితావాప్తియున్
మానొందం దగు, ముక్తికామినియు సన్మానించు నవ్వారలన్. 70

చ. పరమరహస్య మిద్ది యశుఁ; పార్వతిరో! వినిపించినాఁడ; నీ
పరమశివస్థలంబునను భక్తులకుం ధరణీప్రదానముం,
గరవున బీఁదవారలకు నల్వుగ నన్నపు దానముం, బొరిం
జేరపిన, నెల్లపాపములు జేరున జారును మాడి వీఁడియున్. 71

మ. ఇది యాలించినఁ బున్నె మబ్బు; నిటపై, నీ రీతి నింతీ! వినం
గదె? నాదావతి తుంగభద్ర యటు సాంగత్యం బగున్ చోటి కీ
శదిశన్ బొల్చు శుభస్థితిం గలకలేశఖ్యాతతీర్థం, బటన్
బొదలున్ లింగము శుభ్ర, మ్మభగ, సొగిం బ్రోద్యన్మహోజ్వాలికా
స్పద తేజోయుత, మిష్టకామ్యఫలదంబున్, ధూతపాపౌఘమున్. 72

శా. స్కందంబందున, శ్రీగిరీంద్రమహిమం జొనొంద నా వారణా
శం దైవాలు కవాటపుం బెరిమనెంచేం బొల్చు రీతిన్, రహిం
బొం దొ సప్తమభాగ మిద్ది; మఱి నిందుం జేసి యష్టాదశా
స్పందోదారసుతీర్థరాజముల సవ్యత్వంబు తెల్పంబడెన్. 73

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

మ. ఇది బ్రహ్మేశపురాణ నామకముగా, నే వేంకటాఖ్యుండఁ జె
ల్పఁదగున్ సత్కృతియందు, మూఁడవది యాశ్వాసంబు; నాతల్లిఁదం

ద్రిడి దివంబందున దీని కారణమున న్నిత్యంబు దైవాఱఁగా,
పదయుం డౌ హరుఁ డొప్ప, వ్రాసితి రసజ్ఞశ్రీకృపాలబ్ధికై. 74

మ. పరమేశానమనైకమానసులు! దివ్యల్లౌకికాముష్మిక
స్మరణానూనను ధర్మకర్మరులు! సుశ్లోకంబు మీ రొందు, నా
చరితం బెంతయు ధన్యతం బొరయఁగా, స్వాతంబునం దెంచి, యి
త్తెఱఁ గేపార రచించినాఁడఁ గృతి మాతృశ్రీ పితృశ్రీయుతుల్. 75

శా. “ఆయుష్యంబు కరంబు నల్పము కలిన్, బ్రాంచద్గతిం జన్మమున్
గేయం బై పొలుపొందఁ జేయుటకు భక్తిం బార్వతీశార్చనం
జేయంగాఁ దగు” నంచు మీ గుఱుతు నర్థిన్ సద్రసాలంక్రియా
శ్రీయుక్తిన్ రచియించినాఁడ నిది; మాతృశ్రీ పితృశ్రీయుతుల్. 76

గద్యము.

ఇది శ్రీ తుంగభద్రానదీతీర విరాజమాన కందనవోల్నగరమందిరుండును, శ్రీమ
ద్వేంకటేశ్వర కరుణాకటాక్షవీక్షణానందిత హృదయారవిందార్య
వైశ్యరత్న దోమాన్వయపయఃపారావార రాకాసుధాకర గోవిందార్య
తత్సహధర్మచారిణీ కోటాంబికామణీ నందనాగ్రజుండును, శ్రీరామ
చంద్రపాదారవిందమరంద పానేందిందిరాయమాన మానసుం
డును, సరస కవితారచనాభిప్రాయుండును, సకలసుధీజన విధే
యుండును, నానాదేశబుధానీకప్రదత్త శ్రీమదాంధ్ర
విద్యావాచస్పతి, సాహిత్య సరస్వతీ, విద్యా
వినోది, కవిభూషణాది బిరుదాదృతుం
డును నగు వేంకటస్వామి గుప్తచే
రచింపఁబడిన శ్రీమద్భ్రహ్మే
శ్వర పురాణంబునందుఁ
దృతీయాశ్వాసంబు.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీజోగుళాంబాబ్రహ్మేశ్వరాభ్యాన్నమః

శ్రీ బ్రహ్మేశ్వర పురాణము.

చతుర్థాశ్వాసము

క. శ్రీమద్వేంకటగిరిపతి - కోమలతరపదజలరుహ-కుంఠితభక్తి
ప్రామాణ్యహృదయులారా! నామాతరపితరులార! నయమతులారా!! 1

వ. దయతోడ వినుం, డవుల సర్వలోకవశంకరుండును బాలితకింకరుండును
నయిన శంకరుండు శాంకరిం గాంచి, యీ భక్తిని వక్కాణించె, నట్లు
నైమిశాటవిని శౌనకాదులకు సూతపౌరాణికవతంసంబు దెల్పె. 2

మ. అగజా! దేవి! వినంగదే? నిజగుణం బాలించు మాత్రానఁబా
పగణం బాఁపెడు శ్రీనగాపురదిశాద్వారం, బలంపూర్వమా
ఖ్యగురుక్షేత్రము సన్మహత్త్వమును జేయ్యం దెల్పెదన్. — దాని దా
నగమప్రక్రియ లెల్ల సూరులకు నిచ్చన్ మెచ్చు నచ్చెంబుగన్. 3

శ్రీమద్బ్రహ్మేశ్వర లింగము.

మ. అట బ్రహ్మేశ్వరలింగ మొప్పెడి, నజుం డాలింగము న్నిల్పె, న
త్కటమా భక్తిని "శంభు! శంకరుఁడ! శ్రీకంఠా! మహాదేవ! స
త్పటలారాధిత! సర్వగా! శివ! సురాధ్యక్షా! నతుల్ నీకటన్
పటుభావం బగు మంత్రముం జేదివి, సంప్రార్థింపఁగా నొప్పగున్. 4

వ. ఆప్రార్థనామంత్రం బెట్లనిన, 5

శ్లో. హర! శంభో! మహాదేవ! విశ్వేశాఽమరవల్లభ!
శివ! శంకర! సర్వాఽఽత్మన్! నీలకంఠ! నమోఽస్తు తే! ! 6

నవబ్రహ్మలింగములు.

చ. అటులఁ జతుర్ముఖాజనిచితాభవలింగసమర్చనంబు న
త్కుటమతిఁ జేయఁ బోలు; నవకంజభవుల్ తగ నిల్పినట్టి వా
నిటలతటాక్షలింగములు నిస్తులవైభవ మొప్పి యొప్పు, ని
చ్చోట భవబంధమోచనవిశంకటశక్తియుతంబు లైకడున్. 7

శా. (1) బాలబ్రహ్మశివుండు, (2) నరుకుఁడుఁ, (3) గుమారబ్రహ్మముల్, తారకా
ఖ్యాలీలుండును, (5) విశ్వనాథుఁడును, (6) బద్మాఖ్యాకుఁడున్, (7) గారుడ
త్వేశాహోరుఁడు, (8) స్వర్గనాయకుఁ, డిఁకన్ (9) వీరుండనంగా నవ
శ్రీరాజీవభవప్రతిష్ఠితము లర్థిన్ లింగముల్ శైవముల్. 8

జోగుళాంబిక.

మ. హరి బ్రహ్మేశుఁడె విశ్వనాయకుఁ, డెలంపూ రల్ల వారాణసీ
పురి, యా భాగీరథి తుంగభద్రి యిది, సంపూర్ణంబుగా నిక్క; మీ
తెఱఁగి ట్లొప్పెడి; నింక న య్యెడను సద్విఖ్యాతచారిత్ర మే
దైర నొప్పారెడి జోగులాంబ నతి భక్తిం జేరి, భక్తావళుల్. 9

శ్లో. లక్ష్మీస్వరూపేఽఖిలపుణ్యదాత్రి! పుత్రప్రదాత్రీ! తవదృష్టిమాత్రాత్
కరాళవక్త్రే! కరుణాలవాలే! భజామిత్వాం జోగుళనామధేయాం 10

పయిశ్లోకమునకుఁ దెల్గు.

గీ. "శ్రీస్వరూప!సమస్తసు-కృతప్రదాత్రి!దృష్టిమాత్రఁ బుత్రులఁజెలం-గించు తల్లి!
ఓ! కరాళముఖి! కరుణాకరమతి! సారిది నిన్ను భజింతును; జోగుళాంబ!!"

గీ. అనెడి భావముగల మంత్ర-మనుగఁజేదివి, జోగులాంబను బ్రార్థించి-శుద్ధమతిని,
జెంది, యామెకృపను జెంగు-శిష్టులకును,సకలవాంఛితంబులు దీఱు-సత్వరముగ.

వీరభద్రుఁడు.

వ. పిమ్మట శ్రీవీరభద్రుని సన్నిధానంబును జేరి, 13

శ్లో. హేవీరభద్ర! హరపుత్ర! సుదీర్ఘమూర్తే
దక్షప్రజేశకృతయజ్ఞవినాశకారిన్!
శంభోర్జటోద్భవ! మహోగ్రనకోపమూర్తే!
కందర్పసుందరవపుర్వ్యసనాదికారిన్!" 14

పయిశ్లోకమునకుఁ దెనుఁగుపద్యము.

మ. "శితికంఠోరుకసజ్జటాభవ! మహాశ్రీకాత్మ! దక్షప్రజా
పతిదీవ్యధ్వనయజ్ఞనాశక! రిపుప్రాంచన్మహోధైర్యప
ర్వతసంపాటనభీకరాహవరుషారావప్రకారార్భటీ
యుత! దేవా! సుకుమారమారహరణోద్యోగప్రచండాకృతి
ప్లుత! నిన్నెంచెద; భక్తవందిత! యుదంశా! వీరభద్రప్రభూ!!" 15

వ. అనెడి భావంబు గల మంత్రంబుఁ జదివి, యతని సేవించి, జటేశ్వరుని గొల్చి, విఘ్నేశ్వరునకు నమస్కారంబు గావించి, శివాలయంబు వెల్వడి త్రిమూర్తులకు జోత లిడి, యచటనె వేంచేసియున్న సూర్యనారాయణ స్వామికిఁ బూజానమస్కారంబు లొనరింపవలయును, ఇ దెల్లఁ జేయుట మోక్షప్రదంబు; 16

ఉ. పుణ్యము, మోక్షమున్, శుభముఁ బొందఁగఁ జేయఁగఁ బొల్చు భాస్కర
ప్రోన్నతతీర్థరాజమయి పొల్పెసలారు నలంపురంబునం
దున్నసమస్త దైవతమహోన్నతరూపములం భజించి, భ
క్తిన్నళినాంబకారి దగు దేవళమందున నుండి వచ్చియున్. 17

ఇతరదైవతములు

క. అక్షయరీతి బైట నరుదారెడు దైవతకోటి వేఁటి, కా
మాక్షి, సమస్తలోకచయమారి మహామహిమాభిరామ, న

త్యక్షయభక్తిఁ బ్రెమొక్కియును, నవ్వలఁ జండిక మున్నుగా నటన్
విక్షతి లేని రీతిఁ దగు వేల్పులఁ గొల్వఁ దగున్ యథామతిన్. 18

శ్రీలక్ష్మీనారసింహులు.

ఉ. ఆవల నారసింహుని సదంతిక మందియు, నాదిమ
ధ్యావరణాతిదూరుని, దరారికరాంబుజు, నబ్జవాసినీ
భావజలేజభాస్కరుని, బద్మదళాక్షుని, నల్లదేవతా
దేవుని, దీనబాంధవు నుతించియు, నందున వెల్గు మాధవీ
దేవికి, నాదిశక్తికి నతిం బొనరించియు. నాల, నిందిరా
దేవి చెలంగుదండ కరు దెంచి నమస్కరణంబుఁ జేల్పిరుం న్. 19

శ్లో. నాజ్మాత్రయే! త్వంహరేఃపత్నీ, సర్వసంపత్ప్రదాయకే! 20

వ. అను మంత్రంబుతో న మహాలక్ష్మీదేవిని నుతించి, యామెకు సంతృప్తిని గల్గించి, మాధవీశక్తిం జేరి, నలువది రోజులో, యుందుసగంబో, యుప వాసం బుండి, దేవిని బూజించి, పుత్రసంతానలబ్ధికై ప్రార్థించినచో, నా దేవేరుల యనుగ్రహంబునం జేసి తప్పక పుత్రసంతతి గల్గుఁ; దత్సమయంబు నందు జ్ఞాను లయిన భగవద్భక్తులకు సజ్జనులకు, భోజనమజ్జన స్రక్చందన తాం బూల జాంబూనదాంబరా భరణాదిమర్యాదలం బొనరించి, వీల్కాలందిం దక్షిణ లొసంగవలయు, వారి యాశీర్వచనంబు నీప్సితార్థసిద్ధికిఁ దోడ్పడఁ గలదు. 21

శా. ఈ రీతిం దగ నైమిశాటవిని మానీంద్రుండు సూతుండు చె
న్నారం బల్కె నమందసుందరమనోదాకారతం; దుంగభ
ద్రారాజత్తటవారుణ స్థలనుతీర్థ బ్రహ్మశంభుక్రమ
స్వాగ్రశ్రీగిరి పశ్చిమాఽలఘుతరద్వారప్రభావంబునం,
దో రాజాననరో! మ అొక్క విషయం బొప్పార నాలింపుమా!! 22

ఆ. వె. మిగుల నుత్తమంబు - మేటి రహస్యంబు,
తీర్థమహిమ మిద్ది - తెలిసినట్టి
జంతు వెద్దియేని - జరయుఁ మృతియు లేక
యొంగు, మోక్షపదము - నెనయు ; నిజము. 23

ఆ. వె. ఒరుల కేరికేని-నొప్పఁ జెప్పఁగరాని, యీ రహస్యము విని-పించుచుంటి
భార్య వయిన నీకుఁ ; బరమ సాధ్వీమణీ! కాన, దీని శ్రద్ధ-గల్గి వినుము.

తుంగభద్రా మాహాత్మ్యము.

శా. శుక్లద్వాదశి, నూర్జమాస మెవఁడున్ జొప్పారంద, సంసారదు
ర్వ్యక్లబ్యాంతకమల్లికార్జునకుభృద్రాడ్వారుణాశన్ మహా
త్వాక్లిన్నప్రభ, దుంగభద్రను గడుం బాటిం జలంబాడుఁ, బా
పక్లేశంబులు వానిఁ దత్పితరులన్ బాయున్, నుకంబబ్బెడిన్. 25

సీ. ఆలుఁబిల్లలును లే కల్లాఁడు వారును, నగ్నిసంస్కృతి హీనులయిన వారు
శ్రాద్ధకర్మములేక రహిఁ జెడ్డ వారలున్, బిండోదకాల్ లేక యుండు వారు
అగ్నిలోపలఁ బడి, యసువు లీఁగిన వారు, భృగుపాతమునఁ జేసి నగిన వారు
నీటిలోపలఁ బడి నీల్గిన వారును, మృగతతిచేత నీలిగిన వారు

గీ. విష, పశు, కిరాత, చండాల-వితతిచేతి
మృతిని గాంచిన వారలు ప్రేతరూప
మూని, యంతరిక్షమ్మున-మూఁగుచుంద్రు
బహులకష్టమ్ముతోడఁ; బర్వతకుమారి! 26

మ. అటులం బొల్చెడి పాపివారల కులంబం దొప్పునేఁడేని, స
త్కటపుణ్యప్రభ తుంగభద్రను రహిఁదానఁబా లాఁడంగ, ని
ప్పటుపుణ్యంబునఁ ద,త్తదీయయువతీ, వంశస్థులున్, వారివా
రటనుండిం గను వారు దేవపదలాభానూనసౌఖ్యంబులన్. 27

గీ. తుంగభద్రాతటంబునం-దునను భక్తి
తో గయాశ్రాద్ధములు చేయఁ-దొడరు వాఁడు
తనరఁ బితృదేవతలఁ గూడి-వనజవైరి
ధారిలోకంబునందు నం-దంబుఁ జెందు **28**

సీ. తుంగభద్రాతీరరంగంబునందు రం - గారు శ్రీకుధరాపరావకాశ
విలసితద్వారాన వెలయు గోపీజన-ప్రియుని శ్రీకృష్ణు సేవించియును, దు
లాపూరుషాఖ్యసత్క్రియయుక్తి శక్త్యను - సారదానంబును జేల్పునట్టి
సంకల్ప మెదయందుఁ జేల్పఁగా వలయును; ముక్తిస్థలిఁ, గయాభూమియందు

గీ గంగ యమునయుఁ గలియుచోఁ, గడఁగి ధర్మ
పు మెపయగు కురుక్షేత్రానఁ, బొరిని దండ
కాటవిని, నైమిశవనభా-గంబునందు,
బదరికాస్థలంబున, హిమ-వన్నగమున. **29**

గీ. ఇంక మేదినిఁ గల్గు నె-న్నేనిఁ జోట్ల
దానధర్మంబులను జేయఁ-గా నెసఁగు మ
హాఫలము తుంగభద్రాస-దాపగాజ
లంబునం జేసినం గల్గు-డంబు గాఁగ. **30**

గీ. సూర్యుఁడు కటకరాశిని-జొచ్చినపుడు
శ్రీనగాపరాశాస్థలిం-జెలఁగు తుంగ
భద్ర నీ ర్మట్టినంత నే-పరఁగఁ బ్రతిది
నమును గంగ నొక్కేఁడు కా-లమగు వఱకు
మునుక లిడిన పుణ్యం బది-పొందు; నిజము. **31**

క. గంగాయమునాసంగమ, రంగస్నానంబు వత్స-రము సల్పు ఫలం,
బుం గల్గుఁ దుంగభద్రా, మంగళనదిని రవిసంక్ర-మపు టొక మున్కన్. **32**

వ. మఱియును, శూర్పాకారము, నివృత్తియును, గంగాపాతాళసంజ్ఞకభాస్కర

క్షేత్రము (శ్రీశైలము)ను లోకంబునందు నసమానతీర్థరాజంబు; లీ యలంపురి
యును భాస్కరక్షేత్రంబ; దీని పడమటిదెసను బద్మాకరంబు గలదు; 33

మ. పడఁతీ! యే నరుఁ, డర్ధరాత్రమున దివ్యత్తీర్థమం దిందు నె
క్కుడు భక్తిం జలకంబు లాఁడి, శుచి యై, గో మొంద సంధ్యాదికం
బడరం జేల్చి, శరీరమంతటను భస్మాలేపనం బూని, యొ
క్కఁడుగా నూరికినిం బ్రదక్షిణమునుం గావించునో, వాని కా
మృడలోకంబున వాసమొప్పు, ఘననూరిప్రస్తుతప్రక్రియన్. 34

శా. స్కాందశ్రీకపురాణమందు, నిది శ్రీశైలాపరాశాకథా
బృందబ్రహ్మశివాభివర్ణనము నాఁ బెంపొందె భాగంబు తా
నందంబై నవమంబుగాఁ, దొలి సుమానారీమణింగూర్చి, య
ర్ధేందూదారకిరీటయుక్తుఁ డను న; ట్లిం కల్ల సూతుండు న
స్పందప్రక్రియ శౌనకాదులకు రేపం దెల్పచేఁదంబునన్. 35

తీర్థమాహాత్మ్యము.

శా. ఈ తీర్థంబుల, వారతీర్థచయమం దేఁడింట నే స్త్రీలు సం
జాతప్రీతిని వారవారమును స్నానంబుల్ పొన, ర్త్రల్ల వార్
జాతిన్ వంధ్యలె యయ్యు, సంతు గలుగున్; బ్రాంచద్దరిద్రత్వంపుం
భాతిం బొల్చెదరేని, సంపదలతోఁ బర్వంగ నా వార్యుగన్. 36

సీ. నలుకోలంబులవారు నలువుగా నీతీర్థ-ముల మున్క లిడఁ, బాపములు నశించు;
పలుకఁబడ్డ తెలంగు వరఁగంగ, వారతీ-ర్థస్నానములఁ జేయఁ దనర వలయు;
ఆతీర్థములయందు నేతీర్థమునఁ గాని, స్నాన మాఁడంగ మనంబునందు
సంకల్పమూనంగఁ జేసినంతమాత్రనే, రాజత్వసంసిద్ధి యోజఁ గల్గు;

గీ. ఎల్ల తీర్థములను మున్క-లిడెడు వారు;
బ్రహ్మహత్యాద్యఘములేని-బాసి, యిహము

నందు రాజ్యంబును, బరంబు-నందు ముక్తి
గాంతు రెంతయు మోదంబు-గడలుకొనఁగ. 37

ఉ. శాంతియు, దాంతియుం, ధృతియు, సత్య మిఁకన్, శుచి, లోనుగాఁగ న
త్యంతలసద్గుణంబులు గలట్టి మహామహుఁ డైన బ్రాహ్మణున్
సంతసమొప్పఁ గొల్చియును, జయ్యన మేల్కపిలంపు టావు న
త్యంతముఁ జేర్మి నిచ్చునెడ, నయ్యది కోటి మడుంగు లొప్పెడున్. 38

గీ. బ్రాహ్మణుం జంపిన పరమ-పాపి యయినఁ,
బడఁతి జంపిన యత్యంత-పాపుఁ డయినఁ,
దల్లిఁ దండ్రిఁ దునిచిన పా-తకియు, నీను
తీర్థముల మున్కలిడిన, ము-క్తిని గడించు. 39

గీ. వారి కిహమున సర్వసం-పదలు గలుగుఁ,
బరమునందును మోక్షంబు-పరిఢవిల్లుఁ,
బుత్రపౌత్రాభివృద్ధియుం, బొరిని జెలఁగు
నెవ్వ రీ తీర్థవరము సే-వింతు రెలమి. 40

సీ. వే యేల? కాంతను, విప్రుని, దల్లిని, దండ్రిఁ జంపిన పాతకుఁడె యయినఁ,
బరసతితోఁగాని, వైదికసతితోడఁ-గాని రమించిన కలుషి యయినఁ,
బరమనీచవ్యాధిబాధల నెంతయు, దుర్వ్యథ లందెడు దోషియయినఁ,
బ్రేతభూతపిశాచబేతాళదుర్గ్రహ-వితతిబాధితుఁ డగు వెకలి యయిన,
గీ. ఈ సుతీర్థంబులందున-నెసక మెసఁగు
భక్తిమై మున్గు మాత్రన-పరమయోగ్యుఁ
డింద్రియవిజేత యయి, ముక్తి-నెనయఁ గాంచు:
నిందు సందియమే యుండ; దిందువదన ॥ 41

దుర్గాదేవి.

గీ. భూతబాధ గల్గిన వారు-పారి నలువది,
రోజులు జితేంద్రియు లయి, పొల్పుగ నిల శయ

నింపుచు, హవిష్యభోక్తలై, యెలమిఁదీర్థ,
ముల మునుగుచు దుర్గను గొల్వఁ-బొనర నలయు. 42

ఉ. ఈ ఘనతీర్థరాజముల నెంతయుఁ బోలియు, సర్వదేవతా
శ్లాఘకుఁ బాత్రమైనవి, యిలాతలమందున నెందు నేని లే,
వో ఘనవేణిరో! యిఁకను నుండవు, తొల్లిని లేవు, వీని పు
ణ్యౌఘముతోడ సాటియగు నొయ్యన వీని సుపుణ్యరీతియే. 43

మ. ప్రతితీర్థమ్మున, రేయి రెండు తరు లొప్పన్ స్నానముం జేసి, భ
క్తతతిం దానములిచ్చి కొల్చియును సంభావించు న వ్వారికిన్
శితికంఠాంతిక లాభమున్, మఱియుఁ దచ్ఛ్రీకంఠసన్మానముం
గుతుకం బొప్ప ఘటిల్లు సర్వదివిషత్కోటిప్రణుత్యంబుగన్. 44

గీ. పశ్చిమద్వారతీర్థది-వ్యజ్జలముల, మును-కలిడి, శివదర్శనం-బును బొనర్చి,
యును, గదాధరుఁగొల్చి, రు-ద్రోరుపదము, గొల్చి, శ్వేతగిరిని గాంచి, గురు
మతి మెఱయి,
శ్రాద్ధముల నిడ, నవి గయా-శ్రాద్ధతుల్య,మగుచుఁ బితరులకున్ ము క్తి-నలరఁ
జేయు. 45

గీ. పితరులఁదలంచు దినములన్-వెలయ నొక్క,-సారి-నలరఁ బంచారామ-సత్ప్రదేశ
దర్శనము సేయ నగు; నవ-తామరసజ, లింగముం గాంచేఁ బాపముల్-తీఱఁ
గలవు. 46

శ్రీ జోగుళాంబ.

గీ. అపరదిగ్ద్వారమున కు త్త-రాశయందు,
నిర్ఋతి దిగు మూలగాఁ దగి-నెగడు నొండు
బిలము, బ్రహ్మాదిదేవతా-వితతి సేవ్య
మాన మగు మఁ, గృతేము క్తి-గాన మగుచు. 47

ఉ. ఆ బిలమధ్యమందు సకలాతిశుభా భరణాభిరామ యై
శ్రీబహుళాంగియై, కనదరిప్రముఖాయుధయు క్తహస్తతే

జోబలయుక్తి, మంగళవిశోభిమనోజ్ఞ ముఖారవిందరై,
వేఁ బరఁగుక్ సమస్తసురవిశ్రుతసౌఖ్యద, జోగులాంబయుక్. 48

గీ. ఒగిని దద్దేవికిని షోడ-శోపచార
పూజలను జేయఁ, దరతరం-బునను దనరు
వారితోడ ముక్తినిఁ గాంచేఁ-బరఁగు; నమిత
వరద యా జోగులాంబ దా-భవ్యకృపను. 49

శ్రీబ్రహ్మేశ్వరతీర్థమాహాత్మ్యము.

మ. అలఁ బ్రహ్మేశ్వరతీర్థమం దెవఁడు తాఁ బ్రాణంబులం బాయు ? వాఁ
డెలమిం గాంచు శివాంతికాప్తి; యిఁక, బ్రహ్మేశాలయంబందు నె
ష్ఠాలయుక్ వారలు ముక్తి గాంత్రు, మదిలో నొప్పొందియో? లేకయో?
యలచో నొండొక నాడె యుండినను, మోక్షావాప్తి; ప్రాణేశ్వరీ !! 50

సీ. బ్రహ్మేశ్వరక్షేత్రపదమందు శ్రాద్ధాది-కార్యముల్ సేఁత మోక్షప్రదంబు ;
శనివారము త్రయోదశిని శివలింగముఁ-జేసినక్, శివప్రదక్షిణములయినఁ,
జండీప్రదక్షిణసత్కృతియేనియుఁ-బరపినఁ, గైలాసపదవి గలుగు ;
బిల్వపత్రములతోఁ జెల్వుగా శంకరుఁ-బూజింప సకలాఘములు దొలంగు ;

గీ. స్కాందనుపురాణమందున-గ్రథిత మయిన
శ్రీకుధరపశ్చిమద్వార-రీతి దళమ
భాగకథ యిది వినినను, వ్రాసినను, ని
హామున సుఖముఁ, బరమున మో-క్షాప్తి గల్గు. 51

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

మ. తగ బ్రహ్మేశపురాణమందును జతుర్థం బైన యాశ్వాస మి
ద్ది; గడిందిం దగు దోమ. వేంకటసుధీదివ్యత్కృతిశ్రీకమై,
నిగమానీకమహాపురాణచయనిర్ణిద్రస్తవౌఘార్హమై,
నుగమంబై, యపవర్గభవ్యపదవీ శోభానుసంధానమై. 52

శా. "పరమేశానకథానకం బయిన యీ ప్రాంచత్కథన్, సజ్జనా
దరణీయాకృతిపై కృతిం దగ భవద్ధన్యాంఘ్రికంజాంకిత
స్ఫురణన్ మించెఁ బొనర్ప, నైహికసుఖంబున్ ముక్తియుం గల్గు"నం
చిర వౌ రీతి నిటుం బొనర్చితి; గరం బింపార నాలింపుఁడీ !! 53

ఉ. నా కృతిలోని నైపుణి ఘనం బగు కీర్తిని దానుగానె బల్
మీకును గూర్చు నంచుఁ గడిమిం దలపోయను; గాని, తద్గతా
స్తోకశివేట్కథాకథనసంభవదనూనసుకారణంబునన్
బ్రాకటకీర్తి మీకు దయివాటెడు; నేను నిమిత్తమాత్రుఁడన్. 54

మ. కరుణానూనతరంగభంగికయశఃకల్యాణపల్యాణ లా
పరమేశుండు భవానియుం దయను, "రావా? పోవ?"యం చోద్ధృతి
స్ఫురణంబల్కఁగ, నింకనుం దమరిలోఁ బూర్ణైక్యముం జెందఁ జే
యు రహిం బొల్చెడి మీ కృపారసము మా కొప్పిదే? యస్మద్గురుల్ !! 55

శా. దయయున్, ధైర్యము, సత్యమున్, శమమనస్థైర్యంబు, లాడంబరా
మయదూరత్వము, సంపదల్, సిరియు, సమ్యక్కీర్తి మర్యాద లెం
తయు మించున్ భవదీయసత్కృప యఖండం బౌటచేనే కదా ?
నయకారుణ్యనిధుల్! మదీయజనకుల్! నానాసుధీమానితుల్!! 56

గద్యము.

ఇది.........వేంకటస్వామిగుప్తచే రచింపఁబడిన శ్రీమ
ద్బ్రహ్మేశ్వరపురాణంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసంబు.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీజోగుళాంబాబ్రహ్మేశ్వరాభ్యాన్నమః.

శ్రీ బ్రహ్మేశ్వర పురాణము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీమద్వేంకటరాట్పద, తామరసైకాలయ సుహృ-దయులార! యశ
స్సీమంతిన్యుపలాలన, ధామాంబాజనకులార! తతమతులారా!! 1

వ. అవధరింపుఁ డనంతరంబున, 2

రసాసిద్ధ చరిత్రము.

ఉ. శంకరుఁ డద్రిజాతఁ గని చేయ్యాన నిట్లు వచించె; న మ్మెఱయిన్
బోంకము మీఱు సూతుఁడు, ప్రపూతుఁడు, బుద్ధిసమేతుఁ డందు ని
శ్శంకత శౌనకాదిమునిసత్తములం గని నైమిశాటవిన్
బింకము గల్గు శ్రీగిరిపవిత్రచరిత్రముఁ దెల్పె నొప్పుగన్. 3

ఉ. శ్రీగిరి పశ్చిమస్థలిని జెన్నలరారు నలంపురంబునం
బాగు చెలంగు దేవళము బాగుఁ దొలిన్ విలసత్సమాఖ్యభూ
భాగవరుండు విఘ్నముల పా లొనరించె" ననంగ, గౌరియున్
వాగమృతంబు లొల్కనల ఫాలవిలోచనుతోడ ని ట్లనున్. 4

శా. "ఓ లోకేశ్వర! ప్రాణనాథ! శివ! శంభో! దేవ! దేవేశ! మీ
రోలిం బల్కిన దేవళంబు నట నేఁ డొప్పారఁగాఁ గొల్పె? వాఁ
డే లా గా సరనేత విఘ్నమిడె? నా కీ లాగు సర్వంబు ను
ద్వేలం బౌ కరుణన్ వినం జలుపుమా! వీనుల్ వినం గోరెడిన్. 5

ఉ. అందులకున్ హరుం డను; "శివా! వినవే! కృతకాలమందు సం
క్రందనుఁ డాదిగాఁ గల సురల్, మఱియున్, ఘన మా పురాణముల్

పొందుగఁ బల్కినట్లు మునిముఖ్యుఁడు సూతుఁడు శౌనకాదు లిం
పొందఁగ నైమిశాటవిని సూక్తిమహత్త్వము మీఱ నిట్లనెన్. 6

ఉ. "మేరయమాశయందుఁ గడిమిం దగు జాహ్నవితీరమందుఁ జె
న్నారు నసీనదీతటిని హార్ద్ర చెలంగెడుఁ గాశి; తత్పుర
శ్రీరమణీయరీతి వివరింప నిలింపమునీంద్రకోటికిన్
వారక యెంతయత్నపడినం దర మంచు వచింపఁ బోలునే?? 7

ఉ. ఆరమణీయపట్టణ ముదారధరాతలమందు భర్మప్రా
కారచిరత్నరత్నమయగణ్యసుతోరణమండితంబు నై
సారసపత్త్రినేత్ర జలజాసనవాసవముఖ్యభవ్యబృం
దారక సేవ్యమాన మయి, నల్వ గనున్ విభవాభిరామమై. 8

మ. జటులున్, జోగులు, సిద్ధులున్, గములుగా సద్భక్తిమైఁ బొల్చి, యె
ప్పటికిం గొల్వ, ననల్పవైభవముతో బాగొందెడుం దత్పురో
త్కటనాథుం డగు విశ్వనాథుఁడు, జగన్నాథుం, డుమానాథుఁ డ
చ్చటఁ గారుణ్యసనాథుఁ డై ప్రమద మెచ్చం బొల్చు భవ్యాకృతిన్.

ఉ. పొందుగఁ దెల్వి నింగలిగి, పూర్ణతరం బగు భక్తిమైఁ జిదా
నందుని విశ్వనాథుని గనం దగి, యర్చన సేయు వారు దై
నందినసేవ్యమానమదనాంతక మా శివలోక లాభముం
జెందుదు; రిద్ది విశ్వపతి సేవఫలంబు, నుతింపశక్యమే?? 10

మ. అల గంగాతటినీతటీవిలసితం బౌ వారణాసీ పురిన్
దొలి నొప్పెన్ సుమతీసమాఖ్య, వనితాస్తోమైక రత్నంబు, ని
ష్కలదివ్యత్పతిదేవతామణి, యిఁకం జొప్పెందెఁ దద్భర్త శం
భులసత్పాద నవారవింద మధుపంబోనాఁగ, ధీగణ్యుఁడై. 11

ఉ. ఆ యమలాంగి యా సుమతి యందముఁ జందము నిట్లుటంచు నే
న్యాయముతోడ నేనిఁ దరమా? కవిమండలికిన్ వచింపఁగా

నీ యిలయందు నెంచున? సహీనతదీయ మనోజ్ఞతాహతిన్,
బాయక పుష్పసాయకుని బారికి దేవతలే వెతల్ గనన్ ?? 12

చ. పదియును నెన్మిదేండ్ల దగు ప్రాయముతో నల యింతిమిన్న యొ
ప్పొదవ సమాంగకప్రకలితోత్తమయౌవనయుక్తయై, సమం
చదమలహావభావమహితాదరణప్రచురోపచారస
మ్ముదితనిజేశయై, సుగుణమోదితసర్వబుధప్రకాండయై. 13

వ. మఱియును, 14

ఉ. వందనముం బొనర్చు నల పంకజనేత్ర నిరంతరంబు సం
క్రందనముఖ్యదైవతశిరస్థ కిరీటసముల్లసన్మణీ
బృందపరిస్ఫురత్ప్రమితపవిత్ర చరిత్రపదారవిందని
ష్యందిమరందతోషిత నతాశ్రితపాళికి, నిందుమౌళికిన్. 15

మ. నిరతం బా సతి కాశికాపురమునం జెన్నొందు శ్రీవిశ్వభ
ర్త రహిం బొల్చు శివాలయంబున కొగిం దా నేగి, యెంతేనియున్
సదనూనం బగు భక్తితోడ, బహుధా సన్నుత్యనీకంబునన్
ముద మొందించును విశ్వనాయకు, సమత్పుంజార్థసంధాయకున్. 16

చ. అనుదిన మట్టు లా సతి యుదారసుభక్తిని వచ్చి మ్రొక్కుచుం
డినఁ, గని, విశ్వనాథకుఁడు డెందము నందము వొంది, యొక్క నాఁ
డానరెడు పేర్మిఁ గన్పడియు, "నో తరుణీమణిరో! భవన్మనం
బునఁ గల కోర్కెఁ దెల్పు; నది పొల్పుగఁ దీర్చెద"నంచుఁ బల్కఁగన్. 17

ఉ. అమ్మెయిఁ జెంత నిల్చిన యుమాధిపు, శంకరుఁ గాంచి, యామె పూ
ర్ణ మ్మగు భక్తితోడ నతులం బొనరించి, యఖండముక్తిలా
భ మ్మిడియున్, భవవ్యథలఁ బాఁపెడి శంభుని గాంచి, పుత్రలా
భ మ్మిడుమంచుఁ గోరె, నల పద్మను దమ్మిడి గోరకై పడిన్. 18

ఉ. అందుకు "వల్లె" యం చేని, పురాంతకుఁడందు నె మాటు నొందె; నా
నుందరి "యట్టులే తనకు సూనుఁడు వుట్టెను యేని, దీపముల్

పొందుగ నేతితో నునిచి, పాలు నివేదన లొప్ప పూజ ఖం
డేందుధరుం గుతించి పొనరింతు నటంచు వచించె మ్రొక్కగన్. 19

వ. పిమ్మట,

మ. తగ న క్కామిని శంభుపత్న్యుపను సంతానంబునుం గాంచుటన్
నగమోదారచరిత్ర, పుణ్యవతి నాఁ జొప్పొంద నా నొక్క కాం
త గనం జొల్చియు, బుత్రలాభమునకై యుల్లంబునం గోర్కె హె
చ్చఁగ, న య్యొంతి వితంతు వెంతయు నెదన్ సద్భక్తి రక్తిం దగన్. 20

శా. శ్రీవిశ్వేశ్వరు దేవళంబున కొగిం జేరంగనై, భక్తిమై
సేవం జేల్పె వితంతువామె యచటన్ జెన్నొందు విశ్వేశ్వరున్
దేవాధీశ్వరు; నందు కాతఁ డెద నెంతే సంతసం బంది, తా
నా వామేక్షణకుం గనంబడియుఁ, "గాంతా! నీదు కోర్కె?" మనన్. 21

శా. పౌనఃపున్యముగా నతుల్ నుతులు సల్పంబూని, యా నారి, "శం
భో! నారాయణ ముఖ్యవందిత! నమఃపుంజం బిదే చేసెదన్,
నూను న్నా కొకనిం గృపం గొలుపు, మా చో వైవన, నీరాన దీ
పానీకం బిడి, నిన్నుఁ గొల్తు," నని నా యంభోజపత్రాక్షియున్. 22

మ. అది యాలించి, సనాతనుండును, సమస్తామ్నాయగేయాత్ముఁడున్,
త్రిదశాధీశ్వరముఖ్యవంద్యుఁ డగు నా శ్రీకంఠుఁ డింపార, నా
సుదతిం, బుణ్యవతిం జూడంగనియు, "నా శోభన్ రహిం బుత్రకుం
డొదవు న్నీకు" నటంచుఁ బల్కె, యటనే యొందెం దిరోధానమున్ 23

ఉ. ఆపయి న వ్వితంతువున కా యగజాధిపు నంశఁ జేసి ని
ష్పాపుఁడు పుత్రకుం డొ, కఁడు జన్మము నొందె శివాంకధారియై;
పాపము లేశ మిందునను బర్వదు; కాని, పురంబునంతటన్
"బాపినిరా" యటంచు నపవాదము మించె దదంబుజాక్షికిన్. 24

ఉ. "రండల మేఁటి, పుణ్యవతి లంకుఁదనం బొనరింపఁ బుట్టెఁ బు
త్రుం డితఁ"డంచుఁ, దత్సుతుని దోరముగా జను లాడఁగాఁ, గడున్

"రండ సుతుం" డటంచు జేసెడి నామము వానికి రూఢి యయ్యె, దే
వుం డొకరుండు నా మెరయును నుల్లములం గను వారు నిక్కమున్. 25

శా. వాఁ డా కట్టి పదేండ్ల వాఁ డయి, మతిం బా గొంది, యం దందునన్
"మీఁ డొఁ బూర్వనువాసినీసుతుఁ" డటన్ విఖ్యాతి త న్నొందఁ దా
జాడం గాంచి, కరంబు గుంది, జననీసాన్నిధ్యముం జేరి, బల్
గాఢంబైన విషాదవేదనను వక్కాణించె నక్కాంతకున్. 26

ఉ. "అమ్మరో! నన్ను "ముండకొడు"కంచు వచించెద రెల్ల వారు గ్రా
మమ్మున; నాకు నద్ది చెడు మాఁట యఁటంచును నేఁటిదాఁక న
ర్థ మ్మెఱుఁగ నందలే; దటులఁ దజ్జను లాడెడి నిందకెల్లఁ బా
త్రమ్మను నేను గాఁ దగు కతమ్ము వచింపఁ గదమ్మ! మ్రొక్కెదన్." 27

వ. అనవుడు. 28

చ. తొడరఁగ నప్పు డా సతి సుతుం గని పల్కెఁ; "కుమారకా! యొగిం
బుడమిని నీవు పుట్టిన నల మూలము శంకరు డెంత కేఁగియే
యడుగుము? యాతఁ డే కల యుదంతము నంతయుఁ దెల్పు"; నాఁగ, నా
బుడుతఁడు శంభు సన్నిధికిఁ బోయి, నతుల్ నుతులుం బొనర్చినన్. 29

చ. శివుఁడు కనంబడంగ, నల శ్రీగళుఁ గాంచియుఁ, గుజ్జి మ్రొక్కియున్
మివులఁగ సన్నుతించి, "కడిమిం జననీమతి మేర కిందు నీ
దవు దరిఁ జేరినాఁడను; భవా! దయ నాదు భవంబురీతి బల్
నువిశదమైన పేర్మి దగు చొప్పునఁ జెప్పవె; నీకు మ్రొక్కెదన్." 30

చ. అనవుఁడు, శంకరుండు దరహాసమనోజ్ఞముఖారవిందుఁడై
తనయునిఁ గాంచి పల్కె; "బుడుతా! జనకుండను నీకు; నాదు నం
శను జనియించినాఁడవు; రసన్ "రససిద్ధుఁ" డఁ టన్న పేరు నీ
కెనయును; నాదు కోర్కెయు రహించెడు నొక్కటి; నీవు దానినిన్
బనిగొని తీర్పఁగా వలయుఁ బాయక, పాపఁడ వైన యందునన్." 31

వ. అనవుడు, 32

గీ. అట రసాసిద్ధుఁ డభవు పల్కాలకించి
"యేమి యాజ్ఞ ?" యని యడుగ, నీశ్వరుండు
పలికె బాలుని గాంచియుఁ - భ్రమరమధుర
జలదగంభీరదివ్యభాషణముతోడ. 33

సీ. "ఈ వారణాశికి నెనయ దక్షిణమందు
శ్రీశైలమహీధరంబు చెలఁగుచుండు ;
దాని పశ్చిమదిశాద్వారంబునందు బ్ర
హ్మేశుండు పొల్చెడి నింపుమీఱ ;
నీ వటన్ వెడలియు, నెటని బ్రహ్మేశ్వరు
నకును దేవాలయం బొకఁ డపూర్వ
తరనైపుణీశోభితమ్ముగా నిర్మింపఁ
జేయుమా!" యని పల్కి, శివుని గాంచి,

గీ. కుత్తి కేలొమ్రడ్చి, "తండ్రి! నాకు నిటువంటి
యాన తిడినావు ; ధనము లేనట్టివాఁడ!
బాలకుఁడ ; నాకు నదిసాధ్యపడునె ?" యనఁగ
దరహసితముఖుం డగుచు శంకరుఁడు పలికె. 34

మ. "అట, బ్రహ్మేశుఁడు, జోగులాంబికయు, విఘ్నాధీశుఁడున్ భైరవుం
డెటనుం గీర్తిని గన్న పార్వతియు, వర్తింతు, రమ్మటి న్నీవు వే
నటకుం బోయియు, వారికి న్నతులఁ జేయన్, వారు ప్రేమైకలం
పటహృద్రీతి రసానుకూలతనుగొల్పం బొల్తు, రెంతేనియున్. 35

ఉ. నీ వట కేఁగి వేఁడ, నల నిత్యులదైవత జాల మెంతయున్
భావుక మైన పేర్మిఁ గన, భవ్యతరం బగు శక్తి యప్డు నీ
కావహిలున్ ; దదాదృతిని నాదటఁ గార్యముఁ దీర్తు వీవు ; హా
మ్మా! వహి నాదు మాట వినుమా! యనుమానము మాని, పూనుమా!! 36

పుణ్యవతి నేతి దీపములతో విశ్వనాథుని బూజించుట.

మ. అని పున్నాగతరుస్థలస్థుఁడు శివుం డంతర్హితుం డయ్యె ; నం
తను, నద్దేవుని యానతిన్ శిరమునం దాఁ దాల్చి, గేహంబు సే
రి, నెతిన్ దల్లికి నల్లరీతి యన, నీరేజాక్షి య క్కాంత యా
ప్తనుమానింపని భక్తి యొప్ప, గిరికన్యానాథ సంప్రీతిగన్. 37

గీ. నేతితో వేయి దీపముల్ - నిలిపి, యినుక
నిడియె నై వేద్యముగ ; నల - నీరు నూనె
యయ్యె, నినుక శర్కర యయ్యె, నామెను దోలి
నవ్వి నట్టిరు మనిని జింతను గనంగ. 38

మ. ఇటు లా కామినిచే సమర్చనము నెంతే శంకరుం డొందు పి
మ్మట, బాలుండు హరార్చనానిరతుఁ డై మవ్వంబుగా నెమ్మదిన్
నిటలాక్షానుమతిన్ వహించి, యది పోణిం దీర్చ, యామ్యస్థలీ
పటలాంచన్ముఖుఁ డై పసన్ బెరిమమై బ్రహ్మేశ్వరుం గాంచెఁగన్. 39

వ. ఆ రసాసిద్ధుండు బాలుం డటు సనిచేని, 40

మ. పరఁగం జేరె సురాసురప్రణుతముస్, బ్రహ్మేశ్వరావాసముస్
బరమామ్నాయని కాయగేయమును, విద్వన్మండలీమండనా
దరముస్, సంసరణాబ్ధితారణగుణోద్యత్తుంగభద్రామహా
సరిదంచత్తటముస్, మదిం జెలఁగు దోసంబుల్ ప్రశాంతిం గనన్. 41

మ. ఇది శ్రీస్కాందపురాణమందుఁ గల శ్రీపృథ్వీధ్రపూర్వేతరా
శఁ దగం దెల్పు సుభాగమందుఁగడు నంచద్రీతి నొప్పారెడున్
బగొకొండో దగు పాలు ; వేంకనను నే వ్రాయన్, రసాసిద్ధ మం
చుఁ దగన్ దెల్గునను బ్రబంధకవితాశుంభత్ప్రకారంబునన్. 42

మ. ఇటు లా బాలుఁడు శ్రీగిరీంద్రవరుణాశాంచన్మహాక్షేత్ర మె
క్కటిమైఁ జేరియు, బ్రహ్మశంకరుని, విఘ్నాధీశ్వరున్, జోగుళా

పటుశక్తిన్, గిరిజాత, భైరవుని, సద్భక్తిం దపోరీతియు
త్కటతం దన్ని, నతుల్ నుతుల్ సలిపి తద్భవ్యాంతికం బందురన్. 43

రసాసిద్ధుఁడు రసార్థమై దేవతలను వేఁడుట.

సీ. "బ్రహ్మాదివంద్యాయ, బ్రహ్మేశ్వరాయ,దే-వాదిదేవాయ,తుభ్యన్నమోఽస్తు;
విఘ్నేశ్వరాయ,పాపఘ్నాయ, కరిరాజ-వదన పద్మాయ-తుభ్యన్నమోఽస్తు;
అఖిలాండకోటినియంత్ర్యై, మహాజోగు-లాంబికాయై చతుభ్యన్నమోఽస్తు;
అగరాజకన్యకాయై, దేవపతిముఖ్య-వందితాయై చ త్యుభ్యన్నమోఽస్తు;

గీ. భైరవాయ, దిగంబరా, యారవాతి
భయగతారిబృందాయ తు-భ్యన్నమోఽస్తు
శ్రీకుధరయామ్యభాగవ-ర్తిష్ణు భవ్య
దేవతాభ్యో నమో" యంచు-నా విమలుఁడు. 44

చ. కరముల మోడ్చి నిల్చి, సదఖండతరం భగు భక్తితోడ, నో
నిరుపములార! కాశిపురి నిస్తులరీతిని విశ్వనాయకుం
డొరిమ వచించినట్లు లిట నొయ్యన దేవళముఖ్ రహింపఁ జే
య రసము నిం; డొసంగుడెడ, నమ్మెయిఁ జేల్పెదమీ మహాఽఽద్భతిన్.

రసలబ్ధి.

సీ. అనవుడున్ వారు మహాహ్లాదమొంది, ర-సాసిద్ధునకును రసంబు నిడిరి;
తలనుండి బ్రహ్మేశుఁ, డొలయంగ నాభినుం-డి గణేశుఁ, డెడమ కాల గిరి
జయును,
మోముఁ దామరనుండి మొగి జోగులాంబయు, వడిఁ గుడి తొడనుండి భైర
వుండు,
సరగ నీ రీతిరసంబు రసాసిద్ధు-నకు నల దేవతల్ నలువుగ నిడ,

గీ. తద్రసం బెల్ల నొక్క పా-త్రమున నిడియు,
దాన శివగేహము మహోన్నతముగఁ గొల్పఁ

బూని, నెమ్మది నెంతయుం-బూన్కి జెలఁగఁ
గాశికావిశ్వనాయకా-జ్ఞాప్రకృతిని. 46

దేవాలయనిర్మాణములు.

సీ. చతురాననాంబుజాసనశివలింగగేహము, నాల నవపద్మజాగజేశ
లింగాలయములు, లలి మెయిఁగామాక్షి గేహమును, నేకామ్రేశు నాలయంబు,
జోగులాంబాదేవి చొప్పొందు నిలయంబు, వీరభద్రాలయశ్రీరుచియును,
దేవతాద్రోణ్యాదితీర్థస్థలాలంక-రణవిధానంబులు రంగుమీఱ,
గీ. మఱియు, భైరవదుర్గా వి-మలతలములు,
కలకలేశ్వర క్షేత్రంబుఁ - గ్రాలఁ జేయు
నంత, నా రసాసిద్ధున-కంత మంతి
క మయి, విన నయ్యె నప్పు డా-కాశవాణి. 47

ఆకాశవాణి.

గీ. "అందుమా! శంకరునితోడ - నైక్య మీ వ
హో! రసాసిద్ధుఁడా! యని-సారభటిని
నింగి వచియించె నప్పు డ-నేకములుగ
నవశకునముల్ గలిగె భూన-భో౽ంతరముల. 48

ఉ. చుక్కలు రాలె, నగ్గి గొని సూఁడియు మాడిన భంగినిం బొగల్
దిక్కులయందుఁ గ్రమ్మెఁ, గడుఁ దీవ్రముగా నఱచెన్ ధరాస్థలిన్
నక్కలు మున్నుగాఁ, జెదలునందునుండియు నల్ల వాక్కు స
మ్యక్కమనీయబుద్ధి యగు నాతనికిన్ విన వచ్చినంతటన్. 49

చ. ఇది వచియించి, సూతుఁడు మునీశ్వరకోటిని గాంచి యి ట్లనున్
"సదమల బుద్ధులార! యిట జేర్చిన రీతిని వింటి రొక్కఁ, డిం
కఁ దనరు నన్య, మయ్యది వినం దగు" నన్న, మునీంద్రు లెంతయున్
ముదమున వాలకింపఁగను బూనిరి, సూతుఁడు వారి కి ట్లనున్. 50

విలసదాఖ్యనృపాలుని చరిత్రము.

గీ. ద్వాపరయుగాంతమున నొక-ధరణిధవుఁడు
విలసదాఖ్యుం డిలను ధర్మ-విమలనీతి
నేలుచుండెను ; గాలక-ర్మద్ధరీతి
నతఁడు ధర్మదూరుఁ డయి దు-ర్యశము నందె. 51

విలసన్నృపాలరసాసిద్ధుల యుద్ధము.

మ. పొరి నా భూపుఁ డమాత్యబృందములతోఁ బోల్పార యోజించియున్
ధరణిన్ సంగరయాత్రకై తరలె నుద్యద్విక్రమాటోపసం
భరితస్యందనదంతిఘోటకభట వ్రాతైకభీమంబుగా,
నురుతద్ధూళి నకాలసాంధ్యరుచితో వ్యోమంబు రంగారఁగన్. 52

ఉ. ఎందఱినో యరాతుల దినేంద్రకుమారుని చెంతఁ జేర్చె ; మ
ధ్యందినసూర్యమానిత పరాక్రమశాలుర నెంత మందినో
మ్రందఁగఁ జేసె ; నేనుఁగుల రంగడఁగించెఁ , దురంగమంబులం
డిందఁ బొనర్చె ; దుల్చెను గడింది వడిం దగ స్యందనంబులన్. 53

మ. ఇటులన్ సంగరరంగరంగదతిభీమేద్ధప్రభావస్ఫు
త్పటుదోర్దండపరాక్రముండు, విలసద్ధారుణ్యాధీశుండు, మి
క్కుటమౌ గర్వము డెందమం దొలయఁగా, ఘోరాస్త్రశస్త్రాళితో
దిటమై మార్కొన నేఁగె, శంకరనమద్ధీరున్, రసాసిద్ధు, ను
త్కటమానీడ్యసుధీసమృద్ధు, శుభకృత్కార్యాతిసంబద్ధునిన్. 54

గీ. అల రసాసిద్ధు మహిమచే-నల్ల చోటు
తొలిని నిర్జనమై యుండి-యు, లలి నిప్పుడు
సమదచతురంగబలభరి-త మయి తోఁచె
విలసదాఖ్యునితోఁ బోరు-సలుపుకొఱకు. 55

చ. హరులు హరుల్, భటుల్ భటులు, హస్తులు హస్తులుఁ, దేర్లుఁ దేరులున్
బోరిని జెలంగి, మార్కొనుచుఁ, బూర్ణపరాక్రమపుం బ్రదర్శనం
బోరిమను జేయుచున్ విలసదూర్జితతేద్రససిద్ధపక్షముల్
పరఁగఁగఁ బోరుటం దగె నభంగురసంగరరంగమందునన్. 56

శా. దైవోదారకృపారసోదితచమూతండం బఖండంబుగా
నేవం జేసియుఁ దోడు నూపఁగ, రసాసిద్ధుండు శ్రీగర్వదు
ర్వాభవాధుర్యన్ విలసన్నృపాలుఁ జిటికల్ పర్వించు మాత్రంబులో
శీవిన్ సర్వము దుల్లఁ జేసెఁ దన ధాటిన్ మేటు లగ్గింపఁగన్. 57

సీ. కొండల పిండు నా దండిగా నుండిన - శుండాలతండంబు గండడంగ,
ననిలానిలావార హరజవాజవహారి-హరినికాయం బెల్ల హరువు చెడఁగ,
ప్రావృట్పయోధరభంగి నెసంగు శ-తాంగసంఘం బెల్ల నంగుఁ బాయ,
ఖండితాంగకపాదకరమూలకరశిరః-కంఠవక్షుల్ భటుల్ కరము బెగడ,

గీ. భయదమై, సర్వథాఽతిబీ-భత్సమగుచు, శాకినీ ముఖాభీలపి-శాచదత్త
షద్రసాన్నమై, యట్టహా-సద్విలయక,శం జెలంగె నా సంగ్రామ-రంగమపుడు

మత్తకోకిల. ఈః రహిన్ విలసన్నృపాలుని యింపు సొంపు సమస్తమున్
సారఁ డా రసనిద్ధు విక్రమశక్తి ముందఱ డీల్పడెన్ ;
"భూరిసత్కృతిఁ దాఁ బొనర్పఁగఁ బూన, నేమిది?" యం చొగిన్
సారె కా రసనిద్ధుఁ డెంతయు స్వాంతమందున నెంచియున్. 59

శా. ఈః గాఢార్తికరాజవంజవభయం బెంతే మనం బేఁచఁగా,
వాగీశాదికలోభనీయ భవదభ్యంచన్మహాసేవకై
రాఁగా, నిందునుగూడ విఘ్నము లిటున్ రా నయ్యె ; విశ్వేశ్వరా!
దాగం బోయిన చోట దయ్యముల బాధల్ గల్గు చేందంబునన్. 60

మ. విలసన్నామనుఁ డీ నృపుండు "నృపుఁ"డన్ పే ర్దాల్చియుం గూడ, ని
య్యిల రక్షింపఁగఁబూన, కార్తి కర, మెంతేఁ బాపభూయిష్ఠ మా

లలి డెందంబునఁ బూని, నాపయికి సంగ్రామార్థి యై వచ్చె, లోఁ
దలఁపం డయ్యెనునే భవత్పదసతోద్యద్బుద్ధి నం చేనియున్. 61

క. వచ్చెను దన్నెఱుపుఁ, డనిలోఁ, నొచ్చెను నాచేత; నీఘనోద్రేకమునన్
విచ్చెను, నా మది మఱియున్, వచ్చెను నీ కృతిని; దండ్రి! పరమగురుమణీ!

చ. కువలయనాథచూడ! జనకుండవు నీ వయి యుండ నాకు, ని
క్కువలయనాథమాత్రుఁడు దిగుల్ గలిగింపఁగఁ జాలు నొక్కొ? నా
కు వలయు నర్థ మేదియును గుంభినియందును గాన రాదు; భో
గివలయ! తావకైక్యమును గేల్కొలుపం గదె? నీకు మ్రొక్కెదన్, 63

మ. సకలార్థంబుల నీయఁగా నగు భవత్సంప్రీతిలాభంబు నా
కకళంకంబుగ నుండ, నన్యఫలమేనాత్మస్థలింగోరనే
టికి? శంభో! యఖిలాండకోటివిభు! తండ్రీ! యెట్లు నీనుండి పు
ట్టుకనుం గొల్పితి, వట్లు లోఁగొనుము! మోడ్పుం గేలు సంధించెదన్. 64

శా. నా పుణ్యంబున నింద్రముఖ్యవిబుధానాథాతిసంలోభనీ
యాపారోరుశుభాభిరామభవదీయాంచత్కృపాలాభ మే
నేఁపారం గనినాఁడ, దానిఁ దగినట్లే వాడుకోకున్న, నా
సాపత్న్యంబునఁ బోల్చు మూఢులను గాంచేన్ వచ్చునే యెందునన్?? 65

సీ. అంచు వేడు కొడుకు నారాటముల నెల్ల-నాలకించియు, నల్ల యాలవాయి
దయ్యంబు బమ్మెరనయ్య నెయ్యము డెంద-మందు నందం బొంద, నప్పు, డార
సాసిద్ధు ముంగలన్ వాసిమైఁ గనుపట్టి-నెన రెంతయేనియు నిగుడ, నంగ
సాఁచి, పేరిమి కుఱ్ఱఁ జెయ్యనఁ దిగిచియు, నంకకుఁ దార్చియు,నదిమికొనియు

గీ. వెలుఁగు వెలుఁగునం జేర్చిన-లలిని జెలఁగ
నా రసాసిద్ధుఁ దనలోన-నట్టె చేర్చి
కొనియు, నొకటి నొందించె మే-లెనయ, వేల్పు
మూఁక లెల్ల "జే" యంచును-బొగడుచుండ. 66

ఉ. అమ్మెయి బ్రహ్మశంకరుని నైక్యము నా రససిద్ధుఁ డొంద, ధై
ర్యమ్మునఁ గ్రుంగియుక్, విలసదాఖ్యుఁడు తా రససిద్ధుఁ గాంచి, యు
ద్ధ మ్మొనరించు పూన్కని సుదారజవంబున సిద్ధు వెన్క నే
యమ్మహితాభవాలయము నంతరమందునఁ జొచ్చి, యప్పుడుక్. 67

సీ. గర్భగుడియుఁ, గవాటాదికములు, సందు
గొందు లన్నియుఁ, దెగఁ గాంచి, యందుఁ దన వి
రోధిఁ గాంచే లేక, పరాభ-వాధరిక్త
తాశయుండయి, యప్పు డా-యువనివిభుఁడు. 68

గీ. నిండుకొని మెండుకొని యుండు - దండుతోడ
"నొక్కఁబై రాగి నా చివ్వ - నొంచె" నంచు
నాత్మ నవమానభరముతో-నరిగె నింటి
కప్పతితముఖ్యుఁడు విలస-దాఖ్యుఁ డపుడు. 69

ఉ. పాపయుతుండు తాఁ జేలుపుఁ పాపనికాయపుఁ బంట గాఁగఁ బ్రే
రేపునుదైవ మీయఁగఁ, బోరిం భయదాఽరిజితత్వ మొంది, ను
శ్రీపటురాజ్యమెల్లను హరింపఁబడంగ, ధనమ్మువోయి, య
త్యాపదనొంది, కాననమునందు వసింపఁగఁ బోయె నొంటిమై. 70

ఉ. ఆలియు వీఁడె నా నృపుని, నాత్మజులుం జేని, రెంతయేని ను
ద్వేలత నంగసంగతవిభీషణసేనలు రూపుమాసె, ని
ష్ఠోలిగ నొక్క భృత్యుఁడు మహోన్నతభక్తుఁడు వెంట రాఁగ, దు
శ్శీలుఁడు వాఁడు కానను వసించెడుఁ దా విలసన్నృపుం డొగిక్. 71

ఉ. కింకరయుక్తుఁడై వని నొగి న్నివసింపుచు, నా నృపుండు లో
డొంకును గొంకు నూనక, కడుంగడు దుష్టతతో, సతంబు, ని
శ్శంకత మద్యమాంసములు చేయ్యాన భృత్యునిఁ దేరఁజేసియుం
బింకము మీఱ మెక్కుచును బెక్కువ నిక్కుచు నుండె నోలిమై. 72

మ. ఒక నాఁ డాతనికై పొలం గనుచుఁ, దా నొక్కచోటనుం గాంచె సే
వకుఁ, డుద్యత్తృణఖాదనోత్సుకను, దీవ్యత్కాంతిమన్మాంసలాం
గక, నత్యంతమనోజ్ఞమార్దవయుతన్, వాయూల్లసద్వేగ, న
త్యకలంకామలతామనోహరయు,నై హాయొందు నేణీమణిన్. 73

శా. దానిం గాంచియుఁ, రాజభుక్తి కది తద్దం బొల్చు నం చెంచి, వే
గానన్ వాఁ డురిత్రాఁడు దానిపయికిం జో నేయఁగాఁ గాంచి, యా
యేణీరత్నము విస్మయాస్పదముగా నిట్లంచు వాక్రుచ్చె న
వ్వానిం గాంచి, మనోజ్ఞమానవవచోవ్యాపారమేఁపాఱఁగన్. 74

శా. అన్నా! భృత్యుఁడ వీవు; సామిపనికై యాత్మం దగం బూని, యి
ట్లు న్నన్నుం జేదుపంగఁ బూనితివి! యిప్డు న్నాదు విజ్ఞాపనం
బు న్నీ వొక్కటి యాలకింప వలె, నీ ప్రొద్దే తగం బిడ్డలం
గన్నా, నే నల శాబకంబులకు స్తన్యం బిచ్చి యేతెంచెదన్. 75

శా. ఆలస్యం బొనరింప! నా దయిన వాక్యం బాలకింపం దగున్;
మేలుం దీనిఁ బొనర్పవన్న! "యని వెన్మిన్ లేఁడియున్ వేఁడఁగా
నా లాగున్ మది నమ్మలే దతఁడు; తద్వ్యాపారముం గాంచి, తా
నా లేఁ డి ట్లనె స్వీయవాక్యముల, నొయ్యన్ వాఁ డెద న్నమ్మఁగన్."76

మ. "వినవా? ఱేఁపటి కిందు వత్తు, నటు రీతిం జేయనేనిన్, దొలిన్
ఘనపాపుం, డపకీర్తిమూర్తి, విలసన్మానవేంద్రుండు దు
ష్ఫలముం దేనిని జెందునో? యదె ననుం బ్రాపించు, నిద్దాననే
నెలమి న్నీ వెద నన్ను నమ్మవలె; నోయీ! భృత్యుఁడా! యెంతయున్.77

శా. ఈ యానన్ విని యల్ల భృత్యుఁ డపు డ య్యేణీమణిం గాంచి, "లేఁ
డీ! యి ల్సేరియు, బిడ్డలం దనిపి ర మ్మో!" యంచు వాక్రుచ్చి, లో
నా యానం గుటియించి, యందుఁ గల స్వీయాధీశు పే రెంచి, యెం
తో యాశ్చర్యముతోడ వాఁడు సనె స్వీయోర్వీశ్వరుం జేరఁగన్. 78

ఉ. చేరియు, రాజుఁ గాంచి, నతి చేసియుఁ బల్కె:— "నృపాలచంద్రమా!
మీఱిన వింత నొందు గడిమిన్ వినఁ గల్గితి నేఁడు; నీదు మేల్
కీరితి బండి నున్న, యపకీర్తి ప్రపూర్ణము, పాపమెంతయున్
బారములేక యున్నదని బాధముగాఁగ నెఱింగి వచ్చితిన్. 79

గీ. తిండికై మృగములఁ బట్టఁ-దిరుగుచుండి,
యొక్క లేఁడిని గాంచియు, నురిని బన్నఁ
బోతి; నంత నయ్యదియు "నీ- ప్రొద్దె బిడ్డ
లఁ బ్రసవించితి, వానికి-లలిని బాల
నిచ్చి తేఁపు వచ్చెద"నని-నచ్చఁ బల్కె,
యందుకుం దప్పిన, విలస-దాఖ్యనృపుఁడు
చెందిన దోసంగు నేనును-జెందెద" నని
యొట్టు పెట్టికొనియె; నంత-నొగిని నేను
దానికిం గడు విడి వచ్చి-నాఁడ; తేఁడ!! 80

మ. అన, ఘోరాఽశనిపాతభూపతితవన్యాఽగంబు చందంబునం
జనవర్యుం డిలపైన వ్రాలి, తెలివిం జెయ్యం బొడంగాంచి, నె
మ్మనమం దెంతయు వంత నొందియును, నామాద్యన్మహాఘుంబు నిం
తని వల్కం దర మానె? భృత్యవచనం బావంత లెక్కించినన్. 81

మ. హరిణీరత్న మదేదో? యద్ది యను నట్లా నా దోసం గేదో? దు
ర్దురితం బయ్యది యెంత యున్నో? యదియుం దోరింప నే యుక్తిపా
ల్పరునో? యెప్పుడు తెల్లవాఱు? నెపుడుం బాఱంగ నా కాన? క
ష్టర లే కేను బునీతభావమును జెన్నారం గనం జెల్లునో ?? 82

ఉ. కానను నేఁగఁ గావలయుఁ గంజహితుం డుదయించు నంతటన్;
గానఁగఁ జెల్లునమ్మృగిని; గాంచి, మదీయమహాఘ మేదియో
దాని వచోగతిం దెలియఁ దగ్గ; దెఱింగిన యంత, నా యఘుం
బే నిరతిం దరింప నగు నెంతయుఁ జెక్కఁ గనుంగొనన్ వలెన్. 83

చ. అని, నిమూసంబు వర్షముగ నా నృపుఁ డా నిసి దాఁటఁ జేసియున్
దినమణి పుట్టినంత, సముదీర్ణజవంబునఁ గాల్యకృత్యముల్
నొనరిచి, భృత్యు వెంటఁ గొనిపోయియు, నిన్నఁటి పెంకిఁ జేరునం
తను జేనుదెంచె నమ్మృగి యథార్థవచో విలసత్ప్రకారయై. 84

ఉ. వచ్చియు, రాజభృత్యుఁ గని, "పావనుఁడా! ననుఁ జంపి, నా పొలన్
జెచ్చెరఁ గొంచుఁబోయి, నృపశేఖరు భక్షణ సేయఁ జేయుమా !
మచ్చిక మీఱఁగా"ననుడు, మానవనాథుఁడు లేడి చెంతకున్
హెచ్చిన పేర్మి వచ్చియు, "మృగీ! విను! నాపలు!" కంచుఁ బల్కుయున్.

ఉ. భావిపురాతనాద్యతనభావములం గనఁ జాలు దాన వై,
వావిరి తెల్వితోడఁ బొలుపారెడి నీకు నమస్కరించినన్,
శ్రీ వెలయున్, మృగీమణి! పొరిన్ ; విలసన్నరనేత నేను ; నా
దై వెస నొప్పు దోసము నుదార మఁటంచును బల్కినావు గా
దా ? యహి సద్దోసంగొనియె ? దానికి నిష్కృతి యేదొ ? తెల్పుమా !
నీ వచనంబు సేవకుఁడు నిన్న వచించిన దాది, చాల దుః
ఖావిలమయ్యె డెందము; మహాఘభయంబునఁ జేసి యెంతయున్
బోవఁ గదే సుపుణ్యమునఁ, బోలఁగ నా కిది మేలుఁ గూర్చియున్?? 86

శా. "ఈతండే విలసన్నృపాలుఁ" డని యా య్యేణీవతంసంబు, "భూ
నేతన్, బాపిని వానిఁ జూడఁ గడుఁ బాపం"బంచు, నన్యాశ మో
మై తా నిల్వఁగ, రాజు న ద్దెసను నొయ్యన్ వచ్చె ; న య్యేణి మో
దాతాత్పర్యముతోడ మాఱు దెస కాస్యం బూన్పఁగా, భూపుఁ డ
ట్లే తా నా దెస కేఁగె, లో వినుఁగు నింతేనిం గనం డా క్రియన్. 87

వ. అట్లా జనవరుం డొనరించి, యామృగిముందఱ సాగిలపడి నమస్కరించి,

ఉ. "పాతకుఁడన్, ఖలాత్మకుఁడ, బాలిశుఁడన్ ; మఱి నా మనోవ్యథా
గీతిని నిష్ఠై తెల్పితిఁ ; బొరిన్ మదఘం బది తెల్పి, దానికే

దో తరణప్రకారము ? మహోన్నత సత్కృపమై వచింపవే !
నా తెలుఁగుం జనంబులఁ బెనంపఁగదే ? మృగి ! నీకు మ్రొక్కెదన్. 89

చ. అనవుడు రాజుఁ గాంచి, హరిణాంగన పల్కు :—మహాఘవర్తనం
బునఁ దగు దాన నే నగుటఁ, బూర్ణతరాఘుఁడవుక్, శివాలయో
ల్బణతర నిర్మితిక్ సిలుగుఁ గ్రాలఁగఁ జేసిన నిన్నుఁ గాంచఁగా
నౌనరెఁ గదా ? దోసం ; గిది యెటో తరియించు నుపాయ మారయన్ ??

ఉ. పాపము సల్ప నీకు, నల పాపిని నిన్నుఁ గనంగ నాకునుం
బాపపులోక మెందు టది పర్వెడు నిద్దతి ; కిష్టపాయమో
భూపతి ! నిన్నుఁ బోలుచును బొల్చెడి బొమ్మ నొకండు, నింక, నా
రూపున నొక్క బొమ్మఁ గడుఁ బ్రోదిని గొల్పుము జేఁపు జాలపైన్. 91

శా. "దేవద్రోణి"యఁ టన్న తీర్థ మది యెంతేఁదా నలంపూర్పురిక్
భావంగమ్యముగా నెఁగు ; నల చెంతం గంబముల్ సల్పి బల్
రీవి న్నిల్పియు, ద్వారబంధమును గొల్పింపఁగఁ, బార్శ్వంబులక్
దావెల్గక్ ప్రతిమాద్వయం బరుగు యత్కాలంబునం , దంతదా
క్ వేవో జనులందుచుందువు, కడుక్ హేయక్రియల్ సల్పుచున్ 92

సీ. పయి జని నీ వొక భల్లూకమ వగుదు ;
పాపయిఁ బల్లివి నగుదు ; వెఁకను
గ్రద్దవై పుట్టెదు, క్రమముగాఁ గుక్కవు
నగు ; దిట్లీరువది యొం డగు జననము
నందుఁ గిరాతుండ వై పుట్టి, యొక నాఁడు
మృగయకై యడవికి నేఁగి, యవేట
జంతువులం జంపి, చేత్యాన నల మాంస
మును గొని, రాత్రిగాఁ బొనర, నొక్క

గీ. జీర్ణశివగేహముం జేరి, చెలఁగ దాని
లోన సమ్మార్జనము సల్పి, ప్రోది దీప

మిడియుఁ, దెలవారు పఱకట - నెసఁగి, వెళ్లు
చుండ, నొక వ్యాఘ్రము గొను నీ - యసురు లపుడు 93

ఉ. ముందటి రేయి, శైవగృహముం జేని, దానిని బాగొనర్చి, యం
దుండియు దీపము న్నిలిపి, తోఁగల మాంసము నల్ల శూలికిన్
ముందఱ నుంచి, మేల్కనియుఁ బోవుట, శంభుప్రదోషజాగరా
స్పందపమర్చన క్రమలసత్కృతి నైయె, యటుపైని జన్మలోన్. 94

గీ. నీ వొక నృపాలకులమున - నెఱిఁ బొడమదు,
వార్య ధర్మవర్తనమునన్ - హరువు గాఁతు,
వటపయినినుండి మోక్షంబు-నందఁ గాంతు,
విపుడు వెళ్లి నా పల్కా-స-రింపు మొగిని. 95

క. అని మాయ మయ్యె నచ్చట-ఘనవిస్మయ మొదవ మృగియు,క్ష్మాపతి యపుడో
య్యాన శాఁగంబులబుల పైఁ, దన రూపమ్మ మృగిరూపుఁ దనరించి, వెసన్.

శా. దేవద్రోణికిఁ జెంతఁ దచ్ఛిలల వర్తిల్లంబొనర్పించి మేల్
శివిం ద్వారము గొల్పె; లేఁడి యనినన్లే భూవరుం డందె నా
నావిన్యాసము లైన జన్మముల, నంతంబందు బోయండు నై
తావెల్గొందియు, నొక్కనాఁడు మృగయార్థంబై వనింజేరియున్. 97

ఉ. ఈటె, లురుల్, వలల్, జిగురు, లెంతయు వాఁడి, మృగంబులన్ గడున్
బోటుతనంబునం దునిమి, పొల్పుగ వాని కళేబరంబులన్
మూఁటగఁగట్టియుం, దనదు మూఁపునఁ గైకొని పోవుచుండె నా
యాటవికుం డిఁకం దనకు నాకమొ ? సిలుఁగో ? యెఱుంగకే. 98

వ. అంత, 99

సీ. వనమునందును వనస్పతు లెల్ల నీరెండ-చేత బంగారంపుఁ జెల్వు నంద,
పగటి యెండకును, మాపటి సీతునకు సంధి-సమయమై శీతోష్ణసమత దనర,

పరిసరసరసీజ సరసీరుహకషాయ - గంధయుగ్వాతార్భకము లెసంగ,
ఆనీయమాననానాహారభరచంచు - శాఖిగంబులు గూండ్లకడకుఁ బాఱ,

గీ. అంత కంతకు నపరది-శాంగనామ
ణీపటాంచేలావృతుఁడుగా - నోఁపె ననఁగ
నతని వెనువెంట నల కాంతి యడఁగుచుండ,
గ్రమత న స్తంగతుం డయ్యెఁ గంజహితుఁడు. 100

వ. అపుడు. 101

చ. క్రమముగ జారచోరుల కఖండముదం బిడువేల్పుఁజెట్టు, ప
ల్లము నిఁక మిట్టి నేక మను లాగును గొల్పెడు న్యాయమూర్తి, య
ల్పమయిన కాంతి గల్గు నుడువర్గము నిక్కు మహావకాశ, మి
చ్చె మెయిని దుష్టసత్వములు సాఁగు తమంబు చెలంగె నంతటన్. 102

శా. అంతన్ మించె దినాంత, మంతటను వర్షాక్రాంతమై సంతత
ధ్వాంతం బెంతయు నిండె; భీమజలము క్తండోరుగజాఘధ్వనుల్
స్వాంతంబుల్ వగులింప సాఁగె; నపు డా వ్యాధుండు విశ్రాంతికా
కాంతారంబున నొక్క జీర్ణపు శివాగారంబు జేరం జేసెన్. 103

సీ. అంటినమాత్రాన నవనిపై దడదడఁ - గూలెడి గోడల తాలతోడ
సకలజంతువ్రాతసతతవిశ్రాంతిజా - సహాస్య పురీషవాసనలతోడ
ఎండవానల చెల్మి యొసఁగి పుట్టిన క్రిమి-కీటకంబుల కిచేకిచేలతోడ
అంతటనాక్రాంతమై, మొగంబుల వ్రేలఁ - బడియెడు సాలీంద్ర వలలతోడ

గీ. "గర్భగుడి యిద్ది, యిద్ది ప్రాకార"మనెడి
భేద మింతయుఁ గన రాక, వెలయు చుట్టు
పట్లఁ గల చీఁకటిని దల్ల - వన్నెఁ దోఁచు
జీఁకటి కొటూ రెసఁగె నల్ల - శివుని గీము. 104

సీ. సాలీంద్రుడు పెట్టిన సన్న దారపువలల్ - మంచి మల్లీపువ్వుమాలిక లట,
కలసి మెలసి యొప్పు లలి జంతువు లిడు నీ-ర్వాకలే తీర్థాభిషేక మచట
కుటిలాటవీచరద్ఘోరడాకిన్యాది-భూతంబులే భృత్యపుంజ మందు
ఉద్దండతపనతాపోల్లసచ్చండమా-ర్తాండుడే యాతపత్త్రి మల చోట

గీ. నయ్యె హారునకు ; నిట వింత-యలరునొక్కొ?
తనరు శ్రీకాళహస్తి-సత్కథయ కాదె ?
సాలెపురుగ గేస్గ దిన్నడు సల్పు సేవ
లెట్టు, లవి తానె యిట నంద నెసగె శివుడు. 105

సీ. చేరియు జెకుముకిచే దూది వెల్గించి,యొక పెంకులోన గ్రొవ్వానర బోసి,
ప్రేకలి యిడి, దివ్వె వెలిగించి యుంచి, యా-పొంత దెచ్చిన పాల మూట నుంచి
తోలుసంచిని నున్న తోయముతో శివు-తో గూడు - శిలల జేతులను గడిగి
మృగభీతి నా రేయరుగు దాక మేల్కాని, చింత మది లేక యుండె నందు

గీ. నల్లవ్యాఘ్రు ; డవలగోడి - యఱచె ; జీక
వోడిచె ; దెలతెలవారె ; సూ-ర్యుండు వోడిచె ,
వ్యాఘ్రు డటనుండి యిలు మొగం - బగుచు నడిచె ;
గాని, తనకురాగల ముప్పు - గన డతండు. 106

ఉ. "తా నొక డెంచె దానికిని దైవము వేఱుగ నెంచుచుండు"నన్
జాను జగంబునం దెసగు ; జెయ్యాన నమ్మెయి బోయ యాత డెం
తేని రహిం గృహంబునకు నేగుచు నుండ, వినంగ నయ్యె న
వ్వాని కజాండభాండదళనామితభీమమృగాదనధ్వనిన్. 107

శా. గాంద్రిం పయ్యది యాలకించి, మృగయాగ్రణ్యుండు వ్యాఘ్రంబు బదో
వేంద్రం బయ్యది యంచులో నెఱిగి, వేవే నీబె నొం డందుపై
దీంద్రం బొప్పగ నేయ, గాలగతి నెంతే నద్ది వమ్మయ్యె ; నా
గంద్రం దంద్రముల జేర బంచె నల వ్యాఘ్రంబు బంతటం గిన్కమై. 108

ఉ. చెచ్చెర నిట్లు చిత్రవధఁ జెందిన బోయని జీవుఁ గోసమై
వచ్చిరి కాలుసన్నిధిని బర్వెడి దూతలు, కీలికీలపై
మచ్చరమూనియుం గరము మండెడు కన్నులు, ధైర్యరీతి మేల్
హెచ్చు నడంగఁజేయఁ గల భీషణవేషము లూని యప్పుడున్. 109

చ. కరములయందు దండము, లఖండరుషానలకీల మోములం
దొరిమును దాండవింపఁగ, మహోన్నత మా ధృతి గల్గు వానికేన్
గరము భయంబునుం గొలుపఁ గల్గు భయంకరవేషముల్, కరం
బరుదుగ, నల్ల కాలభటు లాతని జీవుని లాఁగ సాఁగఁగన్. 110

ఉ. ఆ యమకింకరుల్ తివియు నట్టి మహోవ్యథ కల్ల వారగ "లో
బోయఁడ! నీదు పాపముల పున్నె మిదే!" యను సూటిపోట్లు, "క
ర్మా!" యని యార్చుచున్, వనఁట నందుచునుండె నతండు; వింత యొం
డా యెడ నబ్బి సొంపెసఁగె, సార్వజన స్తవనీయమై కడున్. 111

ఉ. ఆతతరీతి వచ్చిరి పురాంతకదూతలు, సంసృతివ్యథా
త్రాతలు, మోక్షదాతలు, దురంతపు జింతల పాలి కెంతయున్
ఘాతలు, శైరిజేతలు, వికాసము గోరు ముముక్షుపాలికి
న్నేతలు, వేఁటగాని నల నీలగళాలయ మందఁ జేయఁగన్. 112

ఉ. ఘోరనిదాఘతాపమునఁ గూరెడువానికి శీతలాంబుకా
సారము గానుపించినటుఁ జాల ముదంబును గాంచెఁ దన్మృగ
వ్యాధు జీవ మప్డు, డల యంతకదూతల వంతనుండి త
న్నా రహి శంభుదూతలు భయంబును బాఁపియుఁ బ్రోవఁ బూనఁగన్.

చ. ఒక్కట నెండ మాడ్పఁగ, ని కొక్కట వెన్నెల యింపు గూర్పఁగా,
నొక్కట నగ్ని యేఁచేగ, నిఁ కొక్కట మంచు లలిం బొనర్పఁగాఁ,
జిక్కును జెల్వుఁ జెందుచును జీవము బోయని దప్పు డెంతయున్
గ్రుక్కుచు నిక్కుచుం దనరె సూర్యసుతాభవదూతలందునన్. 114

మ. అపు డా శంభుని దూత లంతకుని దూతాళిం బొడంగాంచి, "మీ
రిపు డీ జీవుని వీఁడుఁడీ! లలి నితం డెంతేనియున్ దేవమా
న్యపదంబుం గన సర్వ మా సుకృతముం గావించియున్నాఁడు; పా
పపుఁ బొ ల్పెంతయు వీనికిం దగదు" నాఁ; బ ల్కాద్ది యాలించి, తా
పు డర్కాత్మజు దూతలున్ వికవికన్ హాసంబు గావించి, "చి
త్రపు టాశ్చర్యము గంటి మిం దకట! యీతం డస్న, ఘోరాఘుతం
డపు రూపం; బిటువంటి వాఁడు కరమున్ భవ్యాత్ము లౌ మిమ్ముఁ బో
లు పట్రుశీకులఁ గాంచుటా? విడుఁడు! దుశ్లోకాత్ము నిప్డైని యున్. 115

చ. జననమునుండి జంతువులఁ జంపుట దక్క మ ఱొక్క చేక్క నా
పని జరుపండు, వీనికిని బర్వఁగ జేయఁగ నారకవ్యథల్
ఘనతనకుఁ దగ్గ వుండ, విఁకఁ గ్రన్ననఁ గ్రొత్తవి గొల్పఁగావలెన్,
గనుకను వీని వీఁడుఁడి! ఘుణ్రపచురాత్మకులార! మీ రొగిన్. 116

చ. పొరపడి యుంద్రు మీరు; పొరవోవుటసాజ మ దెల్ల వారి; కే
డ్తెరమెయి నెన్ని సార్లుగనో తెచ్చితి మొక్కఁ డఁటంచు నొక్కనిన్;
నెఱను నెఱింగి వీఁడితిమి; నిక్కము మీ రటులే పొనర్చియుం
దు; రది తలంపుఁడీ! "యనిన, ధూర్జటిభృత్యనికాయ మి ట్లనున్. 117

చ. "సరిగఁ దలంప రీ; రితఁడు సర్వమహోఘపరంపరాఽఽవళిం
జేరపిరొ యుండుఁ గాక; ఘనస త్తముఁ డీతఁడు శంభుసత్కృపా
గరిమకుఁ బాత్రుఁ డయ్యె; నల కాలగళాజ్ఞనె వచ్చినా మిటన్;
మఱిమఱి మాట లేల? యనుమానము మానుఁడి! కాలకింకరుల్!! 118

ఉ. నిన్నఁటి రేయి నీతఁడువనిం జరియించి, పొరిన్ మృగంబులం
గొన్నిఁటిఁజంపి, యింటి కవి గొంచును వచ్చుచు నుండఁ, ద్రోవలో
న న్నెఱసంజ గ్రమ్మి, నళినాప్తుఁడు గ్రుంకి తమంబు నిండఁగాఁ
గ్రన్నన దుష్టసత్వ భయకారణ మొప్పఁగ, నప్పు డీతఁడున్. 119

శా. ఆ మార్గంబున నుండు జీర్ణశివగేహం బొం ; డటం జేరియున్
దీపుం గ్రొవ్వునఁ బెంకులో నిలిపి, నిద్రింపంగ, సమ్మార్జనం
బే మైఁ జేల్పియు, భస్త్రికాగతజలం బీశానుపైఁ జిందె ; నీ
లో మాఁ పేఁ గ, నతం డటం గదలియున్ ద్రోవం బడెన్ వ్యాఘ్రిచేన్.

సీ. హరుదేవళము వీఁడు టూది నామరణంబు-నే యఘం బితఁడు గావింప లేదు;
నిన్నటి రాతిరి నీలకంఠాలయం-బున దీప ముంచుట హారిని శంభు
నకును హారాధనం బయ్యె ; మాంస మా-తనికడ నుంచుట తగెనివేద ది
నంబుగా ; భస్త్రిజలంబులఁ జిందుట - యభిషేక మయ్యె నంబాధిపునకు;

గీ. రాత్రి యట మేల్కనియె, జాగర మది యయ్యె;
తోడరి జాగర ముండి ప్రదోషపూజ
శివునకుం జేసిన ఫలంబుఁ - జెంద వలదె
వీఁడు ? స్వర్గపాత్రుండు - గాఁడె వీఁడు ?? 121

మ. శివపూజానియమంబు లెల్ల లలిఁ దీర్చెన్ వీఁడు ; పూర్వోరువై
భవపుణ్యంబునఁ జేసి తోనె మృతి నివ్వాఁ డొందె, కేల్ కంకణాల్
రవమొప్పారఁగ ముక్తికాంత పిలిచెన్ "ర" మ్మంచు నివ్వాని ; శాం
భవ మీ నిర్ణయ , మంతకాశ్రితులు! మీ రావుండు దూరంబుగన్."122

వ. అనుడును 123

ఉ. అంతట నేఁగి రంతకభటావళి; పిమ్మట శర్వదూత ల
త్యంత కుతూహలంబు దనరారు మనంబులతోడ, దేవతా
కాంతలు గొల్చుచుండఁగ, నఖండరమావిభవంబు నిండు బల్
సంతస మా పదంబును నెసం గఁగఁజేసిరి వాని కిమ్మగన్. 124

క. పిమ్మట వాఁ డొక రాజకు
లమ్మున జనియించి, ధర్మ-లలితుండై, తా
నిమ్ముగ శివుఁ గొల్చియు, ని
త్యమ్ముగఁ గైలాసపదవి - నందె ననఘుండై. 125

మ. విలసద్భూపచరిత్ర మిద్ది పెరిమన్ విన్నట్టి వాఁ డెంతయున్
జెలువొందం భువియందు సర్వసుఖముల్ శ్రీ మించేఁగాఁ గాంచియున్,
లలి నంతంబున నాకలోకసుఖముల్ గాంచుం గరం బిమ్ముఁ డం
బొలయన్నిక్కువమంచు సూతుఁ డనె మాన్యోత్తంసులం గాంచియున్.126

మ. ఇది శ్రీస్కాందపురాణమందుఁ గల శ్రీవృద్ధేశ్వర రేంద్రావరా
శఁ దగం దెల్పు కతన్ శివుండు శివకున్ జేయ్యన్ వినంజేసి న
ట్టిది, బ్రహ్మేశపురాణనామకము; ధాటిన్ ద్వాదశాధ్యాయ మ
య్యెఁ దదాదిత్యసుభాష; నైదవదిపా లేఁపొందు నాంధ్రంబునన్. 127

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

శా. లీలం గానఁగ వచ్చు దేవతలు, తల్లిందండ్రియుం; గాన, మీ
ర్వాలాయంబుగ ముక్తి గూర్తు రను భావంబందు సందేహ మెం
దే లాగేనియుఁ గాన రాదు; దయ మీ రీ గ్రంథముం జెంది, నా
క్లీలాలోపమితాఘముల్ సదుపుఁడీ! కీర్త్యంబితుల్! మద్గురుల్!! 128

ఉ. పొందుగఁ గోటమాంబిక సుపుణ్యచరిత్రను లోక మెక్కు; గో
విందసుధీంద్రు కీర్తి కడు వెల్గుత దిక్ప్రకరంబునందు; న
ర్ధేందుకళాకిరీటుఁ డతిహృద్యకృపారసధారఁ జెంచె, య
స్పందతఁ దల్లిదండ్రులవి చేందము లందముగాఁ బొనర్చుతన్. 129

మ. శివుఁడే దైవము, శైవనామమహిమం జెప్పంగ బ్రహ్మేదుతే
ని వెసం జోలరు; శంభుసత్కరుణ వన్నెన్ వాసినిం గూర్చు; వే
దవిదుల్, మానులు, దేవతల్, సతము తత్సాంబాంఘ్రికంజాతపూ
జవిధానం బపవర్గలబ్ధికయి మింపేం జేతు రత్యంతమున్. 130

ఉ. ఇందుధర ప్రకారమును నెంతయుఁ జెందిన కోటమాంబ గో
విందసుధీంద్రులుం జనకవిశ్రుతి నూనఁగ, వారిగుర్తుగాఁ

బొందఁగఁ, జేర్మి నీశివుని పుణ్యకథానకముం బొనర్చి నా,
నందముఁ జెందముం దగ, మహాఘపరంపర లూడి పోవఁగన్. 131

గీ. అంగిరసగోత్ర మనెడి వైశ్యకుల "పగిడి
కుల" నుగోత్రంబు గల "దోమ" - విలసితాన్వ
యమునఁ దనరిన గోవింద-యార్యునకును
గోటమాంబిక కిది కృతి - పాటి మీఱ". 132

శా. భూమీశేశకృపాకటాక్ష కవితాపుత్రాత్ముఁడై, శ్రీగిరి
శ్రీమద్వారణ దిక్కవాటమహిమన్ జెల్వార నాంధ్రంబునం
దీ మై వ్రాసె, నలంపురీనిలయ బ్రహ్మేశార్చనోద్యన్మతిన్
దోమా. వేంకటస్వామిగుప్త కవి, కన్నులకున్ దోప్పగన్. 133

గద్యము.

ఇది శ్రీతుంగభద్రానదీతీర విరాజమాన కందనవోల్నగరీ మందిరుండును, శ్రీమ
ద్వేంకటేశ్వర కరుణాకటాక్ష వీక్షణానందితార్య వైశ్యరత్న దోమాన్వయ
పయఃపారావారరాకానుధాకర శ్రీ గోవిందార్య తత్సహధర్మచారిణీ శ్రీ
కోటాంబికామణీ నందనాగ్రజుండును, శ్రీరామచంద్ర పాదారవింద
మరందపానేందిందిరాయమానమానసుండును, సరసకవితారచనా
భిప్రాయుండును, సకల సుధీజనవిధేయుండును, నానా దేశ
బుధానీకప్రదత్త శ్రీమదాంధ్ర విద్యావాచస్పతి, సాహి
త్యసరస్వతీ, విద్యావినోద, కవిభూషణాది బిరుదా
దృతుండును, నగు వేంకటస్వామిగుప్తచే రచిం
పఁబడిన శ్రీమద్బ్రహ్మేశ్వర పురాణంబునఁ
బంచమాశ్వాసంబు సంపూర్ణంబు.

సమాప్తము

శ్రీమద్బ్రహ్మేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ